

2022:01230 - Åpen

Rapport

DRIVE Norge EVALUERING AV KJØR FOR LIVET (KFL)

Forfatter
Dagfinn Moe

Rapport

DRIVE Norge EVALUERING AV KJØR FOR LIVET (KFL)

Undertittel

EMNEORD:Ungdom
Trafikksikkerhet
Oppvekst
Trygghet
Livskvalitet**VERSJON**

1

DATO

2022-12-02

FORFATTER

Dagfinn Moe

OPPDRAGSGIVER)

Karin Bjørkhaug

OPPDRAGSGIVERS REF.

Oppdragsgivers referanse

PROSJEKTNR

102018095

ANTALL SIDER OG VEDLEGG:

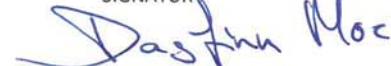
54 + vedlegg

SAMMENDRAG**Kjør for livet et vendepunkt i ungdoms hverdag**

Kjør for livet er et av 5 program i DRIVE Norge. Sammen med kommunekontakten setter DRIVE sammen et team på 5.-7. ungdommer som får tilbud om deltakelse i klubben. Klubbdriften er organisert gjennom ukentlige samlinger á 3 timer. Målet med klubbkveldene er å skape mestring og tilhørighet gjennom praktiske arbeidsoppgaver, kjøring og deltakelse i et prososialt lag. Evalueringen viser at teamfølelse, mestring, sosial trygghet, fysisk aktivitet og gleden ved å være sammen på klubbkveldene har bidratt til et positivt vendepunkt i hverdagen. Det er godt samsvar mellom det ungdommene gir utrykk for og hva veiledere, foreldre/foresatte og kommunekontaktene sier. Ungdommene er mer spenningssøkende og har oftere vært med på bilkjøring i høye hastigheter enn det foreldre/foresatte vet om. KFL har bidratt til et positivt vendepunkt i livet hos ungdommene. Om denne positive effekten vil bidra til bedre livskvalitet i tiden etter deltagelsen i KFL vet vi ikke noe om. Derfor er det viktig å gjennomføre en etterstudie blant tidligere deltakere om deres livssituasjon etter KFL.

UTARBEIDET AV

Dagfinn Moe

SIGNATUR**KONTROLLERT AV**

An-Magritt Kummeneje

SIGNATUR**GODKJENT AV**

Terje Reitaas

SIGNATUR**RAPPORTNR**
2022:01230**ISBN**
9788214078770**GRADERING**
Åpen**GRADERING DENNE SIDE**
Åpen

Innholdsfortegnelse

FORORD	5
SAMMENDRAG	6
SUMMARY	7
1 KJØR FOR LIVET (KFL) OG VITENSKAPELIG FORANKRING	8
1.1 KFL Verdigrunnlag og teamhåndbok.....	8
1.2 Evaluering metode og gjennomføring	10
1.3 Fra "thinging to thinking"	11
1.4 Thinking is made for action.....	12
1.5 Kjør for livet- aktiviteter, tilbud og livsmestring	14
1.7 Sosioøkonomiske faktorer (SES) og ELA (Early Life Adversity).....	19
2 METODE INNHOLD OG STRUKTUR	21
2.1 Spørreskjemaet til ungdom.....	21
2.2 Spørreskjemaet til veilederne	22
2.3 Foreldre og foresatte sin opplevelse av Kjør for Livet (KFL)	23
2.4 KFL og kommunekontaktene	24
3 RESULTATER	25
3.1 Resultater ungdom: Hvem er ungdommene, interesser og hva liker de å gjøre?	25
3.1.1 Ungdommenes forhold til trafiksikkerhet	26
3.1.2 Hvor godt trives ungdommene på klubbkveldene?	28
3.1.3 Har KFL bidratt til et positivt vendepunkt i ungdommenes hverdag?	30
3.1.4 Konklusjoner ungdom.....	31
3.2 Resultater veiledere: Hvem er veilederne og deres motiver og opplevelser i KFL?	32
3.2.1 Veiledernes motiver og opplevelsen av samarbeidsmiljøet i KFL	33
3.2.2 Veiledernes opplevelser av trivsel og aktiviteter hos ungdommene på klubbkveldene.	35
3.2.3 Veiledernes opplevelser av endringer hos ungdommene.....	36
3.2.4 Konklusjoner veilederne	36
3.3 Resultater foreldre/foresatte sin relasjon til KFL.....	37
3.3.1 Hvilke interesser ungdommene har utenom klubbkveldene	39
3.3.2 Trafiksikkerhet-ungdom , bilkjøring og risiko	40
3.3.3 Foreldre/foresattes meninger om ungdommenes trivsel på klubbkveldene.....	43
3.3.4 Mener foreldre/foresatte at KFL bidratt til å endre ungdoms hverdag?	45
3.3.5 Konklusjoner foreldre	46
3.4 Resultater fra intervjuene med kommunekontaktene	47

4	AVSLUTNING	49
4.1	Utfordringen - barns og ungdoms mentale og psykiske helse.....	49
4.2	Bidrar KFL til positiv endring i barns og ungdoms livskvalitet?.....	50
4.3	Konklusjon og veien videre	51
5	LITTERATUR.....	52

BILAG/VEDLEGG

FORORD

SINTEF har på oppdrag fra Trøndelag fylkeskommune ved Trafikksikkerhetsutvalget gjennomført en evaluering av Kjør for livet (KFL) sitt fritidstilbud til barn og unge i 19 kommuner. KFL er et fritidstilbud og et av fem programmer under konseptet DRIVE Norge. Evalueringsprosjektet startet i 2020 og er avsluttet med rapport høsten 2022. Seniorforsker innen atferds- og nevrovitenskap, Dagfinn Moe, har vært prosjektleder og forfatter av rapporten.

SINTEF har gjennomført evalueringen med støtte fra KFL. Sammen med representant fra KFL besøkte vi flere klubber. Vi fikk da et innblikk i hvordan klubbkveldene ble gjennomført i praksis. Det var helt vesentlig å bli kjent med deltakere og veiledere og oppleve deltakernes engasjement og forholdet til veilederne. På det viset fikk vi et veldig godt og realistisk grunnlag for å utforme spørreskjemaer mht. innhold og finne den mest hensiktsmessige metoden for innsamling av data.

Resultatbildet er basert på informasjonen fra deltakerne selv (ungdom), veilederne, foreldre/foresatte og kommunekontaktene. KFL har kontaktet klubbene mht. utsending av spørreskjemaer. Returkonvolutter har kommet anonymt til SINTEF som har registrert svarene uten å vite hvilken kommune eller personer som har svart. Det har ikke vært nødvendig med godkjenning fra NSD (Norsk senter for forskningsdata) fordi data er behandlet anonymt.

Prosjektrapporten er kvalitetssikret av An-Magritt Kummeneje, PhD. Førsteamanuensis/Associate Professor Nord Universitet/Nord University. Handelshøgskolen, Trafikkfag/Business School, Traffic Section.

Det har vært et meget godt samarbeide både med oppdragsgiver og KFL under evalueringen.

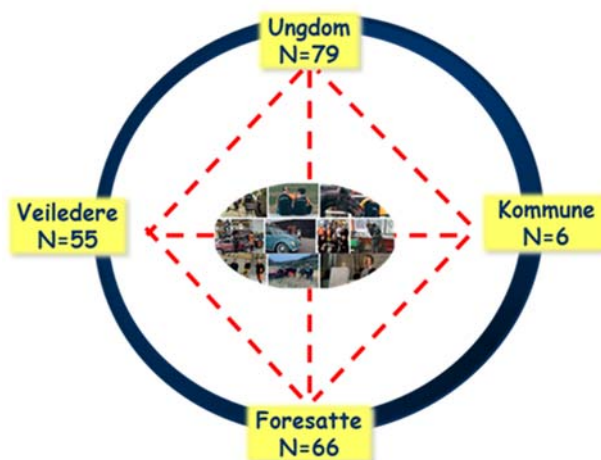
Trondheim 2. desember 2022

Terje Reitaas
Forskningsleder

SAMMENDRAG

Kjør for livet (KFL) er et av fem programmer for ungdom i alderen 12 – 25 år, som en del av konseptet DRIVE Norge. De har et klubbprogram med ukentlige kveldssamlinger for 5 – 7 ungdommer som har store utfordringer i livet sitt. Ungdommene velges ut gjennom kommunekontakter i samarbeid med KFL. Gjennomføringen av klubbkveldene skjer i lokalsamfunnet i et lokale en gang i uka, der hovedfokuset er bevisstgjøring, vennskap og mestring. Forebygging av trafikkulykker og risikofylt atferd er sterkt fokusert. Teamhåndbok beskriver KFL sine mål og hvordan klubbkveldene gjennomføres mht. organisering, ledelse og aktiviteter. Evalueringen gjennomført av SINTEF i 2020-2022 har som mål å gi et helhetlig bilde av det arbeidet KFL gjennomfører med barn og ungdom i dag. Teamhåndbok for 2020 har vært en sentral referanse i evalueringen.

Det er fire kilder som danner basis for datainnsamlingen som vist på tegningen ovenfor:

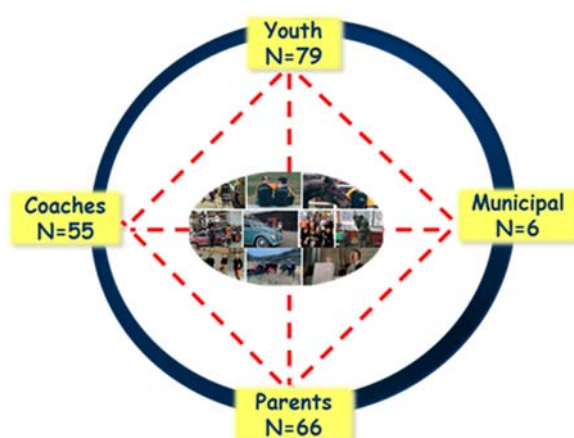
- Ungdom, som har deltatt på klubbkveldene, fylte ut spørreskjema
- Kommunekontakter, ansvarlige for utvelgelsen av ungdom til KFL, ble intervjuet
- Foreldre/foresatte til de ungdommene, som deltar i KFL, fylte ut spørreskjema
- Veilederne på klubbkveldene i regi av KFL fylte, ut spørreskjema

Resultatene viser at ungdommene uttrykker et sterkt ønske om å få plass i KFL og gleder seg til klubbkveldene. De fleste liker å reparere, montere og demontere forskjellige varianter av kjøretøy, redskaper og mange liker motorsport. Andre aktiviteter og interesser er også med, eksempelvis matlaging og dyrestell. Samværet med veilederne og de andre ungdommene er veldig populært og viktig. Mange er passasjerer til unge førere og liker spenningen med høy fart. Veilederne i KFL er viktige påvirkere mht. trafikkikkerhet og ungdommene lytter til dem. Forholdet til skolen og til venner utenom klubbkveldene og til familien er blitt bedre sammenlignet med før de ble med i KFL. Foreldre/foresatte og veiledere opplever at ungdommene utvikler seg i positiv retning gjennom det året de er i KFL. Teamfølelse, mestringsopplevelse, sosial trygghet, fysisk aktivitet og gleden ved å være sammen har bidratt til et vendepunkt i hverdagen. Det er godt samsvar mellom det ungdommene gir uttrykk for og hva veiledere, foreldre/foresatte og kommunekontaktene sier. Imidlertid oppgir ungdommene større spenningsøkning i trafikken og flere passasjeropplevelser med unge førere med høy fart, enn det foreldre/foresatte vet om.

Veiledere er bekymret for ungdommens fremtid når de ikke lenger er med på klubbkveldene til KFL. Det er viktig å gjennomføre en evaluering om hvordan tiden etter KFL har blitt for tidligere deltakere.

SUMMARY

Kjør for livet (KFL) is one of five programs for young people aged 12 – 25 as part of the DRIVE Norway concept. They have a club program with weekly evening gatherings for 5 – 7 young people who have great challenges in their lives. The young participants are selected through municipal contacts in cooperation with KFL. The implementation of the club evenings takes place in the local community in a room once a week where the main focus is awareness, friendship and mastery. Prevention of traffic accidents and risky behavior is strongly focused. The team handbook describes KFL's goals and how club evenings are conducted in terms of organization, management and activities. The evaluation carried out by SINTEF in 2020-2022 aims to provide a comprehensive picture of the work KFL is carrying out with young people today. The Team Handbook for 2020 has been a key reference for the evaluation.

There are four sources that form the basis for the data collection as shown in the drawing above:

- Young people who participated in the club evenings filled out a questionnaire.
- Municipal contacts responsible for the selection of young people for KFL were interviewed
- Parents of the young people who participate in KFL filled out a questionnaire
- The coaches at KFL filled out a questionnaire

The results show that the young participants express a strong desire to get a place in KFL and look forward to the club evenings. They like to repair, assemble and disassemble different varieties of vehicles, implements and many enjoy motorsports. Other activities and interests are also included, such as cooking and animal care. The social interaction with the coaches and the other participants is very popular and important. Many of the young participants are passengers of young drivers and like the thrill of high speed. The KFL coaches are important influencers when it comes to road safety and the young people listen to them. Relationships with school and friends outside of KFL and with family have improved compared to before they joined KFL. Parents and coaches find that young people develop in a significant positive way during the year they are in KFL. Team spirit, a sense of mastery, social security, physical activity and the joy of being together have contributed to a turning point in everyday life. There is a good correspondence between what the young participants express and what the coaches, parents and the municipal contacts say. However, the young people report greater thrill-seeking in traffic and more passenger experiences with young drivers at high speed than their parents know about.

Coaches are worried about the future of youngsters when they are no longer attending KFL. It is important to conduct an evaluation of what the post-KFL era has been like for previous participants

1 KJØR FOR LIVET (KFL) OG VITENSKAPELIG FORANKRING

1.1 KFL Verdigrunnlag og teamhåndbok

DRIVE Norge er en non-profit sosial entreprenør som jobber for å fremme positiv *drive* og inspirasjon til de unge som trenger det mest. DRIVE Norge jobber med barn og unge i alderen 10- 25 år gjennom flere ulike programmer. Et av disse programmene er «Kjør for livet». «Kjør for livet» er DRIVE Norge sitt signaturprogram, og opprinnelsen til organisasjonen tilbake i 2009.

Programmet selges til kommuner og fylkeskommuner, samt delfinansieres via ulike tilskuddsordninger og stiftelser. Ved etablering av «Kjør for livet» i en kommune ansetter DRIVE to til tre lokale rollemodeller til å drifte klubben. DRIVE leier et klubblokale i lokalsamfunnet som skal fungere som fast tilholdssted for klubben. Fra kommunen sin side oppnevnes det en intern kommunekontakt som har god kjennskap til ungdomskulturen, og som vet hvilke ungdommer som har behov for et tilbud i et tilrettelagt fritidstilbud.

Sammen med kommunekontakten setter DRIVE sammen et team på tre til syv ungdommer som får tilbud om deltakelse i klubben. I utgangspunktet tilbys ungdommene plassen i et år av gangen, men det foretas en individuell vurdering før en eventuell utskifting eller videreføring. Klubbdriften er organisert gjennom ukentlige samlinger á 3 timer. Målet med klubbkveldene er å skape mestring og tilhørighet gjennom praktiske arbeidsoppgaver, kjøring og deltakelse i et prososialt lag. I tillegg til praktiske arbeidsoppgaver jobber klubben med holdningsskapende tema innenfor de fire områdene sosial kompetanse, trafikk sikkerhet, livsstil og teambygging. Etter endt klubbkveld rapporterer veilederne på Itslearning på individ og gruppenivå. Disse rapportene går direkte til DRIVE sine pedagoger, som månedlig sammenfatter dem og videresender dem til kommunekontakten i kommunen.

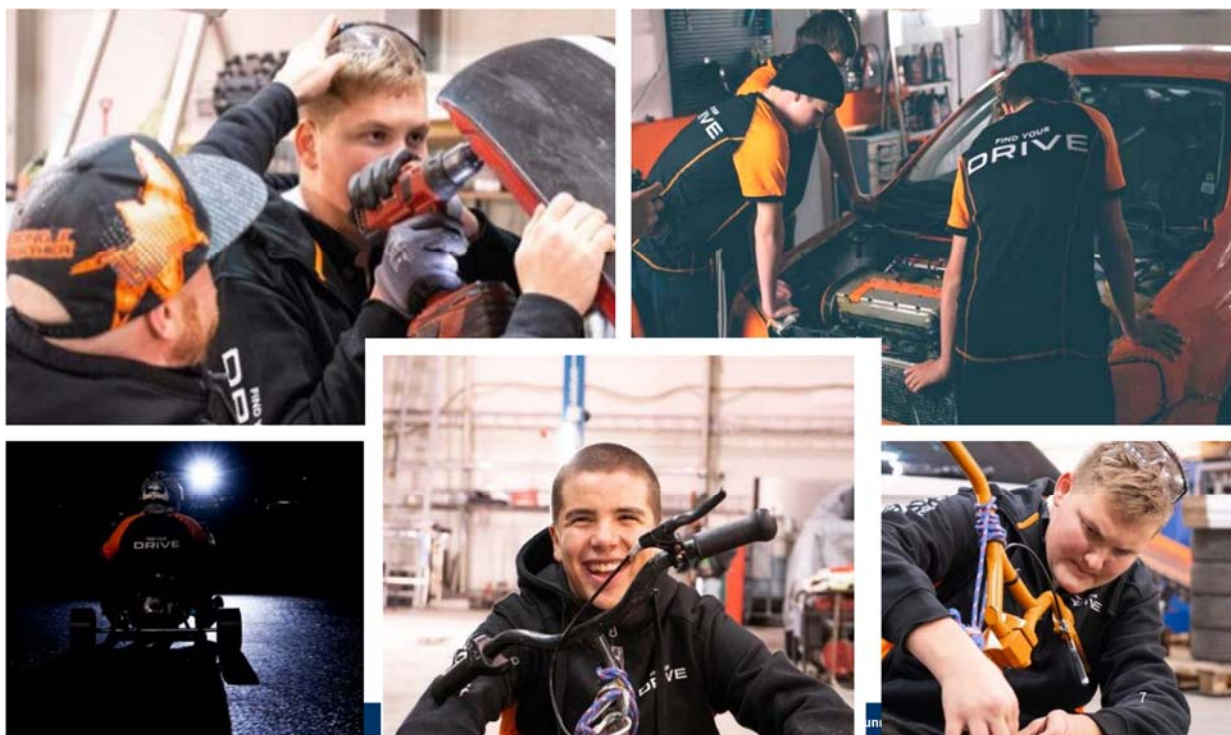
SINTEF gjennomførte i 2013 på oppdrag fra KFL og Statens vegvesen i samarbeid med Barnevernets utviklingssenter (BUS) Midt-Norge ved NTNU Samfunnsforskning, et kartleggingsarbeid som skulle danne et grunnlag for en senere vurdering av KFL sin forebyggende kvalitet. Deltakernes familiesituasjon, skolehverdag, fritidsvaner og trafikkatferd i fem nyoppstartede KFL-team skulle gjennomføres ved hjelp av spørreskjema og gruppeintervjuer blant deltakere og foreldre, samt individuelle intervjuer med teamsjefene. Evalueringen ble imidlertid stanset etter datainnsamlingen var gjennomført da det ikke var midler til analyser og ferdigstilling av evalueringsrapport. Samtidig var KLF i oppstartsfasen og mange av klubbene hadde ikke kommet ordentlig i gang da evalueringen i 2013 starter opp. Selv om evalueringen ble stanset ble konklusjonen fra den innledede fasen av kartleggingen, basert på deltakernes tilbakemeldinger, som beskrevet nedenfor (notat SINTEF 2013):

Ungdommene viser seg å være svært motiverte til det å være med i KFL og gleder seg til team-kveldene. Gjennom fritidstilbudet får de holde på med aktiviteter de interesserer seg for innenfor trygge rammer, noe som gjør at KFL har stort potensial i holdningsskapende arbeid. For de aller fleste var plass i KFL noe de selv ønsket (86 %), og ingen svarer at dette var noe de ikke hadde lyst på. Deltakerne er også stort sett fornøyd med KFL som fritidstilbud, og 92 % er over middels fornøyd. Det deltakerne liker best med KFL er tilgang til verksted og mekking. Samtidig er det sosiale viktig, og det å være sammen med andre deltakere, teamsjefen og de voksne.

Evalueringen gjennomført av SINTEF i 2020-2022 har som mål å gi et helhetlig bilde av det arbeidet KFL gjennomfører med barn og ungdom i dag. Evalueringen skjer i samarbeide med KFL, hvilket stiller krav til refleksivitet, som innebærer at forskeren ser betydningen av sin rolle i samhandlingen med KFL og i innsamlingen av data, analysene og den vitenskapelige forankringen.

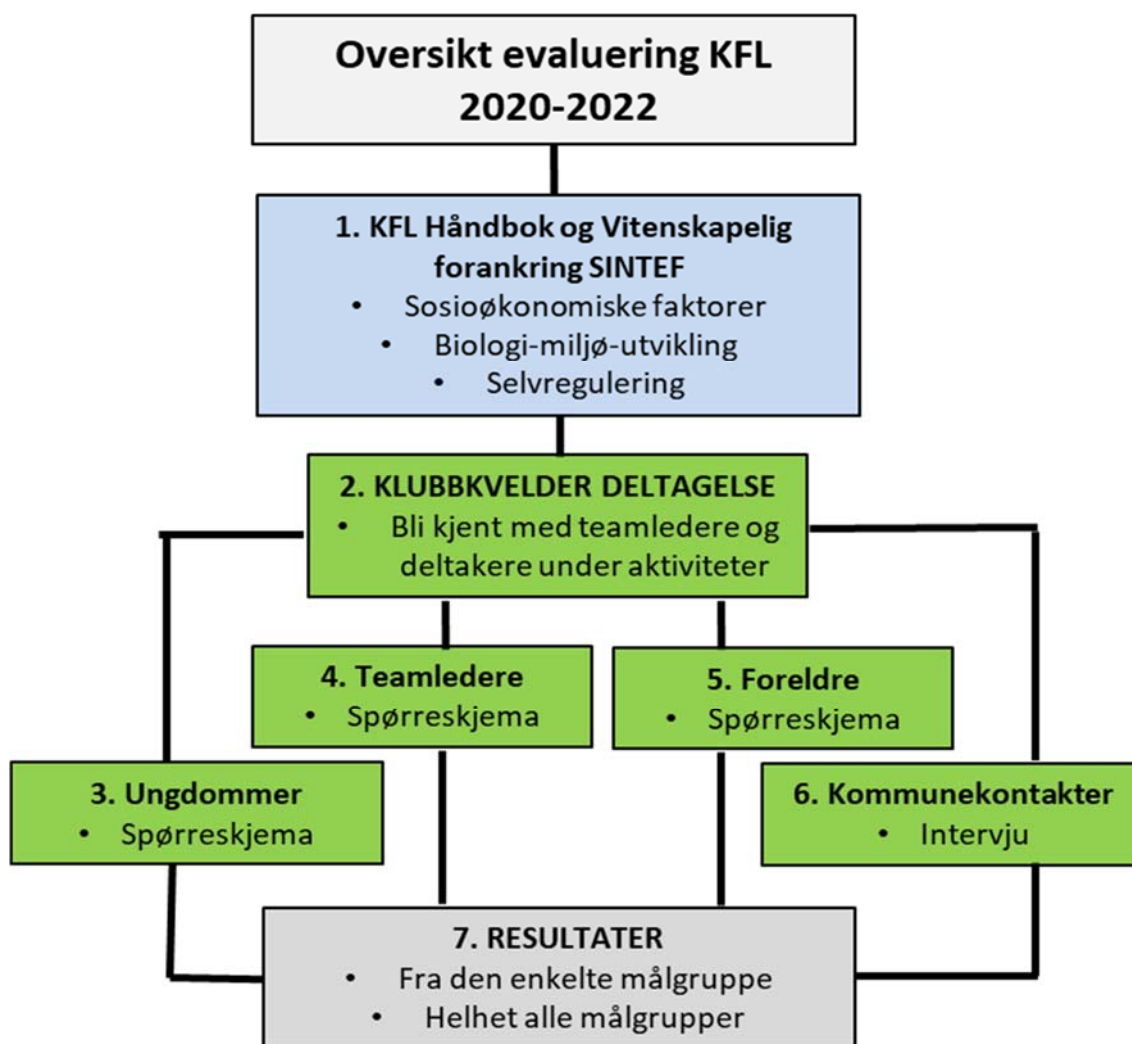
KFL har utarbeidet en Teamhåndbok som beskriver deres aktiviteter, visjon og mål. Teamhåndbok for 2020 har vært et sentralt utgangspunkt for evalueringen. Her beskriver KFL sitt verdigrunnlag på følgende vis:

Kjør for livet har veiledere og ambassadører som er trygge og inspirerende rollemodeller. Vi motiverer til positiv adferd ved å spille på teamfølelse og mestringsfølelse. I Kjør for livet skapes historier som inspirerer, påvirker og utvikler alle de som er til stede. Vi legger vekt på at måten vi opptrer på overfor hverandre, skal formidle våre verdier.

1.2 Evaluering metode og gjennomføring

Evalueringen skal søke å finne svar på om verdigrunnlaget som er beskrevet i teamhåndboken gjenspeiles i arbeidet til KFL. Nedenfor er en oversikt som viser helheten i evalueringsarbeidet og de forskjellige deloppgavene (figur 11). Alle deloppgavene er gjennomført i samarbeide med KFL for å sikre at evalueringen blir virkelighetsnær og med høy økologisk validitet.

Figur 1: Oversikt sentrale momenter i evalueringen av det arbeidet KFL gjør med barn og unge (SINTEF).

Figur 11 visert til deloppgaver som omhandler følgende:

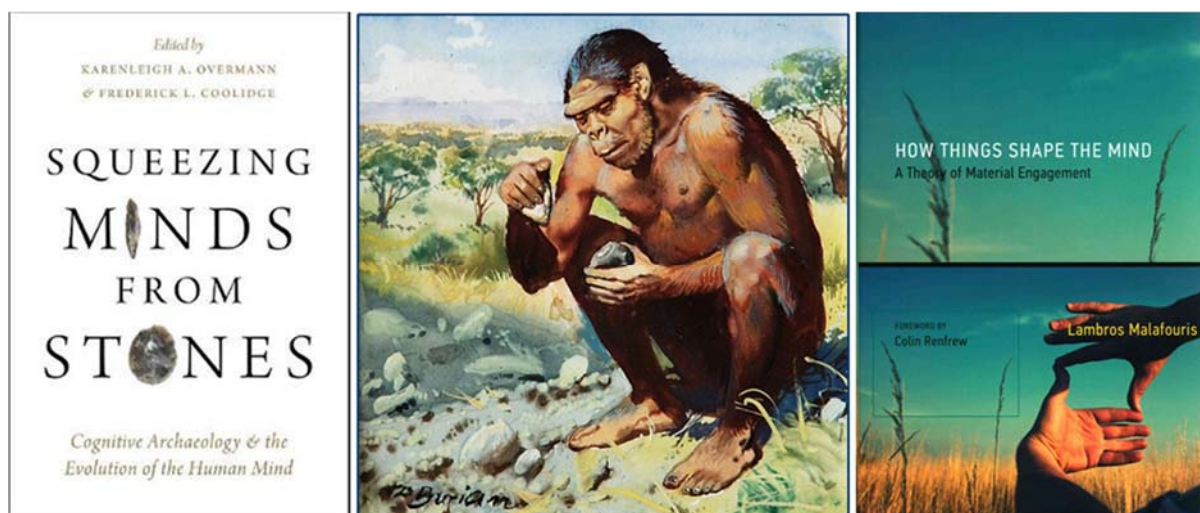
- 1: Utarbeidelse av en vitenskapelig forankring for de problemstillinger KFL arbeider med
- 2: Avlagt besøk på klubbkvelder i forskjellig kommuner for direkte møte med ungdommene og veilederne
- 3: Spørreskjema utfylt av ungdommene på klubbkveldene i regi av veilederne basert på instruks fra SINTEF
- 4: Teamsjef og veilederne fylte ut spørreskjema basert på instruks fra SINTEF
- 5: Spørreskjema foreldre/foresatte i regi av veilederne basert på instruks fra SINTEF
- 6: Intervjuer av kommunekontakter i 6 kommuner i Trøndelag i regi av SINTEF
- 7: Resultater utarbeidet av SINTEF med rapportering fra målgruppene og det helhetlige bildet

1.3 Fra "thinging to thinking"

Forståelsen av mennesket og dets utvikling gjennom millioner av år er at vi er en del av en felles natur av både andre dyr og planter. Forståelsen av menneskets utvikling må sees i lys av hvordan evolusjonen har formet oss både kroppslig, som mentalt. Vår kognitive kapasitet har gradvis blitt utviklet gjennom millioner av år, der fysisk aktivitet knyttet til overlevelse gjennom å jakte og sanke dannet grunnlaget. Videre har det vært viktig å verne seg mot fiender, predatorer og endringer i klima. For å lykkes med dette har det vært viktig å bli smartere, arbeide sammen i team og utvikle redskaper i form av verktøy og våpen.

Dr. Lambros Malafouris ved University of Oxford er sentral i forståelsen av hvordan mennesket har utviklet sine kognitive evner. Han uttrykker det på følgende vis i sin teori MET (Material Engagement Theory (Malafouris, 2018 og 2020):

"Although things usually pass unnoticed, they are anything but trivial. Things have a special place in human cognitive life and evolution. We think "with" and "through" things, not simply "about" things.

Figur 2: Våre forfedre utviklet kognitive ferdigheter gjennom arbeidet med å lage redskaper.

Bøkene som er avbildet i figur 1 representerer fagdisiplinen "kognitiv arkeologi". Den er basert på funn av fossiler og redskaper fra flere hundretusener av år siden, som kan fortelle noe om menneskets hverdag og biologiske utvikling. Evnen til å forme og lage redskaper krever at man kan tenke fremover i flere trekk og "se for seg" sluttresultatet som skal ha en nyttig funksjon i hverdagen. Dette er en form for kreativitet som kalles den "kognitive revolusjonen" og som trolig gradvis skjedde for ca. 70- 100 000 år siden. Mange mener den oppstod gjennom lek og utprøving, der barna spilte en viktig rolle. I dag tar vi for gitt at vi kan planlegge og utføre handlinger og tenke fram i tid på mål og konsekvenser på godt og vondt (Helle, 2022).

Hovedpoenget er at vår hjerne og nervesystem generelt er formet gjennom millioner av år gjennom fysisk aktivitet og at det å gjøre noe innebærer at du vet hva du gjør, du gjør det sammen med andre og knytter samtidig sosiale bånd og et felleskap til gjensidig nytte og glede.

1.4 Thinking is made for action

Daniel Wolpert, professor ved Cambridge University innen computer neuroscience med søkelys på sensorisk-motoriske prosesser, beskriver hva som er hjernens primære funksjon (Wolpert, 2016).

Figur 3: Hjernens primæroppgave av professor Daniel Wolpert Cambridge University (Wolpert, 2016).

Dette perspektivet støttes av "tungvektene" innen nevrovitenskap, som eksempelvis Joaquin Fuster som skriver følgende i boka "The Prefrontal Cortex "(Fuster, 2015):

"The entirety of the cortex of the frontal lobe is devoted to the representation and production of action at all levels of biological and behavioural complexity, including language. The neuronal substrate for the representation of any action in the cortex is identical to the substrate for the production of that action"

Med forankring i kunnskap om menneskets evolusjon, er fysiske ferdigheter, utholdenhet og styrke helt vesentlig for overlevelse i kombinasjon med evnen til å planlegge atferden og læring (Dawkins, 2016; Harari, 2016).

Figur 4: Som jegere og sankere utviklet mennesket en kropp for bevegelse og hjerne for tenkning (Sherman, 2021).

Fysisk aktivitet, til tross for stadig mer automatisering, preger både arbeidsliv og fritid. Vår muskelmasse på 650 muskler, de aller fleste viljestyrte, er der for en hensikt, de skal brukes med et nervesystem som skal kontrollere og anvende musklene hensiktsmessig. Det gjelder i alle hverdagslige aktiviteter spenner over en dimensjon fra toppidrett til mosjon, snekring, spasere, lek, løping og sykling.

Oscar Wilde, den irske forfatteren, dramatikeren og dikteren står bak dette sitatet:

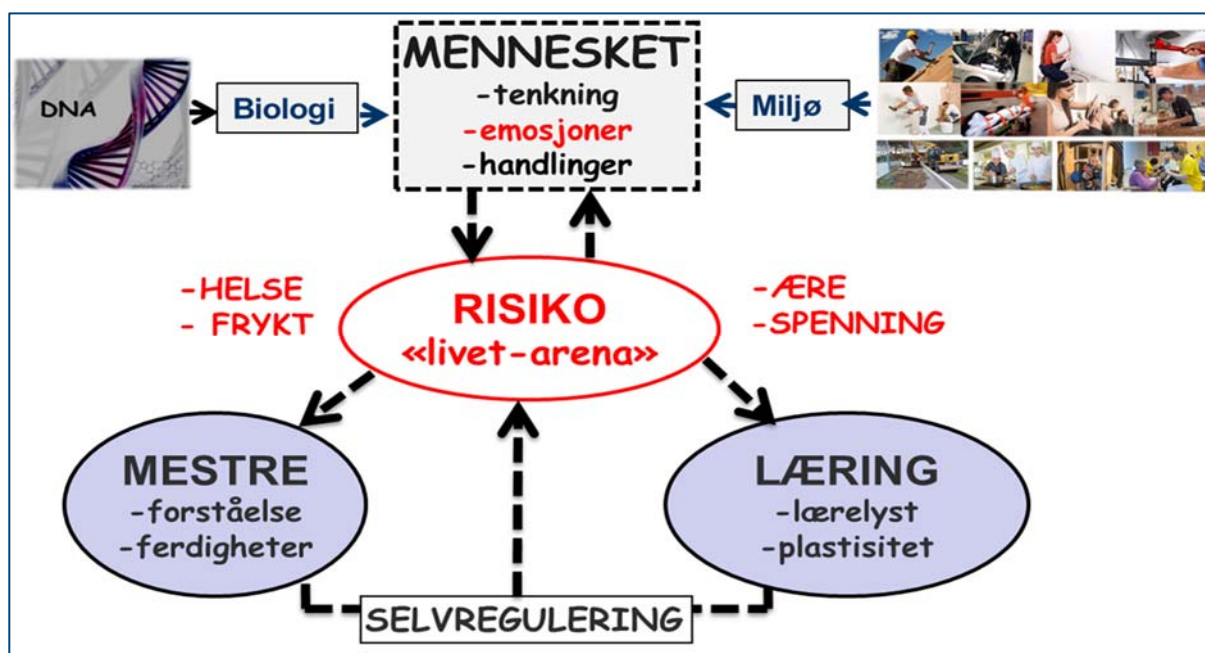
"Be yourself. Everyone else is already taken".

Det er en påminnelse om å være bevisst sin egen eksistens og dette har Kjør for livet fokusert på i sin visjon.

Kjør for livet sin visjon er (Teamhåndbok 2020):

"Kjør for livet vil gi barn og unge mulighet til å skape sin egen framtid"

Prosessen med "å skape sin egen framtid" er knyttet til mange samvirkende mekanismer som fremstilt i figur 5 nedenfor.

Figur 5: Sentrale interaktive mekanismer knyttet til "å skape sin egen framtid".

Figur 5 peker på følgende momenter:

- DNA og miljø (kultur) former i fellesskap individet. Vårt DNA endres ikke, men stimuleres til å uttrykke seg avhengig av type miljøpåvirkning, varighet, intensitet og individets engasjement.
- Livet består av mange arenaer der risikoen for at noe uønsket skal skje vil variere i sannsynlighet og konsekvensens alvorlighetsgrad.
- Frykten for liv og helse gjelder alle og er knyttet til både materielle-, fysiske-, sosiale og individuelle mentale belastninger og skader.
- Mange søker spenning og gjør risikofylte handlinger, mens andre trekker seg unna.
- Livet og risikoen må mestres. Hvis ikke får det uønskede konsekvenser.
- Lærelyst påvirker hjernens plastisitet, dvs. den biologiske fleksibiliteten til å endre seg.
- Selvregulering, det å velge riktig i den aktuelle konteksten, er en avgjørende mekanisme og egenskap i utviklingen med "å skape sin egen framtid".

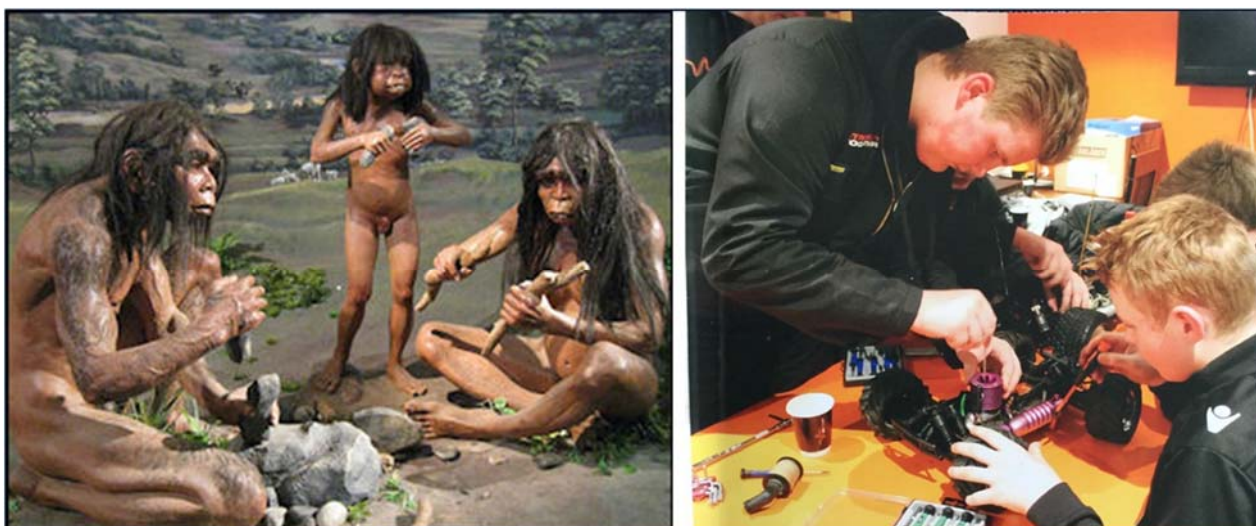
1.5 Kjør for livet- aktiviteter, tilbud og livsmestring

I Teamhåndbok 2020 står følgende:

"Kjør for livet er et tilpasset fritidstilbud for alle barn og unge som trenger å bli sett, føle mestring og være en del av et team"

I punkt 1.1 ble menneskets utvikling av kognitive ferdigheter beskrevet som "from thinging to thinking". Videre ble Material Engagement Theory (MET) presentert med fokus på - *We think "with" and "through" things, not simply "about" things.*

Det er klare fellestrekk med MET og professor Wolpert (figur 2) sine utsagn mht. hvordan KFL har valgt å engasjere ungdom på, slik det beskrives i Teamhåndboken 2020.

Figur 6: MET forklarer den kognitive og sosiale utviklingen gjennom motoriske ferdigheter (Malafouris, 2020).

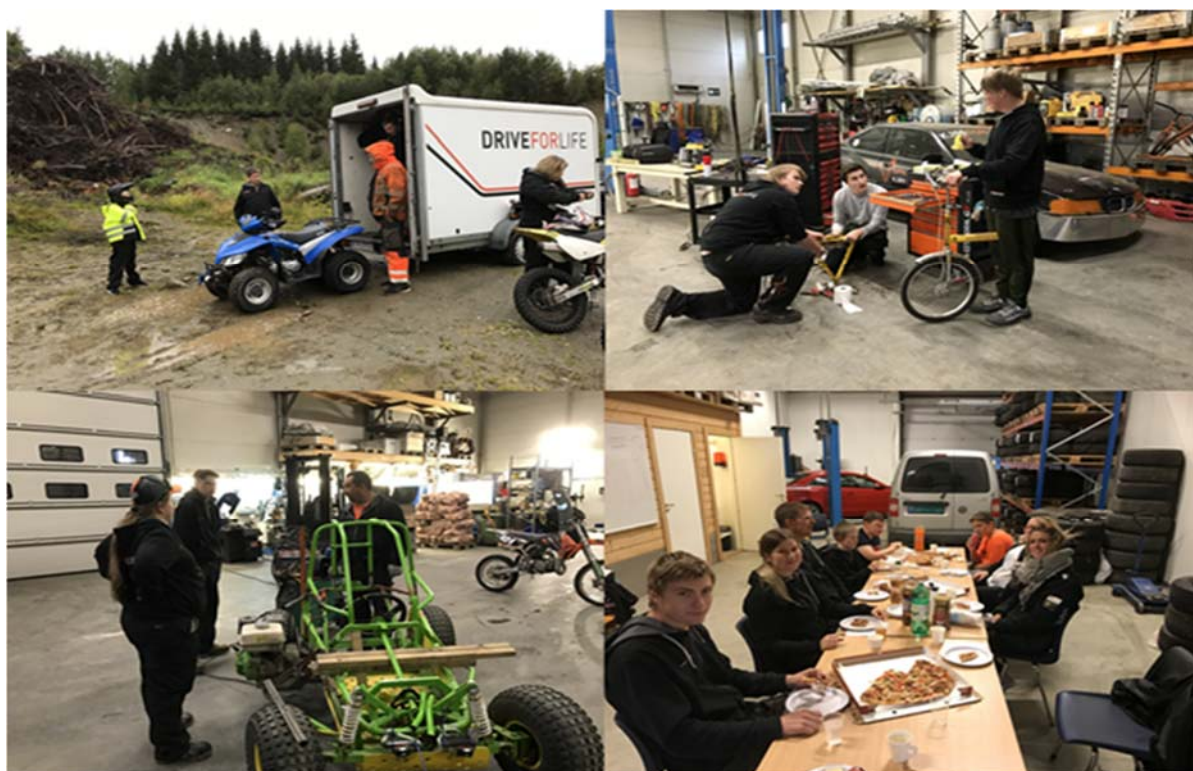
Figur 6 viser fellestrekkene mellom den tidlige evolverte og gradvise utviklingen av menneskets avanserte hjerne, til å tenke abstrakt og styrkingen av sosiale relasjoner der man både lærte av hverandre, kunne forklare andre om fremgangsmåter og ikke minst utviklet fellesskapet og teamfunksjonen.

Et prosjekt verd å omtale og som har mye til felles med KFL, når det gjelder tankegang og aktiviteter, ble startet opp i Nittedal av psykiater Anders Minken i 1980. Prosjektet eller tiltaket ble finansiert av Oslo kommune, ble kalt "Motorsportstiltaket 2 & 4" og ble avsluttet i 2014-015. De drev med behandling og forebygging blant ungdom involvert i narkomani, kriminalitet, vold, overgrep og selvmord. Anders Minken utarbeidet et vitenskapelig grunnlag for veien ut av utfordringene ungdommene hadde, der gleden ble satt i høysetet. De satte søkelys på det som er den sterkeste drivkraften i mennesket, "The Power of Joy".

Ifølge Minken er det intet som gløder så sterkt som gleden, og han mener at det ikke er noen grunn til å betrakte alvor og glede som motpoler (Minken-98).

Gleden motiverer oss, driver oss framover, får fram energien, livslysten og tenner pågangsmotet. Og når jeg sier oss, mener jeg ikke bare oss på den ”rette” siden. Jeg mener oss mennesker. Narkomane, ungdomsforbrytere, deprimerte, ensomme, hyperaktive, psykiatere, kontorister, snekkere, fallskjermhoppere, golfspillere og foreldre. Vi drives av glede og mot glede.

Alvorlig moro som ”filosofi” preget de aktivitetene som ble gjennomført i motorsportstiltaket 2 & 4. Motorsportstiltaket ble også utvalgt som ett av 25 tiltak fra hele verden, til å være med i et prosjekt i regi av FN under navnet ”Youth Vision Jeunesse”. Det handler om forebygging og behandling av rusproblemer. De baserte all utvikling på det de kalte ”virksomhetsteorien” eller ”aktivitetsteorien”. All utvikling skjer gjennom virksomheter. Negativ utvikling gjennom negative virksomheter og positiv utvikling gjennom positive virksomheter. Dette står sentralt iblant annet den russiske psykologen Vygotsky sin tenkning om internalisering.

Figur 7: Situasjonbilder fra klubbkvelder med kjøring, konstruksjon og felles måltid (SINTEF, 2020).

Det er klare fellestrekk i den tenkningen Anders Minken la til grunn for "Motorsportstiltaket 2&4" i Nittedal og KFL sin faglige forankring og aktiviteter. Samtidig ser vi hvordan dette er helt i tråd med den forståelsen vi i dag har av hvordan mennesket har utviklet sine kognitive-, sosiale- og emosjonelle ferdigheter, slik den beskrives i Malafouris sin teori kalt "Material Engagement Theory (MET)".

I Teamhåndboken peker KFL på hvor viktig det er at ungdommene er i aktivitet og at de jobber med å finne drivkraften *-drive-* som er i hver ungdom. Hva er denne *driven* og hvilke mekanismer, kognitive som emosjonelle, er det KFL har som mål å stimulere og inspirere hos ungdom?

Professor Jaak Panksepp ved Washington State University har gjennom et omfattende arbeide i et halvt århundre utviklet en teori for menneskets emosjonelle affektive system. Basert på omfattende forskning, søkte han etter de emosjonelle fellestrekkene mellom mennesker og dyr, og tar utgangspunkt i nevroevolusjonære utvikling. Han beskriver hvordan SEEKING SYSTEM (det grunnleggende affektive systemet) setter premissene for hjernens utvikling hos både mennesker og dyr. Dette systemet danner basisen for den emosjonelle energien hvert individ *må ha* for å fullføre evolusjonens hovedoppgaver som er *overlevelse og reproduksjon*. Det handler om å skaffe seg mat (foraging skills) og samtidig unngå å bli spist.

SEEKING SYSTEM er utspiller seg gjennom nysgjerrighet, vågelyst, initiativ, ambisjoner, glød, sult og lidenskap, og aktiverer kognitive og motoriske-sensoriske systemer og *driven* til å prestere (jfr. Wolpert med adaptive and complex movements). Sentrale neurotransmittere er blant annet dopamin, noradrenalin, adrenalin og serotonin.

I boken "The Archeology of Mind" peker Panksepp på mange misoppfatninger som gjør seg gjeldende i forståelsen av læring og hukommelse (Panksepp 2012). Han skriver:

"Although we often tend to define learning and memory in terms of conscious intent and high-order cognitions, many aspects of learning and memory are neither conscious nor necessarily cognitive. These memories can occur long before the maturation of our ability to have episodic-autobiographical remembrances-before we can recollect the various events in our lives, many with profound affective meaning. This is what often makes early childhood traumas so difficult to threat"

SEEKING SYSTEM er det mest sentrale i det Panksepp kaller "tools for living". Det består av totalt syv grunnleggende emosjonelle systemer forankret nevroanatomisk, nevrokjemisk og relatert til hormonsystemet (figur 8).

Figur 8: Modell for emosjonelle drivkrefter "tools for living" (Panksepp-2012).

Figur 8 viser modellen Panksepp utviklet innen *affective nevrovitenskap*, basert på omfattende forskning ved bruk av blant annet DBS (Deep Brain Stimulation). Alle de seks systemene (BEGJÆR, SINNE, FRYKT, SORG, OMSORG og LEK) henter energi fra THE SEEKING SYSTEM der psykologiske tilstander og biologiske mekanismer danner grunnlaget for individets atferd. Eksempelvis kan sorg hente energi fra THE SEEKING SYSTEM slik at sorgen blir altomfattende og livslysten forsvinner (Øvstedal, 2017). Det samme gjelder begjær og frykt.

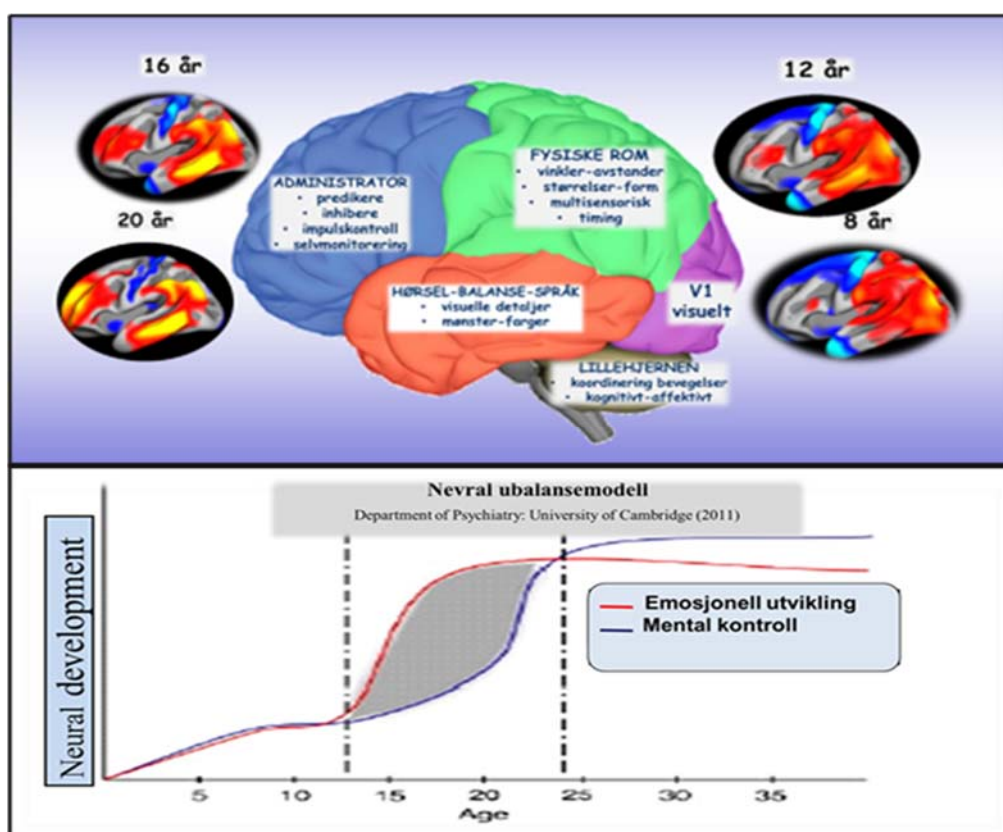
Begjær er knyttet til seksuell aktivitet og reproduksjon, samtidig som det kan føre til aggressivitet og misbruk. Frykt er et varsel om fare, som skal bidra til overlevelse, men kan også i enkelte tilfeller føre til sinne, angst og depresjon når den kommer ut av kontroll. Leken og "the power og joy" er evolusjonens gave til alle levende vesener. Da aktiveres alle gode ressurser, nevroplastisiteten øker og dermed både lærelyst og læreevne. Leken og gleden er knyttet til fysisk aktivitet og fysiske utfordringer styrker hjernens fleksibilitet og helse (Lunde, 2022; Vorobyev, 2015).

Den drivkraften som KFL vil stimulere og vekke, er det Panksepp beskriver som *"rå energi"*. Den må kanaliseres og investeres i aktiviteter som gir mestingsopplevelser. Hvilke typer aktiviteter er ikke det vesentligste da det avhenger av hva den aktuelle ungdommen er interessert i. Det kan være sjakk, matlaging, mopedkjøring eller hesteridning. Det er der drivkraften og den rå energien kan finne sin arena. Da kommer gleden og leken fram gjennom "the power of joy".

1.6 Hjernens modning, risikoatferd og selvregulering

I løpet av de siste 15-20 årene har det vært en omfattende endring i forståelsen av barns- og ungdoms nevrobiologiske utvikling. Noe av det viktigste i denne forståelsen er knyttet til den langsomme biologiske modningen av spesielt de frontale delene av hjernen (Giedd 2010, Schulman 2015, Rosenbaum 2017).

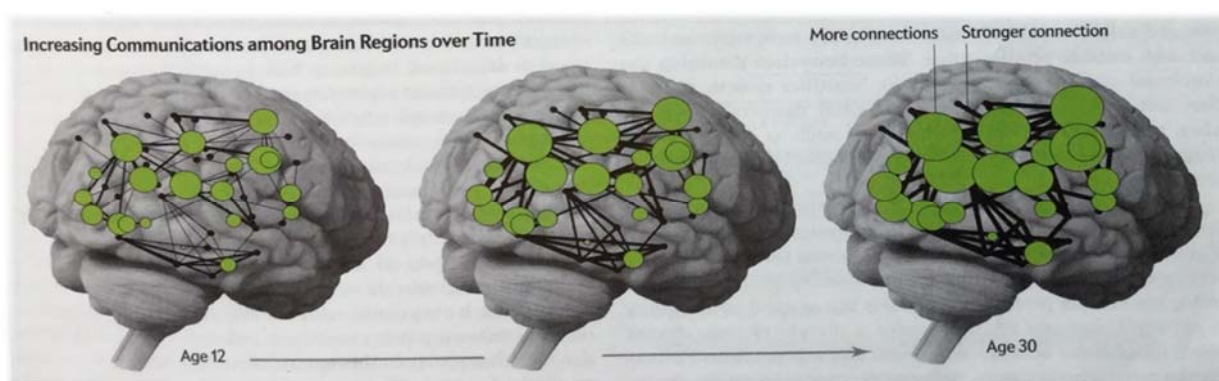
Figur 8 nedenfor viser hvordan den gradvise modningen av hjernen skjer fra de bakre deler og fram mot de områdene i panneregionen.

Figur 9: Fremstilling av den gradvise modningen av hjernen fra 8-20 år (Giedd, 2010, Tamnes, 2013).

I figur 9 viser den røde/gule fargen de områdene som primært er under utvikling fra 8- 20 år. Den mentale kontrollen er primært knyttet til hjernens frontale deler. De fleste i KFL er i alderskategorien 12-16 år. Evnen til å planlegge atferden, predikere hva som kan skje og impuls kontroll, er kritiske funksjoner, som styres av den frontale delen av hjernen.

Den grafiske fremstillingen nederst i Figur 8, viser at det emosjonelle og affektive systemet utvikles tidligere enn det kognitive systemet, som styrer den mentale kontrollen, i den frontale delen av hjernen. Den gradvise modningen av hjernens overflate (figur 8) fortsetter ved at alle områdene skal knyttes sammen gjennom å etablere nerveforbindelser, som har en samlet lengde på ca. 160-170 00 km (nærmere 3,5 ganger rundt jorda). Denne prosessen tar det flere tiår å fullføre og dette nettverket danner basisen for den klokskapen den enkelte skal utvikle og evnen til selvregulering (figur 9). Aktiviteter i hverdagen som man brenner for, går ofte foran kjedelige og pliktpregede aktiviteter. Det krever evne til å inhibere, det vil si å stoppe eller si nei til å gjøre noe du har lyst til å gjøre, men som er farlig eller dumt. Evnen til å inhibere utvikles sent og er en sentral faktor i ungdoms selvregulering, risikovillighet og konsekvensforståelse, enten det skyldes manglende kunnskap og ferdigheter eller lidenskapen for fart og spenning.

Figur 10: Grønne sirkler er områder som blir større og det blir flere sterke forbindelser ved økt alder

Det er viktig å forstå at det kognitive- og affektive systemet, sammen med de praktiske ferdighetene, utgjør en helhet som er grunnlaget for den enkeltes beslutninger og atferd (Barret, 2019). Den enkelte er "arkitekten" i sitt eget liv, i en prosess der både det indre miljøet (kroppen- organismen) og de sosiale omgivelsene (de andre og miljøet) er sterke pådrivere (Pinker, 2021). Bruce J. Ellis, professor i psykologi og antropologi ved universitetet i Utah USA, peker på at det er helt nødvendig å forstå ungdomstidens evolusjonære funksjoner, for å forstå ungdoms risikofylte atferd. Han peker på at den risikofylte atferden er forankret i en naturgitt prosess der individet forberedes til den reproduktive fasen i livet (Ellis et al. 2012). Videre sier Ellis at man må skille mellom en psykopatologisk modell og en naturlig evolusjonsmodell.

Evolusjonsmodellen omhandler:

- vågelyst
- nysgjerrighet
- mestring og belønning
- attraktivitet og reproduksjon

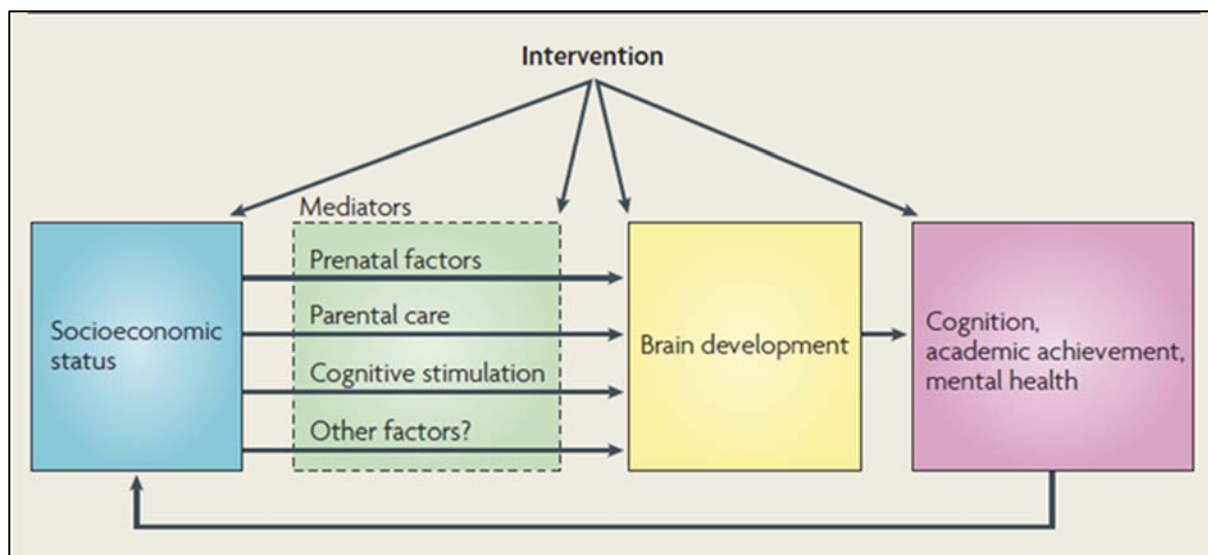
Den **psykopatologiske** modellen omhandler:

- mistilpasning vanskelig oppvekst
- negativt avvikende atferd
- kriminalitet
- rusmidler

Den psykopatologiske modellen omhandler belastninger, som kan vedvare inn i voksenalderen og prege livssituasjonen med konsekvenser knyttet til utdanning, arbeid, familie, kosthold og generell mangel på livsmestring (Whittle, 2013; Vijayakumar; Hackman, 2010; Matthew, 2016, Wendt, 2021).

1.7 Sosioøkonomiske faktorer (SES) og ELA (Early Life Adversity)

Sosioøkonomisk status har stor betydning for en persons kognitive evner, utdanning og helse. I figur 10 er de mest sentrale forklaringsfaktorene som bidrar til negative konsekvenser senere i livet (figur 11).

Figur 11: Sentrale faktorer (mediators) som bidrar til en negativ utvikling av hjernen (Hackman, 2010).

Mange studier innen nevrovitenskap har avdekket endringer i hjernens nevralt nettverk, som bidrar til å forklare den reduserte mentale kapasiteten. Sentrale faktorer (mediators) kan være fra før fødselen (prenatale), foreldrekontakt og omsorg i oppveksten (parental care), kognitiv stimulering og flere andre faktorer, jamfør det vi tidligere har omtalt som "the power of joy" som både Panksepp og Minken fremhevet som helt sentrale i utviklingen av en robust og frisk hjerne.

Forskning som omhandler ELA har også avdekket nevrobiologiske endringer hos de som har opplevde ELA, sammenlignet med de som ikke har opplevde ELA, noe som kan ha negative konsekvenser for ungdoms- og voksenlivet (Smith, 2020; Kennedy, 2021). ELA omhandler blant annet følgende momenter:

- Vold i hjemmet
- Fysisk og psykisk vold
- Seksuelt misbruk
- Alkohol og stoffmisbruk
- Mobbing-skolegang
- Fattigdom
- Omsorgssvikt-avvisning
- Ernæring
- Institusjonssvikt

I en studie av 77 ungdommer i alderen 12-17 år med bruk av funksjonell MR-undersøkelse (fMRI) ble det avdekket at det er svakere nevralt forbindelser mellom hjernens frontale deler og områder knyttet til opplevelse av glede og belønning hos ungdom med ELA (Kennedy, 2021). Dette betyr at ELA har innvirkning på hvordan hjernen utvikler seg gjennom barndommen, ved at viktige nevrobiologiske forbindelser blir svekket, som er avgjørende for at barneårene, tenårene og voksenlivet (Donofry, 2021).

Et annet viktig resultat i den samme studien viste at ungdom med ELA også var mer sensitive for straff og negative tilbakemeldinger i læringssammenheng. Det er derfor kritisk hvordan man kommuniserer med ungdom som har en oppvekst med ELA. Tillit, sosial trygghet og gode hjelpere er avgjørende for å redusere effekten av ELA i tenårene og videre inn i voksenlivet (Lunde, 2022).

Andre studier relatert til hippocampus-området i hjernen, avdekker endringer i volum og tykkelse i cortex (hjernebarken) blant ungdom utsatt for ELA. Dette området er avgjørende for utviklingen av læring gjennom etableringen av episodiske minner, som overføres fra korttids- til langtidsminnet (Buzsaki, G; Moser, E. 2013, Eichenbaum, 2017). I en studie ble barn som var utsatt for SES (Socioeconomic Status) og ELA (Early Life Adversity), testet da de var 9 år og fulgt opp til de var i alderen 20-27 år. Studien viste at til sammenlikning med barn og ungdom som hadde en normal oppvekst, var barna som var utsatt for SES og ELA, dårligere til å løse forskjellige oppgaver knyttet læring og hukommelse. Barn med SES og ELA hadde vist seg å ha sterkere aktivering i hjernen og måtte dermed anstrenge seg mer for å løse oppgaver enn de som ikke var utsatt for SES og ELA (Duval, 2017; FHI, 2018; Hatzenbuehler, 2021; Cater, 2021; Melchior, 2021; Sun, 2022; Kandel, 2022).

Bruce Ellis peker på at den riktige veien å gå økt læring hos ungdom er gjennom sosial tilpasning (Ellis, 2012):

Interventions that attempt to restore more natural relationships between adolescents and both adults and younger children may have powerful effects on social development. Accordingly, drinking games, social drug use, daredevilry, fighting, reckless driving and other risky displays play an important role in adolescent life. Interventions that simply attempt to stop such behaviours are unlikely to be successful because they ignore motivation and function. This leads to misguided interventions, such as zero tolerance or "Just Say No," that ask adolescents to give up successful social strategies without anything in return.

I KFL sin Teamhåndbok 2020 finner vi igjen denne innfallsvinkelen som beskrives på følgende vis:

"Kjør for livet er et tilpasset fritidstilbud for barn og unge som trenger å bli sett, føle mestring og være en del av et team"

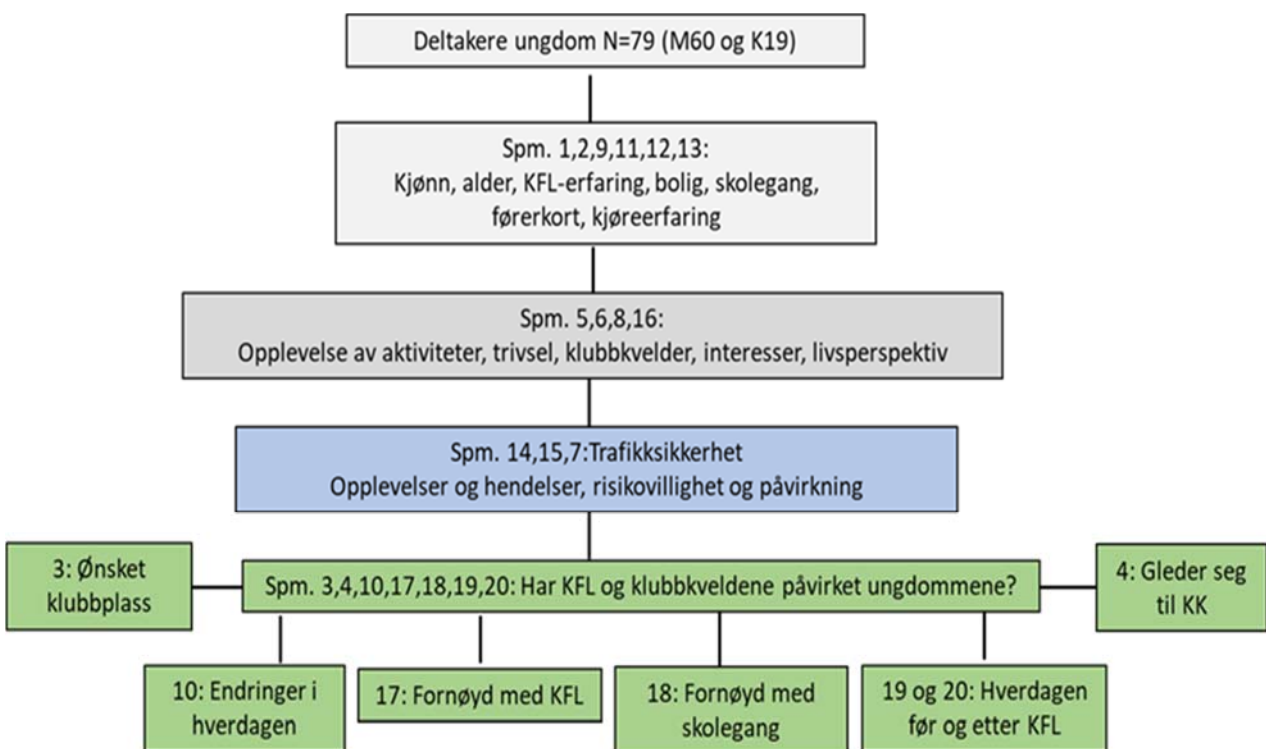

2 METODE INNHold OG STRUKTUR

Spørreskjemaene, som deltakerne (ungdommene) veilederne med teamsjef skulle svare på, ble utviklet basert på følgende struktur og temaer presentert nedenfor (figurene 12 og 13).

2.1 Spørreskjemaet til ungdom

Ungdommene, som var deltakere i KLF, fylte ut skjemaet på en klubbkveld. Veilederne fikk ansvaret med å veilede ungdommene slik at de svarte på spørsmålene uten påvirkning fra andre og fikk den tiden de trengte. Det var i alt 79 ungdommer som svarte på spørreskjema, med en gjennomsnittsalder på 14,5 år og med varierende tid i KFL fra rundt 6 mnd. til rundt 1 år. Det er en klar dominans av gutter blant deltakerne i KLF, med kun 10 jenter blant de 69 deltakerne. De aller fleste deltakerne bor sammen med mamma og/eller pappa, mens 10 ungdommer oppgir fosterhjem eller andre bosteder.

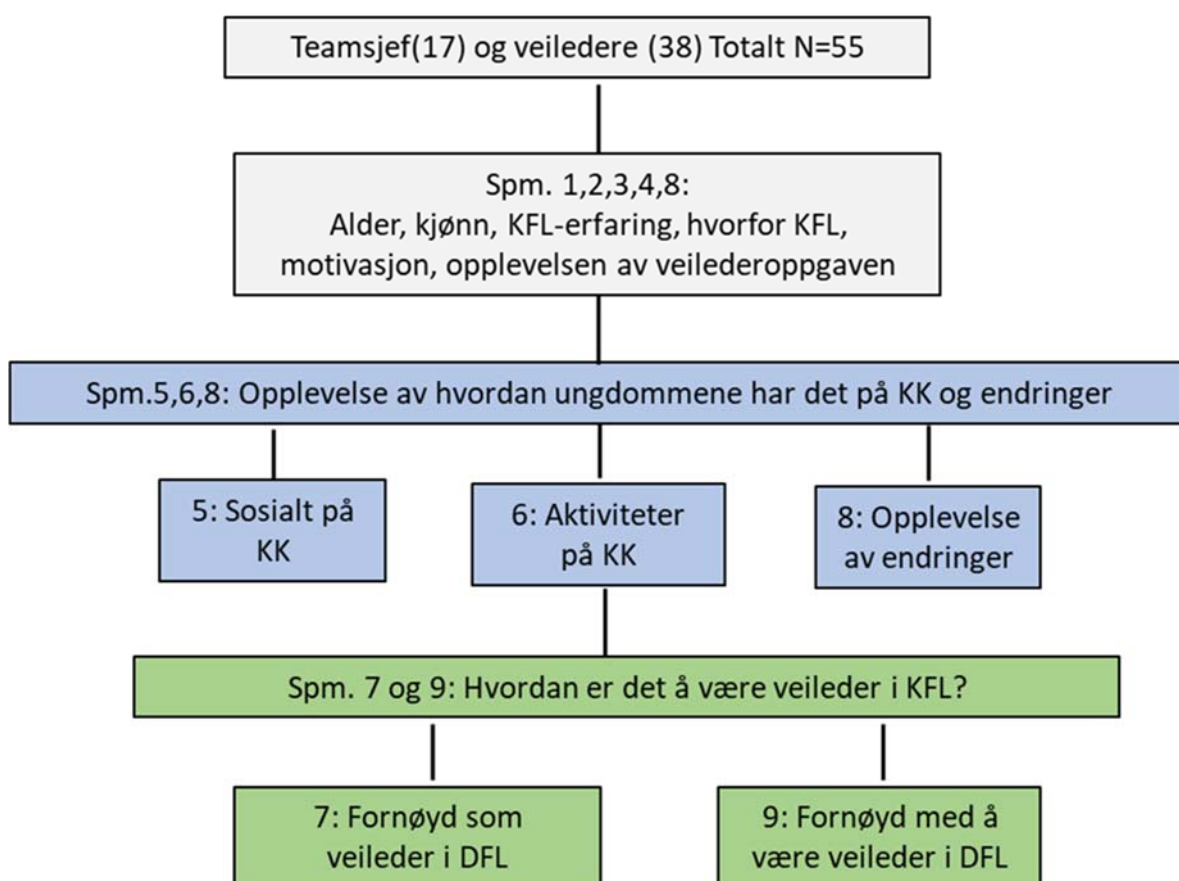

Figur 12: Spørreskjema til deltakerne relatert til type opplysninger og tema (SINTEF).

Figur 12 viser hva som er det sentrale innholdet i spørreskjemaet til deltakerne i KFL (se vedlegg). Vi har samlet inn opplysninger som kan gi oss et bilde på hvordan hverdagen oppleves og hvilke interesser deltakerne har. Videre er det viktig å vite om ungdommene ser fram til, gleder seg og ønsker å være med i KFL. Et sentralt moment er om KFL kan bidra til en bedre hverdag og har ført til endringer som oppleves positive, øker selvtilliten, læringslysten og livskvaliteten.

2.2 Spørreskjemaet til veilederne

Nedenfor i figur 13, er temaene strukturen i spørreskjemaet til veilederne og teamsjefene presentert. Veilederne og teamsjefene fyllte ut sine spørreskjemaer på klubbkveldene. Det var i alt 55 (svarprosent 90 %) veiledere som svarte på undersøkelsen. Erfaringen som veileder er i snitt ca. 2 år og erfaringen som teamsjef er i snitt ca. 3,5 år. Det er totalt 17 kvinner blant veilederne og 4 av dem er teamsjefer.

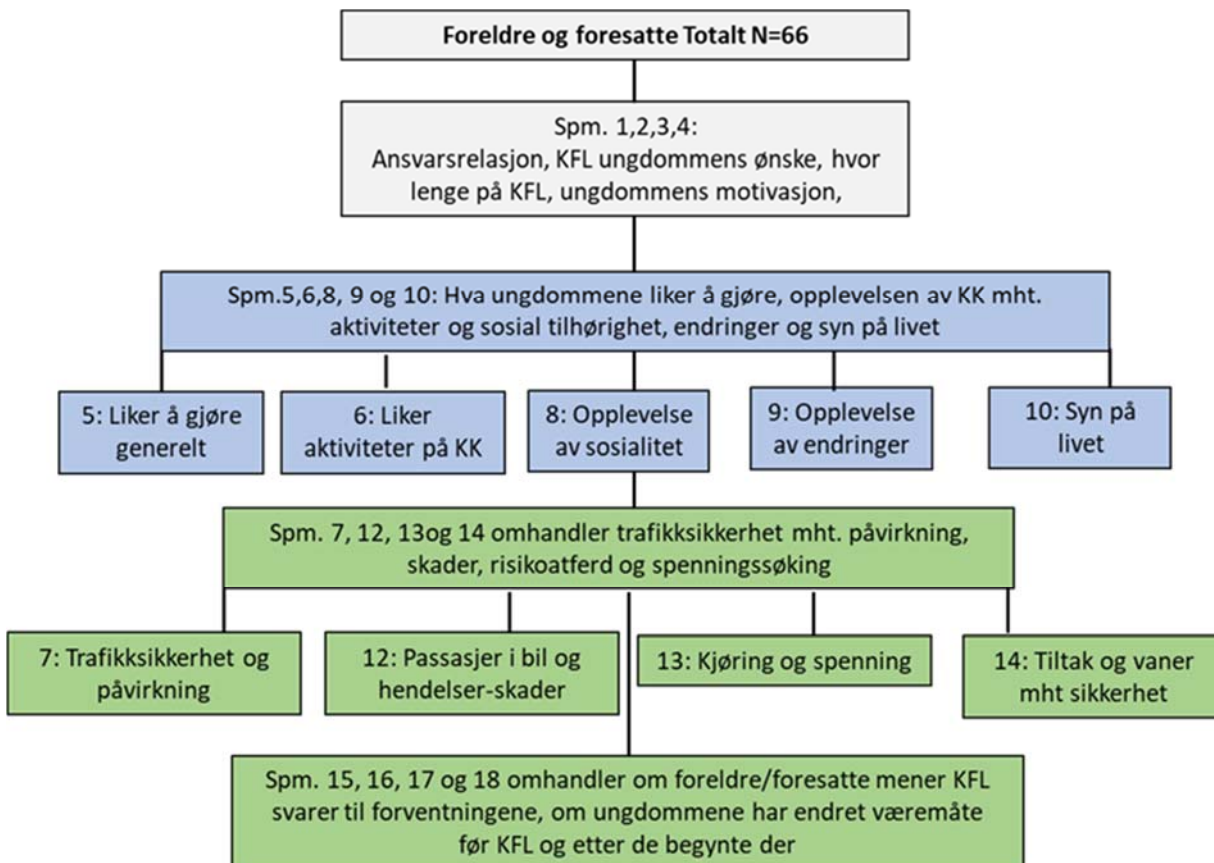

Figur 13: Spørreskjema til veilederne relatert til type opplysninger og tema (SINTEF).

Figur 13 viser de sentrale temaene i skjemaet til veilederne (se vedlegg). Et viktig moment er om veiledernes opplevelser av ungdommene på klubbkveldene stemmer med hva ungdommene sier selv. Det innebærer at spørsmålene 5, 6 og 7 er stilt til både ungdommene og veilederne. Videre er det viktig å vite noe om veiledernes motivasjon for å jobbe med ungdom, samarbeidet med de andre veilederne og det å være en del av KFL.

2.3 Foreldre og foresatte sin opplevelse av Kjør for Livet (KFL)

Det ble sendt ut spørreskjema til alle KFL-klubbene der teamlederne skulle bidra i logistikken med å samle inn data fra foreldre/foresatte. Ved henting ble foreldre/foresatte orientert om prosjektet og forespurt om de frivillig ønsket å delta. De leverte tilbake skjemaet i utfylt stand og i lukket konvolutt som teamlederne sendte tilbake til SINTEF. Figur 14 viser de forskjellige momentene i skjemaet, som har mye felles med ungdommenes og veiledernes spørreskjema. Et av hovedpoengene er å få kunnskap om foreldre/foresatte vet hva ungdommen deres gjør på klubbkveldene (KK) i KFL og hvordan dette påvirker ungdommene.

Figur 14: Oversikt tema på spørreskjemaet til foreldre/foresatte.

Figur 14 viser de momentene (tema) som spørreskjemaet til foreldre/foresatte omhandler (se vedlegg). Et viktig moment er hvem deltakerne i KFL bor sammen med, hvordan foreldre/foresatte opplever ungdommenes motivasjon for å delta i KFL, og om det har skjedd endringer i forhold til familie, venner og skole etter deltakelse i KFL. Videre ønsket vi å vite om foreldre/foresatte opplevde deltakelsen i KFL som utviklende mht. sosiale relasjoner, om ungdommen deres liker aktivitetene og gleder seg til klubbkveldene.

Trafiksikkerhet er et sentralt tema der foreldrene og foresatte sin forståelse av ungdommenes motor- og bilinteresse, risikovillighet og om de vet om ungdommen deres har vært passasjer hos eldre ungdom er viktig å kartlegge.

Til slutt blir foreldre/foresatte bedt om å gjøre en mer helhetlig vurdering av om KFL svarer til forventningene og om foreldre/foresatte opplever at det har hatt en positiv innvirkning på ungdommen deres.

2.4 KFL og kommunekontaktene

Kommunekontaktene knyttet til KFL sitter i en nøkkelrolle mht. hvilke ungdommer som blir valgt ut til å bli med i KFL. Det er 6 kommunekontakter i Trøndelag som har blitt intervjuet. Følgende spørsmål danner grunnlaget for intervjuet:

1. Hvorfor velger dere å samarbeide med KFL?
2. Hvordan velges deltakerne ut til å være med i KFL?
3. Hvordan er samarbeidet med KFL underveis?
4. Hvilken nytte eller betydning har KFL?
5. Hva betyr det at FTU delfinansierer KFL sitt arbeide med ungdommene?

Alle intervjuene ble gjennomført via telefon og hadde en varighet på ca. 30 minutter. Spørsmålene ble sendt til kommunekontaktene i forveien slik at de kunne forberede seg til intervjuet. I noen kommuner var det med en representant som hadde direkte kontakt med kandidatene gjennom skolesituasjonen.

3 RESULTATER

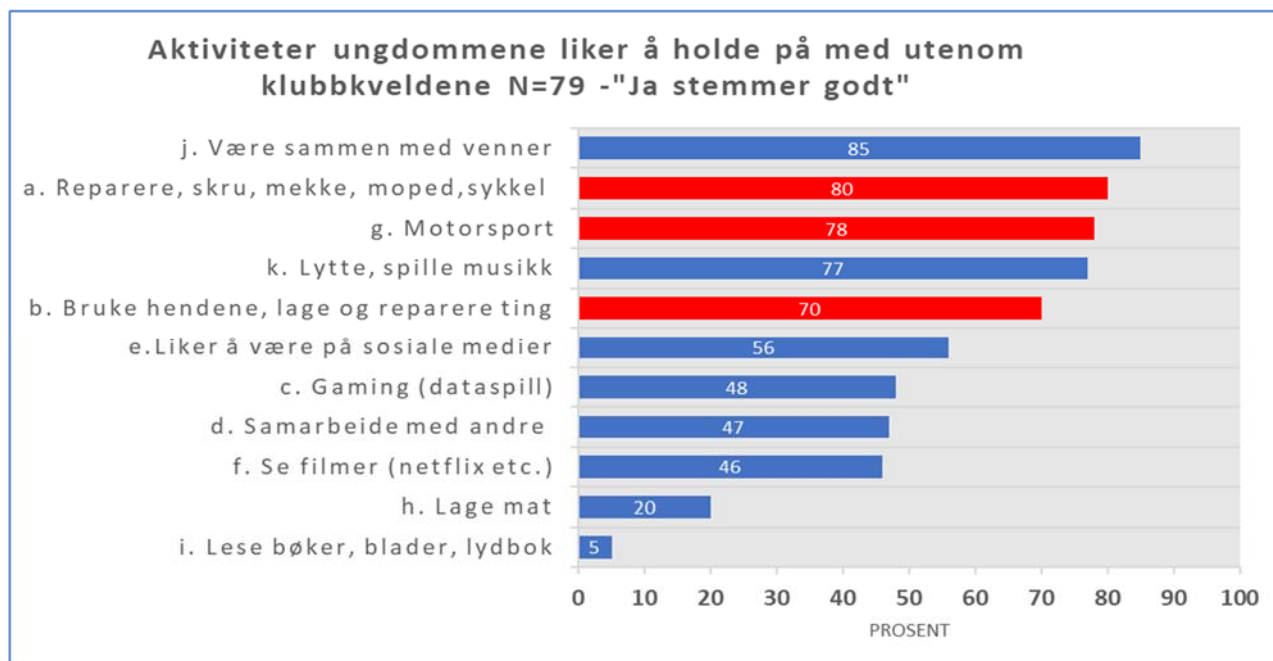
I denne delen av rapporten blir først resultatene fra ungdommene (N=79) presentert og deretter resultatene for veilederne (N=55), foreldre og foresatte (N=66) og intervjuene med kommunekontaktene (N=6). Noen av spørsmålene er felles for ungdommene, veilederne og foreldrene slik at vi kan få belyst erfaringene med KFL fra flere perspektiver.

3.1 Resultater ungdom: Hvem er ungdommene, interesser og hva liker de å gjøre?

Som tidligere beskrevet er det 69 gutter og 10 jenter i utvalget som har svart på spørreskjema til deltakere i KFL, og de fleste bor hjemme hos begge eller en av foreldrene sine. Viktige momenter knyttet til hverdagen som kom fram i svarene fra undersøkelsen:

- Det er ca.10 % som ikke går på skole og 15 % som gjør det av og til
- Det er 50 % som oppgir å ha begynt på trafikalt grunnkurs
- Ca. 10 % har førerkort for moped/motorsykel/traktor
- Det er 90 % som oppgir at de ønsket seg til KFL
- Det er 80-90 % som sier de gleder seg til klubbkveldene

Nedenfor i figur 15 er det presentert en oversikt over interesser og hva deltakerne i KFL liker å holde på med. Det var en tredelt skala fra "Nei, stemmer ikke", "Ja, stemmer litt" og "Ja, stemmer godt". Dette gir oss innblikk i hva ungdommene er opptatt av, hvilket er helt vesentlig for å kunne nå fram til dem. Disse interesseområde har også vært sentrale i utvelgelsen av hvem som skal få være med i Kjør for livet.

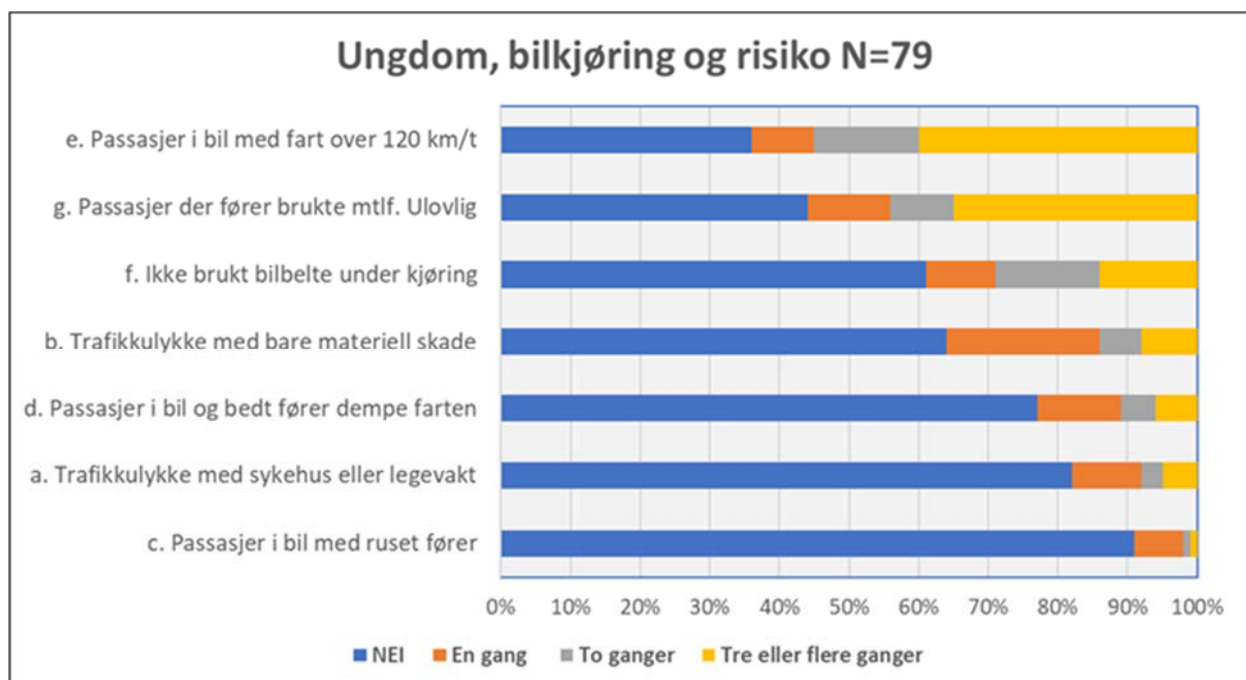

Figur 15: Oversikt interesser og aktiviteter ungdommene svarer de de liker å holde på med (spm.5).

Figur 15 viser at i tillegg til å være sammen med venner liker deltakerne å bruke hendene, lage noe og reparere og har sterk interesse for motorsport (røde stolper). Den aktiviteten som de er minst og generelt lite opptatt av er å lese bøker og blader. Rundt halvparten oppgir at sosiale medier og gaming er noe de også liker godt.

3.1.1 Ungdommenes forhold til trafiksikkerhet

Et sentralt moment i ungdommenes hverdag er risikoen knyttet til å ferdes i trafikken. De er opptatt av motorsport, hvilket indikerer en interesse for motoriserte kjøretøy. De skulle svare på spørsmål om hvilke erfaringer de har som passasjerer, når de sitter på hos venner som er unge førere (figur 16).

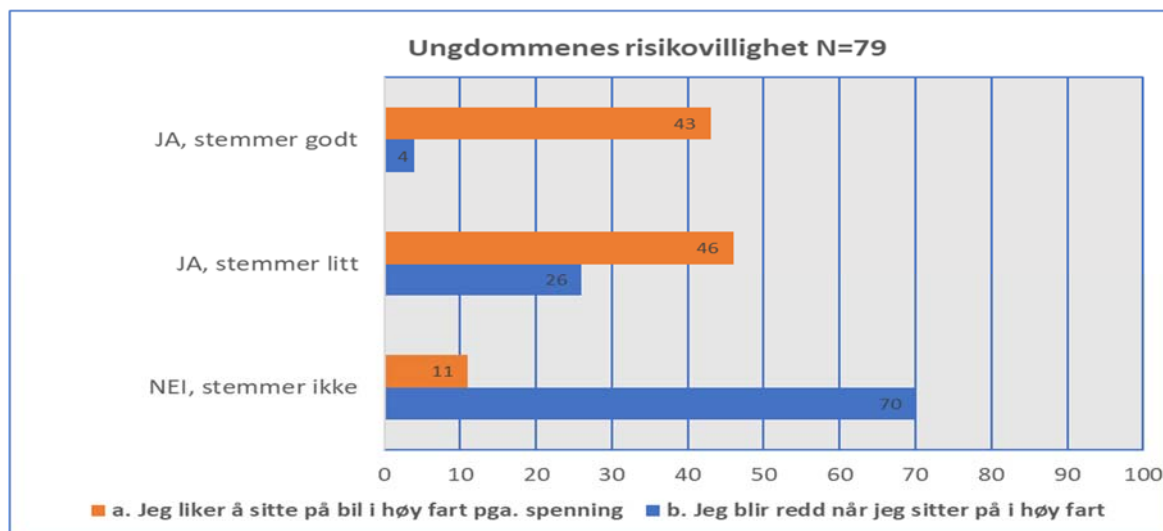
Figur 16: Ungdommenes erfaringer som passasjer til unge førere under bilkjøring (spm. 14).

Figur 16 viser hvordan de forskjellige svarkategoriene varierer fra å sitte på med ruset fører med høy prosentandel på "NEI" (90 %), til passasjer i bil med fart over 120 km/t der hele 40 % oppgir tre eller flere ganger og det er 35 % som sier "NEI".

Videre er det henholdsvis nesten 20 % som har vært i trafikkulykke med personskaade og rundt 35 % der det var ulykke med materiell skade. Det er litt over 20 % som har bedt fører dempe farten og 40 % har fra en til flere ganger ikke brukt bilbelte. Over halvparten oppgir også at de har observert at fører brukte mobiltelefon på ulovlig måte under kjøring.

Oppsummert viser figur 16 at trafiksikkerhet er et tema, det er viktig at KFL har et sterkt søkelys på. Som tidligere omtalt er nettopp motorsport og motoriserte kjøretøyer noe de fleste av ungdommene i KFL svært opptatt av. Det gjør at de synes det er spennende å sitte på til venner med førerkort og at det er attraktivt å være med i miljøer der bilkjøring og motorsport står sterkt.

Ungdommene ble også spurt om det er spenning, som gjør at de liker å sitte på til venner i over 120 km/t og i hvilken grad de er redde og føler frykt (figur 17).

Figur 17: Ungdommenes opplevelse av spenning og frykt som passasjerer i høye hastigheter (spm. 15).

Figur 17 viser at deltakerne i KLF liker den spenningen høy fart representerer, der 43 % sier "Ja, stemmer godt" og 46 % "Ja, stemmer litt". Dette er ikke overraskende da motorinteressert ungdom nettopp er de som liker fart og har tilknytningen til bil, motorkraft, kjøreegenskaper og motorsport (alt som brummer). Videre er det hele 70 % som sier "NEI, stemmer ikke" på spørsmål om de er redde når de sitter på i høye hastigheter. Sammen med spenningssøkingen er dette et svar som er en naturlig følge av spenningssøking. De fleste oppgir at de bruker sykkelhjelmer, men ikke hver gang de sykler. Det er imidlertid 25 % som de sier at de ikke bruker hjelmer.

Nedenfor i figur 18 er ungdommenes opplevelse av hvem som påvirker dem mest mht. trafikksikkerhet. Svarkategorien var tredelt: "Ingenting", "JA litt" og "JA mye".

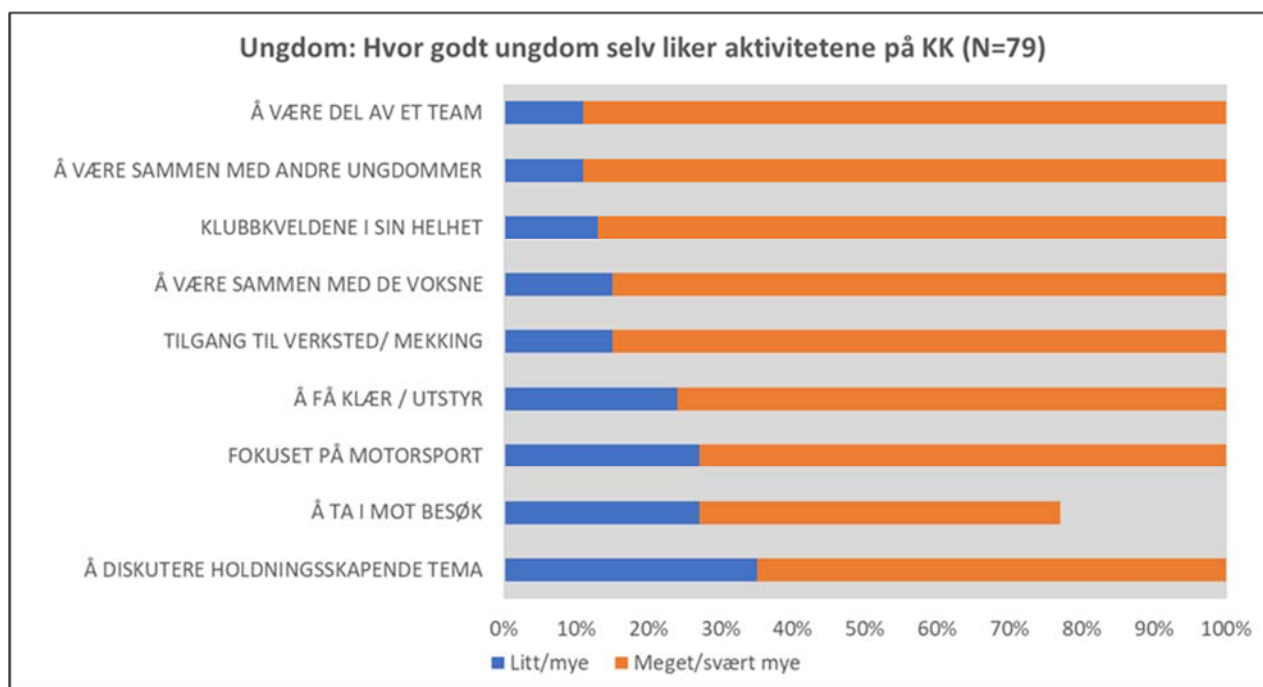

Figur 18: Hvem ungdommene mener påvirker dem "mye" om trafikksikkerhet (spm.7).

Figur 18 viser at KFL og voksne i familien er de som sterkest påvirker ungdommene om trafikksikkerhet. Kombinert med kategorien "JA litt" så får KFL 91 % og voksne 88 %.

3.1.2 Hvor godt trives ungdommene på klubbkveldene?

Et vesentlig moment for at klubbkveldene (KK) skal ha en positiv effekt på ungdommene er at de trives der. Det omhandler at de engasjerer seg i meningsfulle og interessante aktiviteter, som bidrar til læring og mestring i kombinasjon med et godt sosialt miljø, som inkluderer de andre ungdommene og veilederne. I figurene 19 og 20 er ungdommenes opplevelser av dette presentert (Skala fra 1-6 der 1=ikke noe til 6= svært mye).

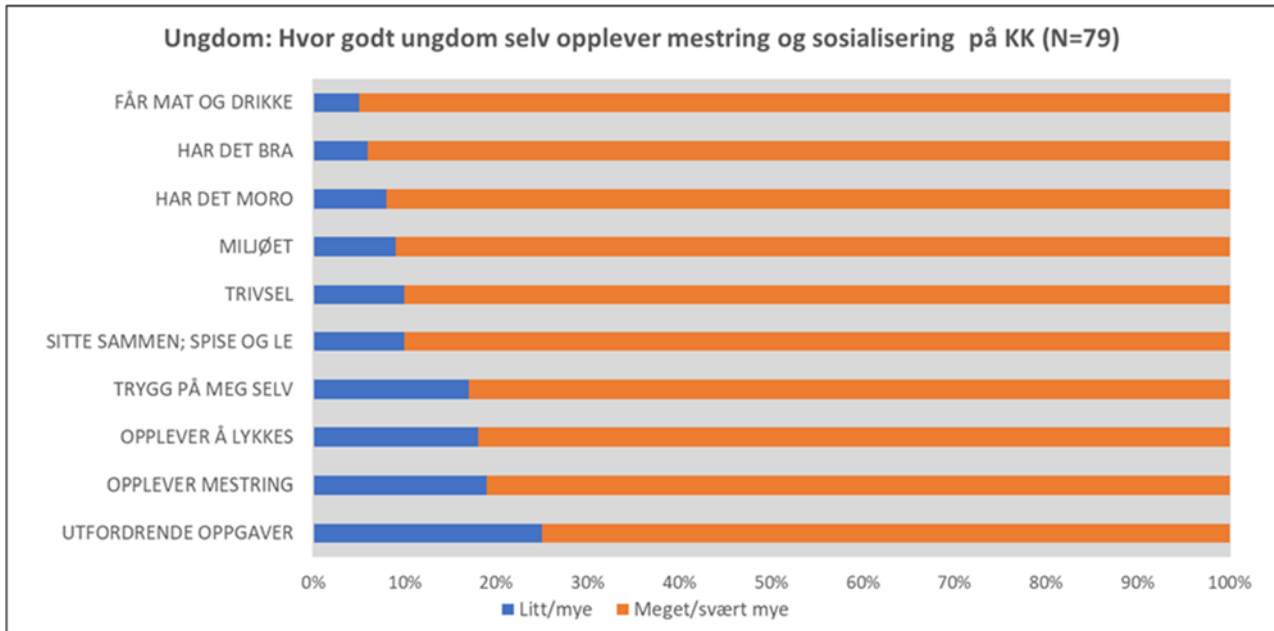
Figur 19: Ungdommenes opplevelse av aktivitetene og samværet på klubbkveldene (spm.6).

Figur 19 viser at ungdommene generelt gir uttrykk for at de liker seg godt på klubbkveldene og liker at de kan være en del av et team. Gjennom aktivitetene knytter de gode relasjoner til de andre ungdommene og de voksne som er veiledere. Der er mellom 85 – 90 % som gir uttrykk for at de liker dette "meget/svært mye".

Deltakerne liker også godt at de kan ha tilgang til verkstedlokaler og mange har en sterk interesse for motorsport. Klær og utstyr de får utlevert liker de godt og det samme gjelder å ta imot besøk. Å diskutere holdningsskapende tema får også en veldig god tilbakemelding av en tredjedel av ungdommene.

Oppsummert viser figur 19 at klubbkveldene oppleves som klart positive med hensyn til aktivitetene og det sosiale miljøet. Ungdommene deltar på aktiviteter de generelt liker veldig godt. De opplever et fellesskap, og klær og utstyr betyr mye for å identifisere seg med KFL.

I figur 20 nedenfor får vi et tydeligere bilde av hvordan ungdommene har det på klubbkveldene og i hvilken grad de opplever mestring og glede. (Skala fra 1-6 der 1=ikke noe til 6= svært mye).

Figur 20: Ungdommenes opplevelse av å være på klubbkveldene mht. mestring og sosialitet (spm. 8).

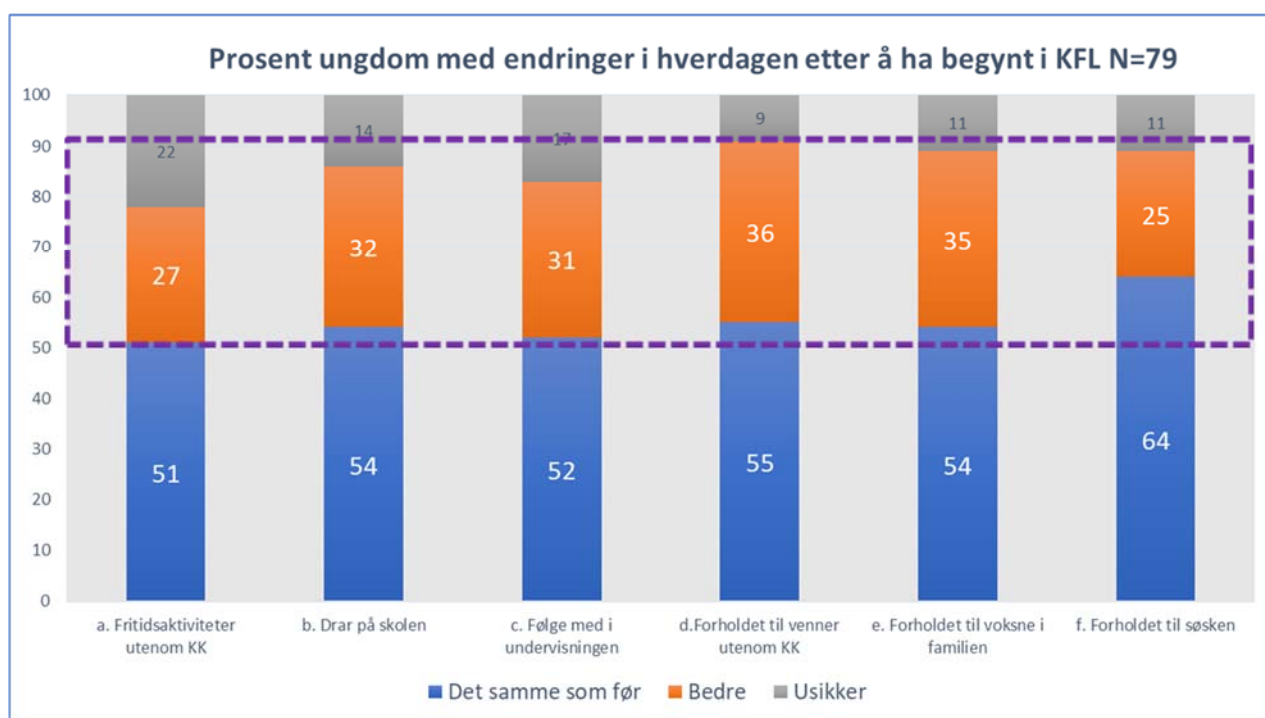
Figur 20 viser tydelig at ungdommene gir uttrykk for høy grad av både mestring, godt miljø og trivsel (80-90 %). De har det moro og opplever mestring gjennom å lykkes med utfordrende oppgaver. Prosentandelen av ungdom som gir uttrykk for at de opplever dette "meget/svært mye" varierer fra 75- 92 %. Dette er tilbakemeldinger som er viktige og kritiske mht. om KFL har maktet å nå fram til ungdommene og være den inspirerende og samtidig omsorgsfulle "hjelperen".

Ungdommene sier de har det bra og er trygg på seg selv, liker veldig godt å sitte sammen og spise og ha det artig. På spørsmål om de opplevde veilederne som "strenge" var det kun 10-15 % som mente det. Rundt 10 % gav uttrykk for at det kunne være kjedelig på klubbkveldene.

Oppsummert viser figur 20 at et klart flertall av ungdommene opplever miljøet og de sosiale relasjonene til veilederne og de andre ungdommene som veldig bra. Videre viser resultatene at de opplever mestring av utfordrende arbeidsoppgaver og har opplevelse av mestringsglede. Det å sitte sammen og spise mat er en sterk bidragsyter til det gode miljøet.

3.1.3 Har KFL bidratt til et positivt vendepunkt i ungdommenes hverdag?

I hvilken grad har KFL gjennom klubbkveldene påvirket ungdommene slik at det har endret deler av deres hverdag i positiv retning? I spørsmålene presentert i figur 21 er flere sentrale momenter i hverdagen representert, der ungdommen skulle svare relatert til tre svarkategorier: "det samme som før", "bedre" eller "usikker".

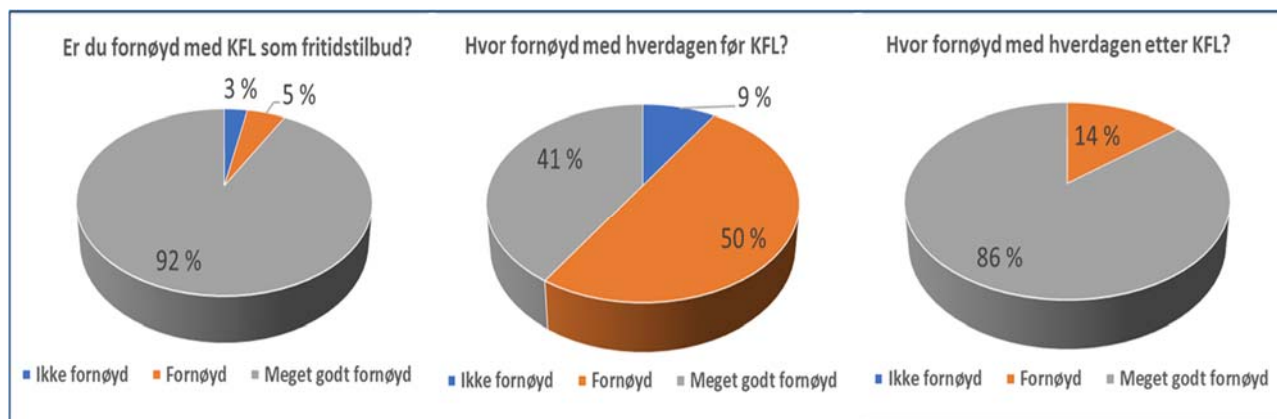

Figur 21: Ungdommenes vurderinger om KFL har endret deres hverdag (spm. 10).

Figur 21 viser at rundt 50 % av KFL deltakerne oppgir at det ikke er noen endringer (det samme) etter at de har begynt i KFL. Det kan være at de har det bra og er fornøyde med KFL, men at de selv ikke opplever at dette har medført noen endring. Samtidig opplever en betydelig andel av deltakerne at flere av de spurte momentene har blitt bedre i deres hverdag etter KFL. Rammen omhandler den oransje delen av stolpene der ungdommene gir uttrykk for at det har blitt bedre på alle av de 7 momentene det ble spurt om. Variasjonen på bedringer varierer fra mellom 25 % til 36 %. Flere drar oftere på skolen og de opplever at de følger bedre med i undervisningen. Mange opplever også bedre forhold til venner og deltar mer på aktiviteter i tillegg til klubbkveldene. Hjemmesituasjonen har også bedret seg. Figuren viser også at det er en andel av ungdommene (9-22%) som oppgir at de er usikre på om flere av momentene har blitt bedre eller ikke.

Oppsummert viser figur 21 at KFL gjennom klubbkveldene har bidratt til en positiv endring hos deltakerne. Dette er en tydelig effekt som er basert på den enkeltes subjektive vurdering av sin hverdag. Summen av disse positive endringene gir grunnlag for å tro at de har bedret livskvalitet nå enn før, som deltakere i KFL.

Om KFL sitt arbeide har gitt en effekt som har endret livskvaliteten til ungdommene og som kan utgjøre et positivt vendepunkt i hverdagen, er et avgjørende spørsmål (figur 22).

Figur 22: Hvor fornøyd er ungdommene med KFL og betydning det har hatt i hverdagen (spm17,19,20).

Figur 22 viser tydelig at ungdommene er meget godt fornøyd med det tilbudet KFL har med klubbkveld en gang i uka. Diagrammet i midten viser at 9 % oppgir at de "ikke var fornøyd" med hverdagen før de begynte på KFL, 50 % var fornøyd og 41 % meget fornøyd.

Etter at de begynte på KFL har dette endret seg betraktelig. Kakediagrammet lengst til høyre viser at det er 14 % som oppgir "fornøyd" og hele 86 % som oppgir at de er meget godt fornøyd med hverdagen etter KFL. Sammenholdt med resultatene i figur 20 så peker de i samme retning og forsterker hverandre.

3.1.4 Konklusjoner ungdom

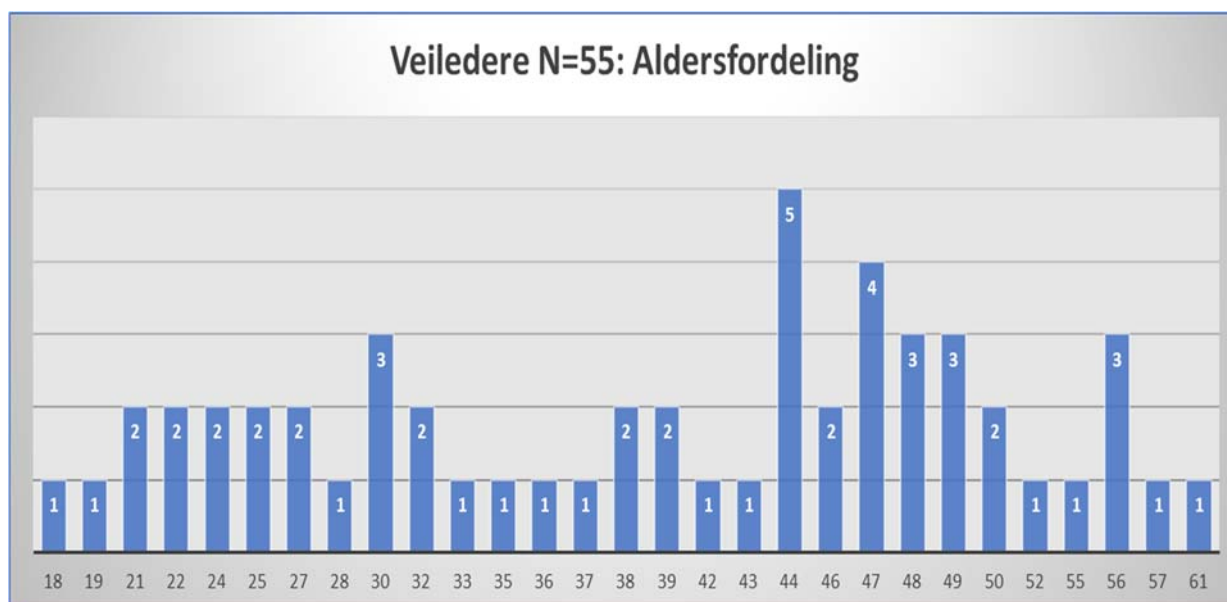
- De aller fleste av ungdommene har sterk interesse for motorsport og liker å reparere, montere og demontere forskjellige varianter av kjøretøy og redskaper.
- De liker å være sammen med og dele sine interesser med venner.
- Sosiale medier er ofte brukt av alle og de fleste har stor interesse av musikk og film, mens veldig få leser bøker og magasiner eller lytter til lydbøker
- Mange har vært passasjerer til ungdom i bil der farten har vært høy, samtidig som de fleste sier at de ikke har vært redd, ofte oppgir de at de selv ikke har bruk av bilbelte og at fører brukte mobiltelefon under kjøring på en ulovlig måte
- Veilederne har sterk påvirkning på ungdommene mht. trafiksikkerhet.
- Ungdommene ønsket å få plass i KFL og gleder seg til klubbkveldene (høydepunkt i uka)
- De liker aktivitetene, klubbkveldene og samværet med veilederne (voksne) og de andre ungdommene
- Mellom 27-36 % oppgir at forholdet til skolen og undervisningen, til venner utenom klubbkveldene og til familien er blitt bedre etter KFL
- KFL har bidratt til at hverdagen har blitt mye bedre sammenlignet med tiden før KFL

3.2 Resultater veiledere: Hvem er veilederne og deres motiver og opplevelser i KFL?

Hver klubb har veiledere som omtales som de voksne på klubbkveldene. Dette karakteriserer veilederne som har deltatt i evalueringen:

- 55 veiledere, 42 menn og 13 kvinner
- 17 av de 55 er teamsjefer; 13 menn og 4 kvinner
- Gjennomsnittsalderen er 39 for veilederne og 36 for teamsjefene
- Gjennomsnitt erfaring i KFL; veiledere 2 år teamsjefer 3,5 år
- 47 % oppgir at de ønsket å være med i KFL som veileder mens 53 % sier de ble forespurt/anbefalt å være med
- Alle veilederne sier at de gleder seg til klubbkveldene

Det er stor spredning i alder blant veiledere, som vist i figur 23 nedenfor.

Figur 23: Aldersfordeling blant veilederne i KFL viser stor spredning (spm. 1).

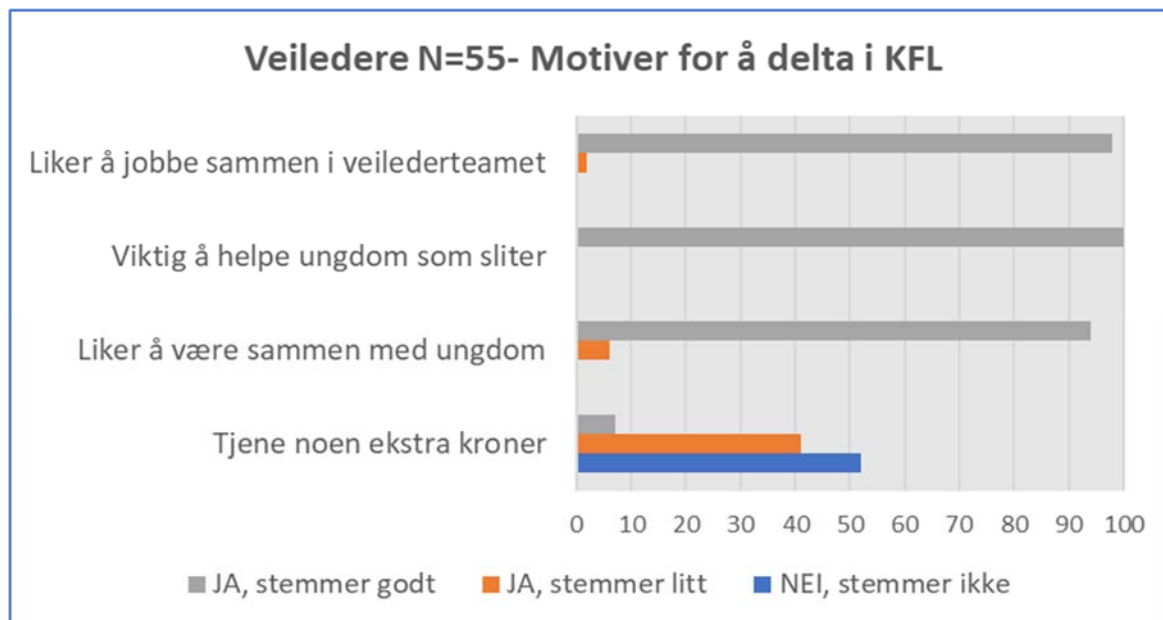
Figur 23 viser følgende :

- Aldersgruppen 18-30 år er det 16 veiledere
- Aldersgruppen 31-40 år er det 10 veiledere
- Aldersgruppen 41-50 er det 21 veiledere
- Aldersgruppen 51-61 er det 7 veiledere

Denne spredningen er interessant fordi det kan føre til en sammensetning av veilederteamet, som erfaringsmessig kan være positivt for ungdommene.

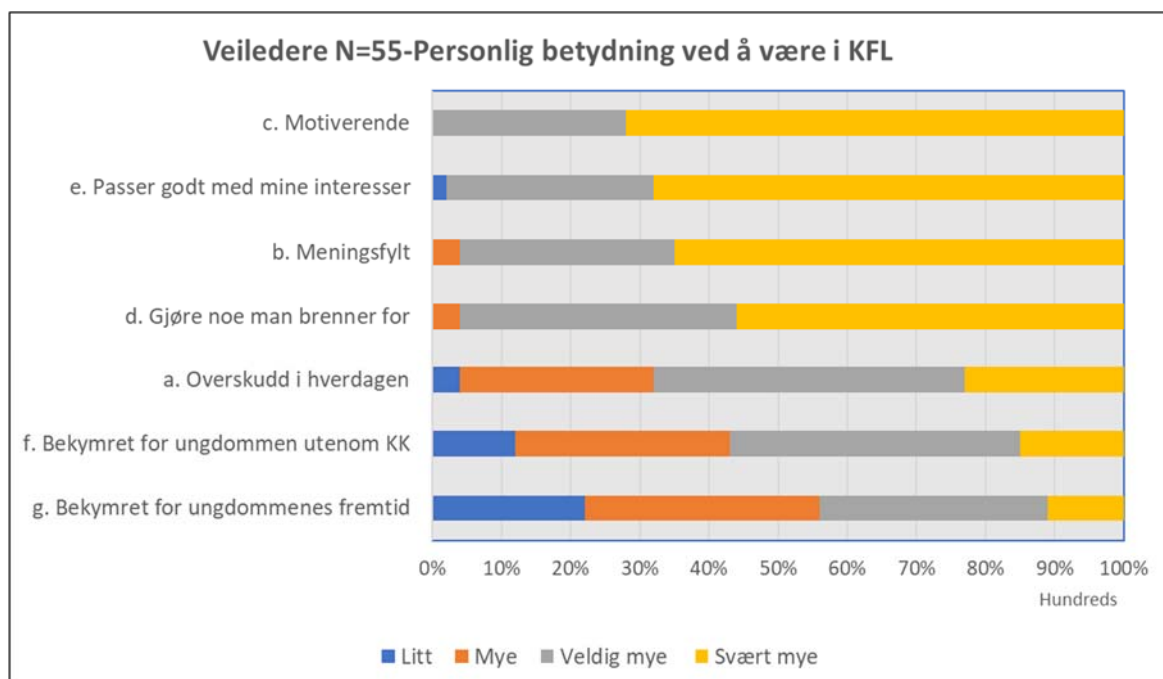
3.2.1 Veilederne sine motiver og opplevelsen av samarbeidsmiljøet i KFL

I figurene 24 og 25 nedenfor er svarene på veilederne sine opplevelser av å delta i KFL.

Figur 24: Veilederne sine motiver for å delta i KFL (spm.3).

Figur 24 viser at primært er motivet å kunne jobbe med og hjelpe ungdom som er sårbare og sliter i hverdagen. For noen er det en bonus å tjene noen kroner ekstra.

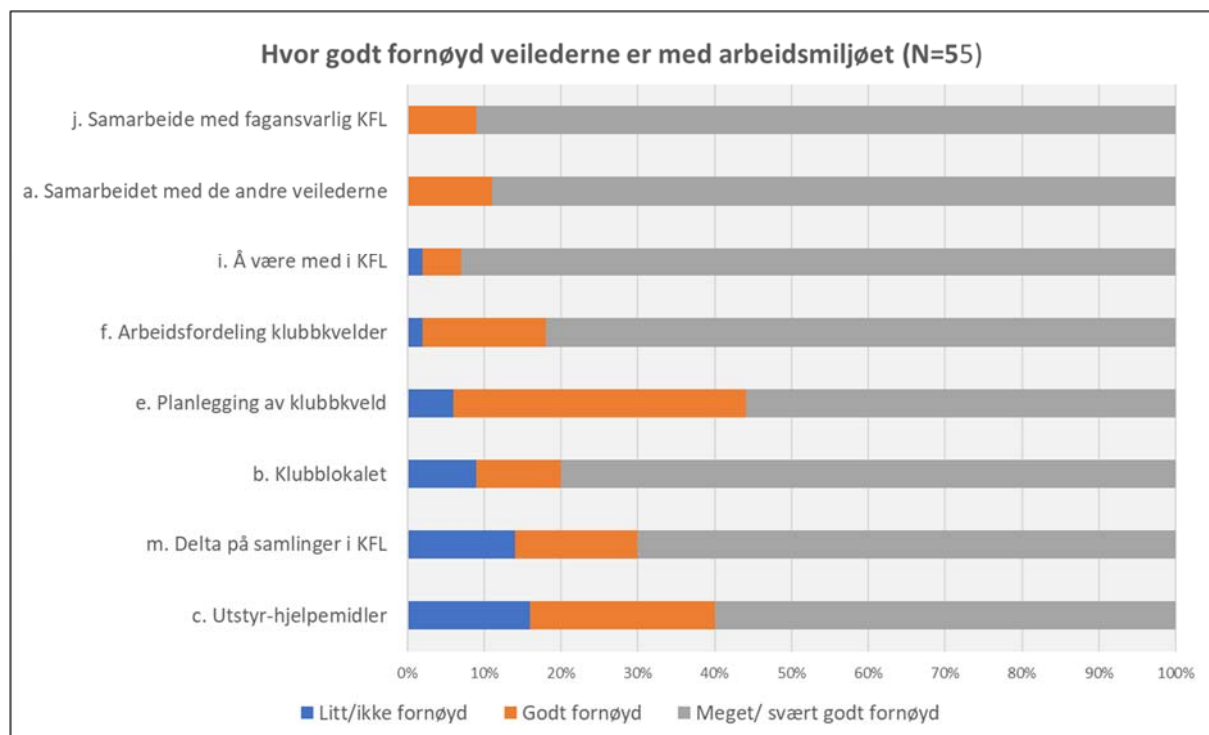

Figur 25: Personlig betydning og nytte ved å være veileder i KFL (spm.8).

Resultatene i figur 25 forsterker motivene fremstilt i figur 24. KFL oppleves som meningsfylt og noe veilederne brenner for og aktivitetene på klubbkveldene passer med deres egne interesser.

Videre er det viktig å merke seg at et klart flertall av veilederne er bekymret for hvordan ungdommene vil utvikle seg når de er ferdige hos KFL.

Det er viktig at veilederne har et godt arbeidsmiljø slik at ungdommene opplever at de voksne både trives sammen og er samstemte i hvordan klubbkveldene skal gjennomføres (figur 26).

Figur 26: Samarbeidet og opplevd arbeidsmiljø og trivsel blant veilederne i KFL (spm.7).

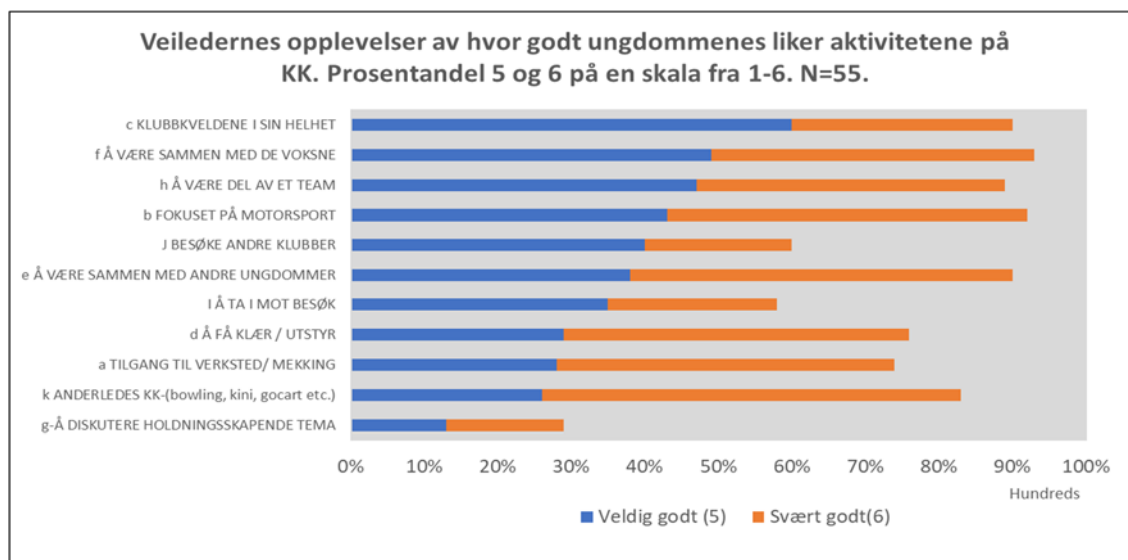
Figur 26 viser at veilederne opplever å ha et godt arbeidsmiljø og er meget godt fornøyd med det samarbeidet de har med fagansvarlig i KFL. Videre at de liker å være med i KFL og er fornøyd med klubblokalet og utstyr/hjelpemidler.

Oppsummert

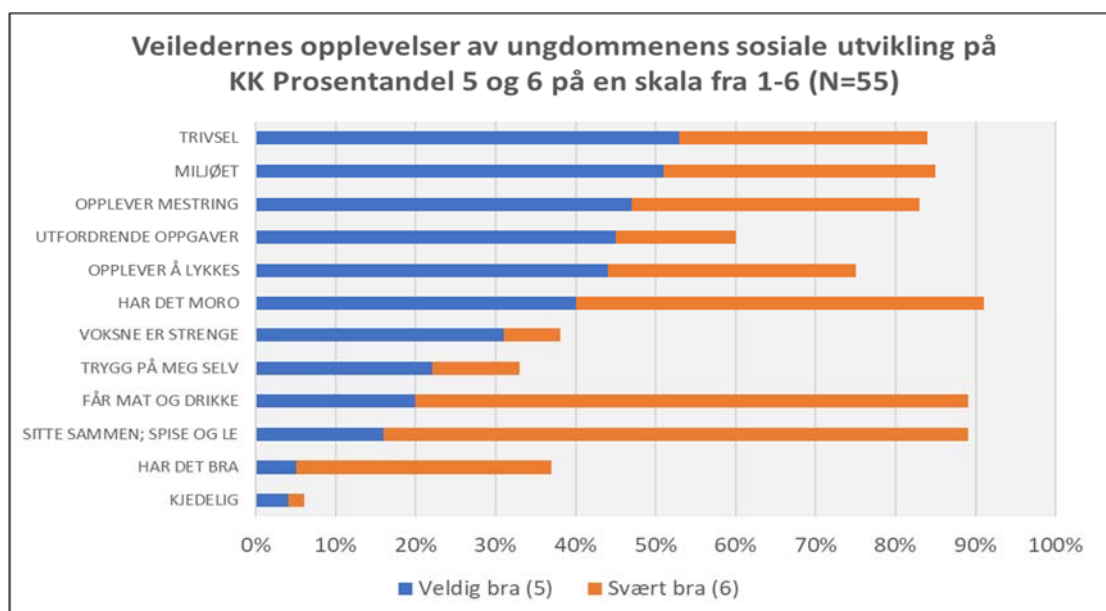
Veilederne gir uttrykk for at de er sterkt motivert for å delta i arbeidet med ungdom i KFL. Å bidra til å hjelpe ungdom er noe som er forankret i en «indre motivasjon» og gir et overskudd i hverdagen. De jobber godt sammen som et team. Mange gir uttrykk for at de har en bekymring for hvordan ungdommene har det utenom klubbkveldene og hvordan det skal gå med dem i fremtiden.

3.2.2 Veilederne opplevelser av trivsel og aktiviteter hos ungdommene på klubbkveldene

Et interessant moment er hvordan veilederne opplever at ungdommene har det på klubbkveldene (KK) og om de opplever at ungdommene liker aktivitetene og om ungdommene trives sosialt (figurene 27 og 28).

Figur 27: Veilederne opplevelse av ungdommene og aktivitetene på KK (spm.).

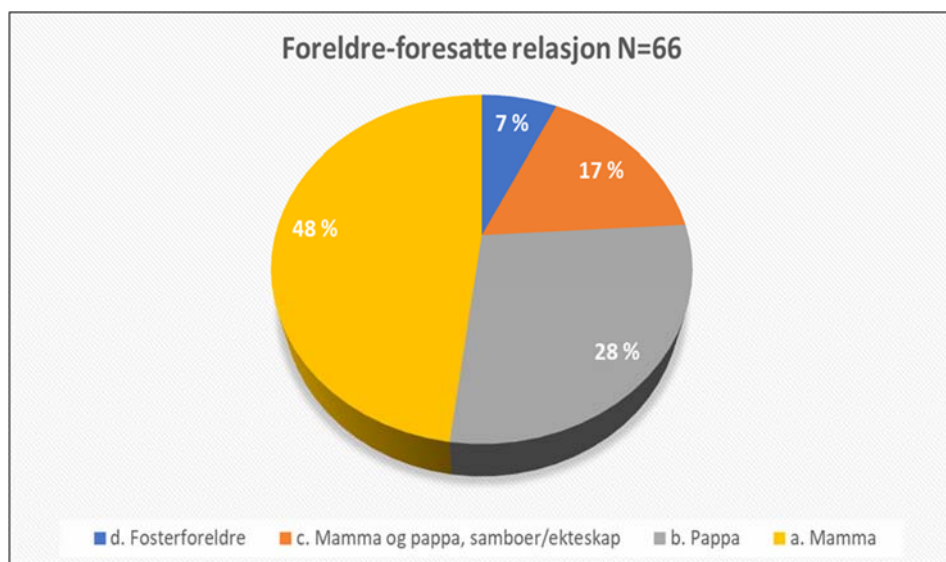

Figur 28: Veilederne opplevelser av ungdommenes sosiale utvikling på KK.

I begge figurene er prosentandelene i overensstemmelse med hva ungdommene selv gir uttrykk for i figurene 19 og 20. Det viser til en felles forståelse av klubbkveldene som er viktig for både tillit og samarbeidet.

3.3 Resultater foreldre/foresatte sin relasjon til KFL

Vi fikk svar fra 66 foreldre/foresatte som er veldig bra da det er 79 ungdommer som har svart, hvilket innebærer at det er primært foreldre/foresatte til de ungdommene som deltar i undersøkelsen. I figur 30 nedenfor ser vi hva slags relasjon foreldre/foresatte har svart at de har til ungdommene.

Figur 30: Foreldre/foresatte sin relasjon til ungdommene som deltar i KFL.

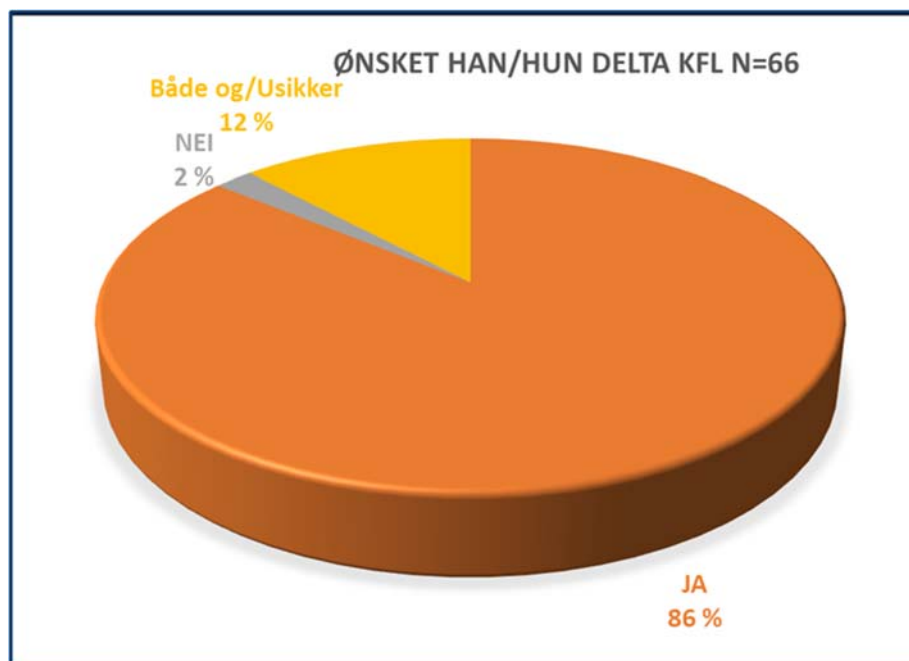
Figur 30 viser at 48 % av svarene kommer fra mamma. Dette stemmer også godt med hva ungdommen selv oppgav mht. hvem de bor sammen med. Videre er det 28 % der pappa har vært ansvarlig for utfylling av skjemaet. Fosterforeldre 7 % og begge foreldre 17 %. Figur 31 nedenfor viser informasjonen som foreldre/foresatte har oppgitt om hvor lenge ungdommen deres har vært på KFL.

Figur 31: Informasjon om hvor lenge ungdommene har vært hos KFL.

Vi ser at de fleste ungdommene har vært på KFL i mer enn 12 mnd. Videre er det en spredning fra 1-3 og opp til 10-12 mnd.

Foreldrene/foresatte ble også spurt om de trodde ungdommene selv ønsket å være med i KFL og om de gledet seg til å dra på klubbkveldene (figurene 32 og 33).

Figur 32: Foreldre/foresatte sin mening om ungdommene selv ønsket å delta i KFL

Figur 32 viser at et klart flertall (86 %) av foreldre/foresatte mener at av ungdommen selv ønsket å bli med i KFL. Videre viser figur 33 nedenfor at de aller fleste foreldre/foresatte mener at ungdommen deres gleder seg til klubbkveldene.

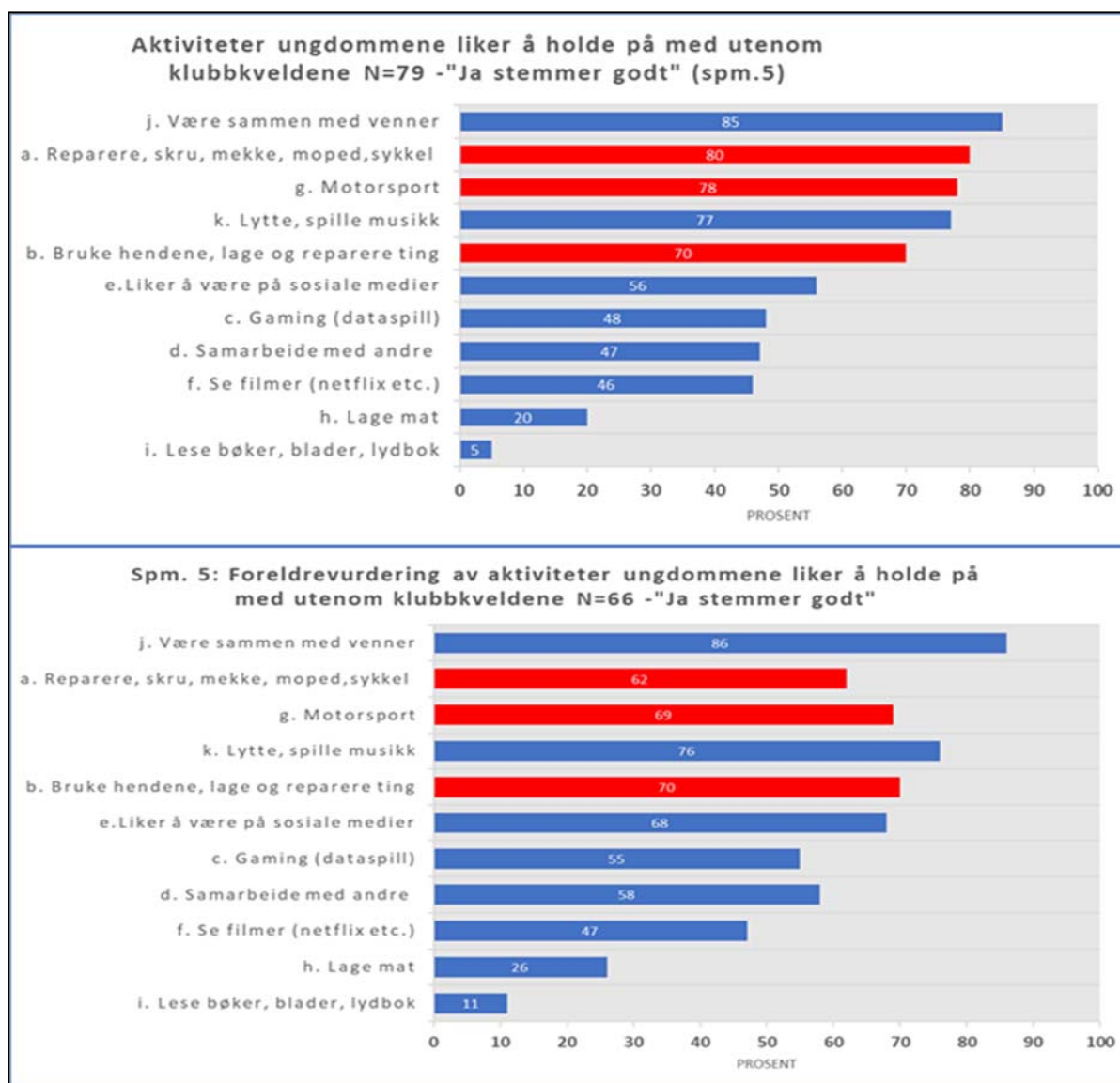

Figur 33: Foreldre/foresatte om ungdommene gleder seg til klubbkveldene.

Resultatbildet fra figurene 32 og 33 peker klart i samme positive retning, at ungdommene både ønsket å bli med i KFL og trives med å være der, ifølge de foreldre og foresatte som har svart på undersøkelsen.

3.3.1 Hvilke interesser ungdommene har utenom klubbkveldene

Har foreldrene/foresatte den samme opplevelsen av hva ungdommene interesserer seg for og liker å holde på med når de ikke er på klubbkveldene? I figur 34 er både hva ungdommene og foreldrene mener presentert.

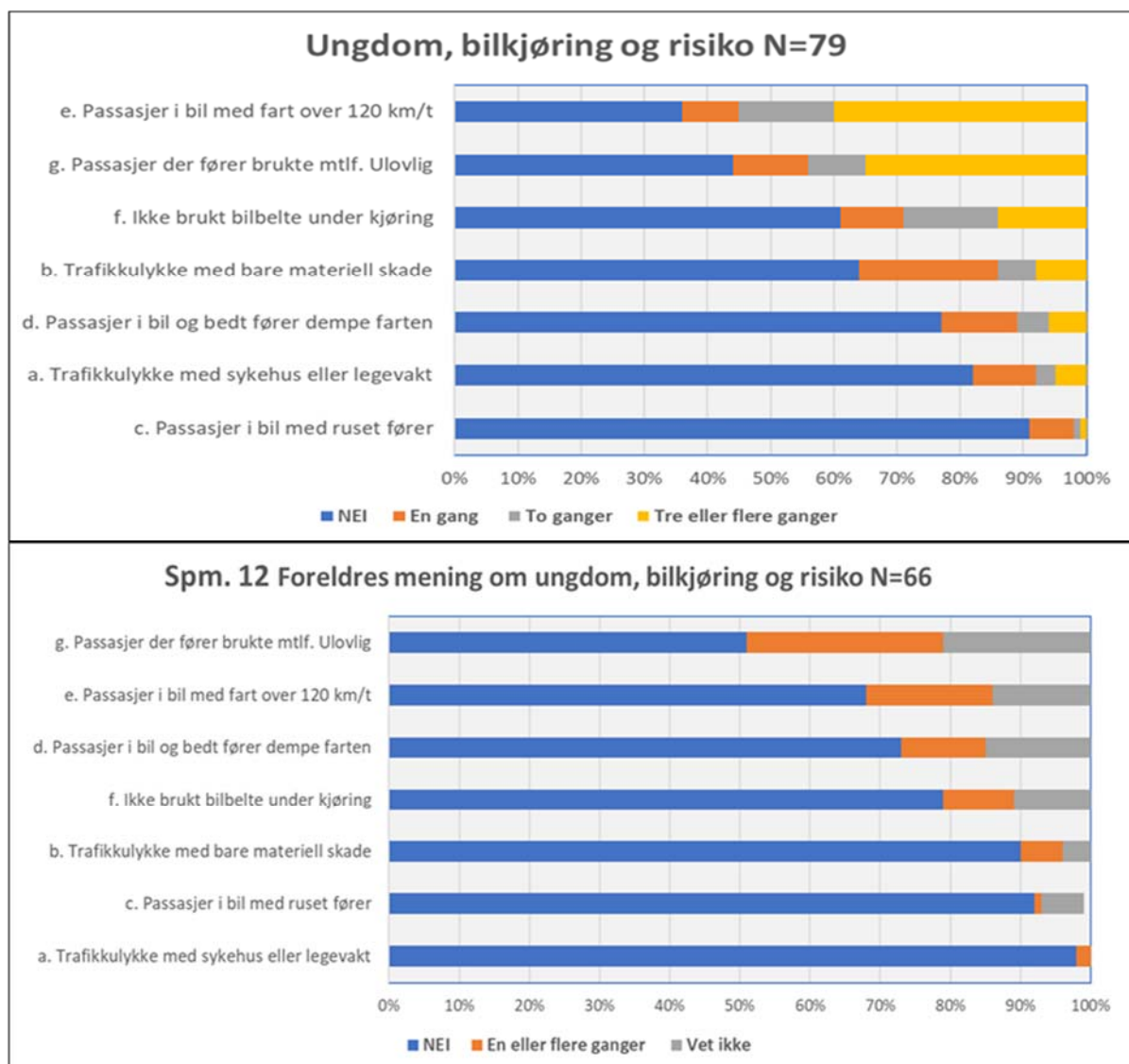

Figur 34: Sammenligning ungd./foreldre om interesser og aktiviteter ungdom har utenom KK

Figur 34 viser at det å være med venner har høy prosentandel hos begge gruppene. Ungdommene uttrykker en noe større interesse for motorsport og det å «skru-mekke» enn foreldre/foresatte gjør. Når det gjelder det å bruke hendene, lage og reparere ting er gruppene helt i overensstemmelse. Videre er det noen forskjeller knyttet til sosiale medier, gaming og det å samarbeide med andre. Det helhetlige bildet viser at foreldre/foresatte har et tilnærmet realistisk bilde av ungdommenes interesser.

3.3.2 Trafikksikkerhet-ungdom , bilkjøring og risiko

Et klart flertall av ungdommene som er med i KFL er meget interessert i motorsport, liker å reparere, skru og holde på med motoriserte kjøretøy. I figur 35 har vi sammenlignet svarene fra ungdommene og foreldre/foresatte mht. hva de er med på av bilkjøring, som passasjerer til eldre ungdom.

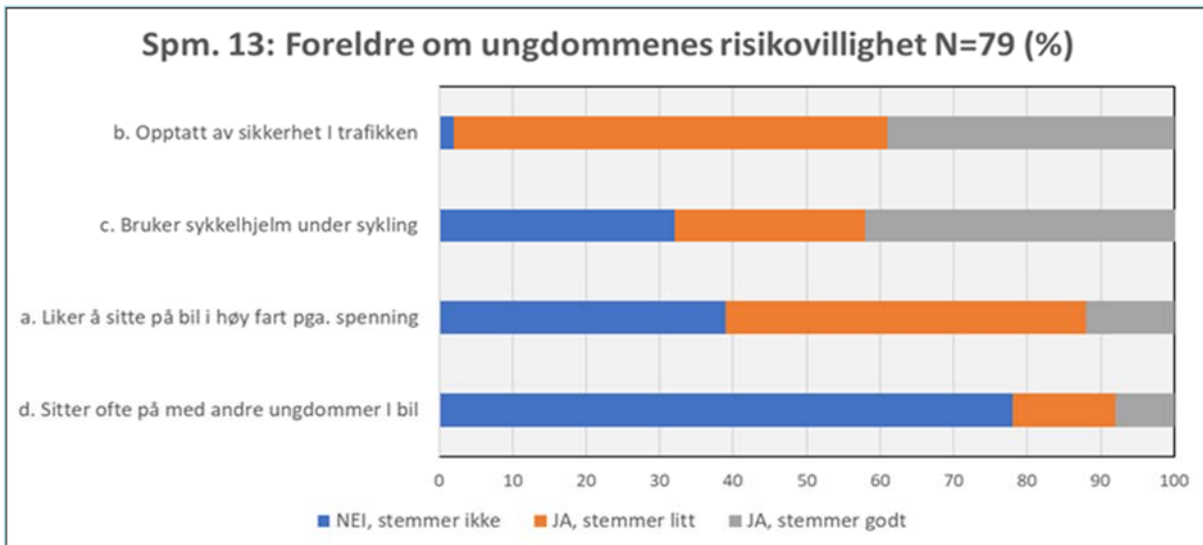

Figur 35: Sammenligning ungd./foreldre mht. ungdommenes opplevelser som passasjerer.

Figur 35 viser at det store forskjeller i hva foreldre/foresatte vet om ungdommenes aktiviteter om opplevelser ungdommen deres har hatt som passasjerer hos eldre ungdom i bil. Passasjer i bil med fart over 120 km/t, bilbeltebruk, trafikkulykke med bare materiell skade og sykehus med skade, viser tydelige forskjeller. Skalaen er forskjellig slik at ungdommene kan gradere fra en gang og til tre eller flere. Foreldre/foresatte har en kategori «vet ikke» og i kategorien «en eller flere ganger» hadde de to valg, men krysset av på «en gang».

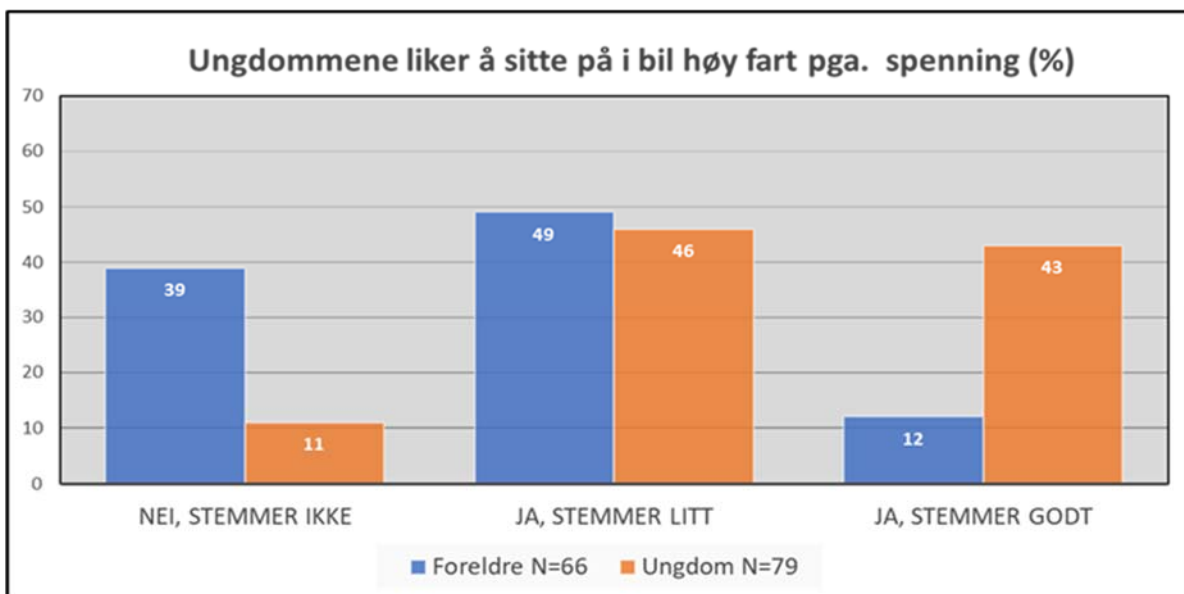
Resultatene viser at ungdommene deltar på og er mer involvert i risikoatferd, som passasjerer til eldre ungdom med førerkort, i mye større grad enn hva foreldre/foresatte vet om.

Et sentralt moment er i hvilken grad ungdommene er opptatt av trafikksikkerhet og deres forhold til spenningsøkning. I figur 36 er disse momentene presentert sett fra foreldre og foresatte sitt ståsted.

Figur 36: Hva de voksne mener om ungdommenes forhold til risiko og sikkerhet.

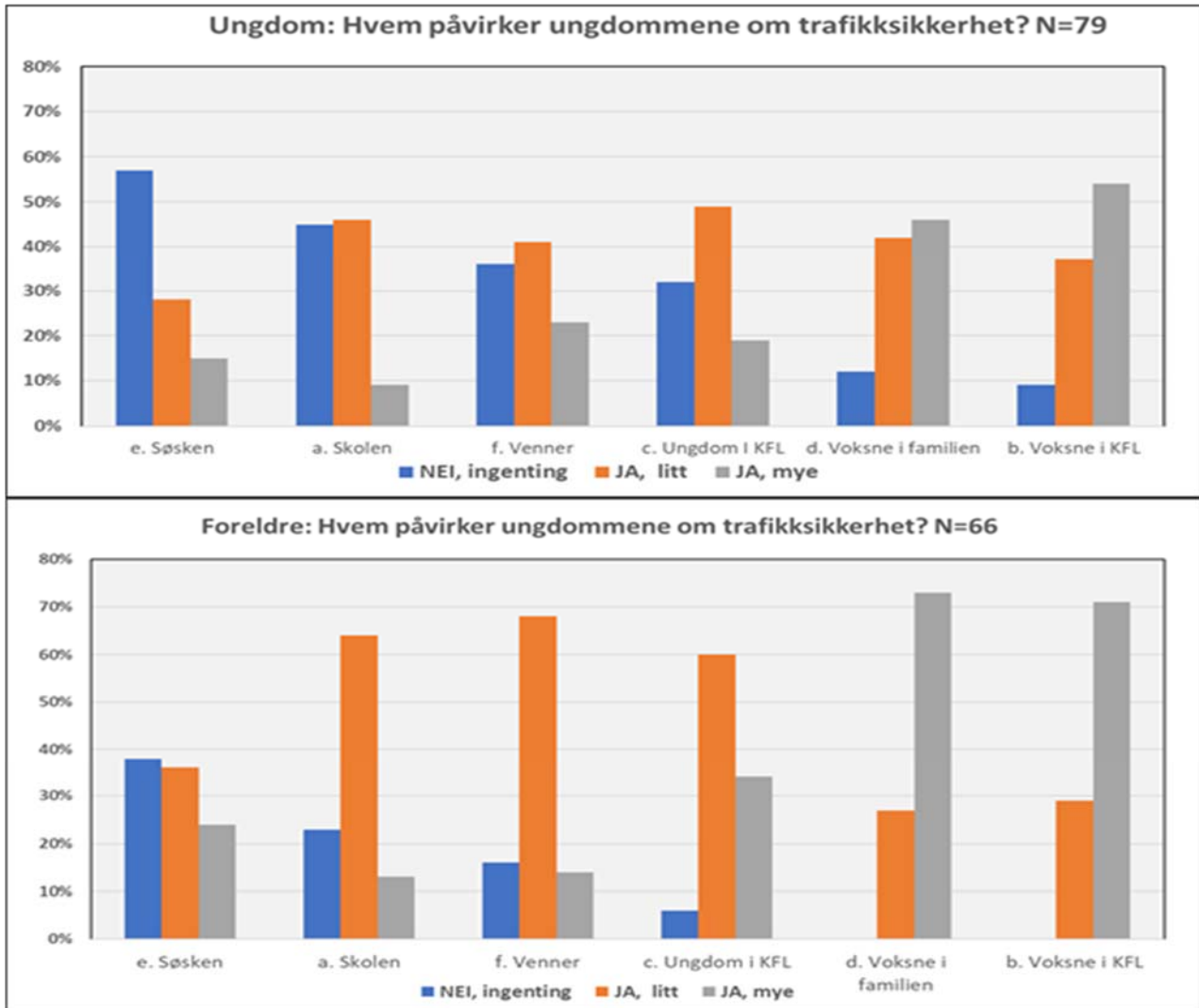
Foreldre/foresatte har stor tro på at ungdommene er opptatt av trafikksikkerhet. Sykkelhjelme er de ikke overbevist om at ungdommen deres bruker hele tiden. Videre viser resultatene at nærmere 80 % av foreldre/foresatte mener at ungdommene ikke sitter ofte på med andre ungdommer i bil, samtidig som de er klar over at høy fart og spenning er attraktivt. I figur 37 nedenfor er høy fart og spenning sammenlignet med hva ungdommene mener.

Figur 37: Sammenligning mellom gruppene mht. søking etter fart og spenning i bilkjøring.

Figur 37 viser at ungdommene i sterkere grad enn foreldre/foresatte gir uttrykk for at de liker høy fart og bilkjøring da det er spennende og attraktivt. Foreldre/foresatte er ikke helt uvitende om dette, men likevel noe naiv i forståelsen av hvor mye det kan bety for ungdommene.

Det er viktig å kommunisere tydelig til ungdom om risikoen i trafikken. I figur 38 presenterer både resultatene om hvem ungdommene mener påvirker dem og hva foreldre/foresatte mener om det samme.

Figur 38: Sammenligning mellom gruppen mht. hvem som sterkest påvirker dem.

Figur 38 viser at foreldre/foresatte har noe større tro på at de voksne, skolen og venner påvirker ungdommene mht. trafiksikkerhet enn hva ungdommene selv mener. Samtidig er det gode indikasjoner på at kombinasjonen voksne i KFL og familien i fellesskap er en sterk påvirkningsfaktor.

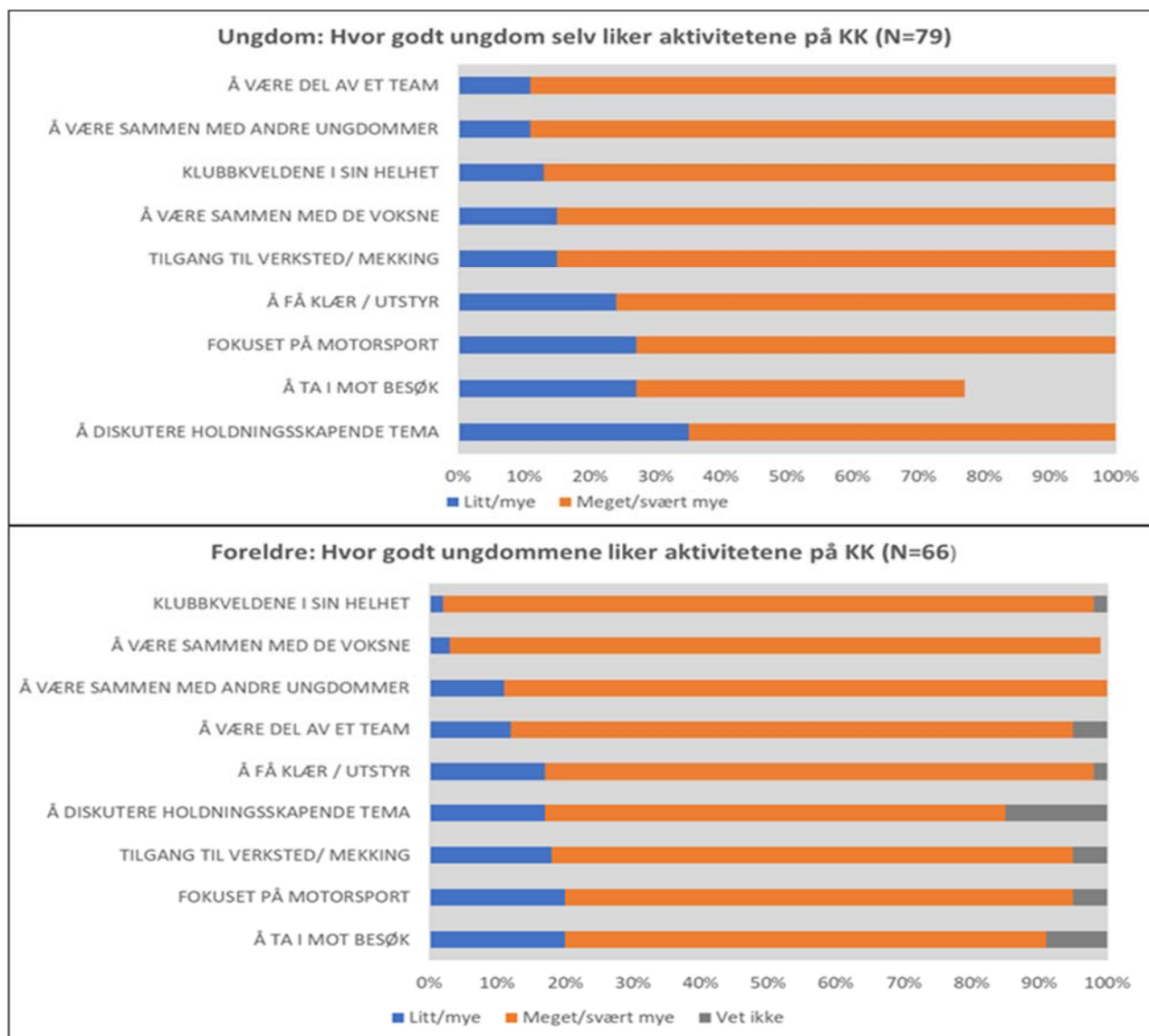
Oppsummering trafiksikkerhet:

De fleste ungdommene liker og søker spenning og gjør det som passasjerer til eldre ungdom med førerkort. Foreldre og foresatte har ikke oversikt over omfanget av denne aktiviteten. Ungdommene rapporterer mer av uhell og skader enn hva foreldre/foresatte er klar over. Beltebruk er mindre i brukt og kjøring i høye hastigheter er det mer av enn det foreldre/foresatte vet om.

Samtidig sier ungdom at de påvirkes av spesielt de voksne i sin egen familie og på KFL. Dette er viktig og viser at ungdom lytter og at KFL utgjør en sentral brikke i denne påvirkningen.

3.3.3 Foreldre/foresattes meninger om ungdommenes trivsel på klubbkveldene

Nedenfor i figur 39 ser vi på om foreldre/foresatte opplever at ungdommene liker å være på klubbkveldene (KK) og de aktivitetene som de deltar i.

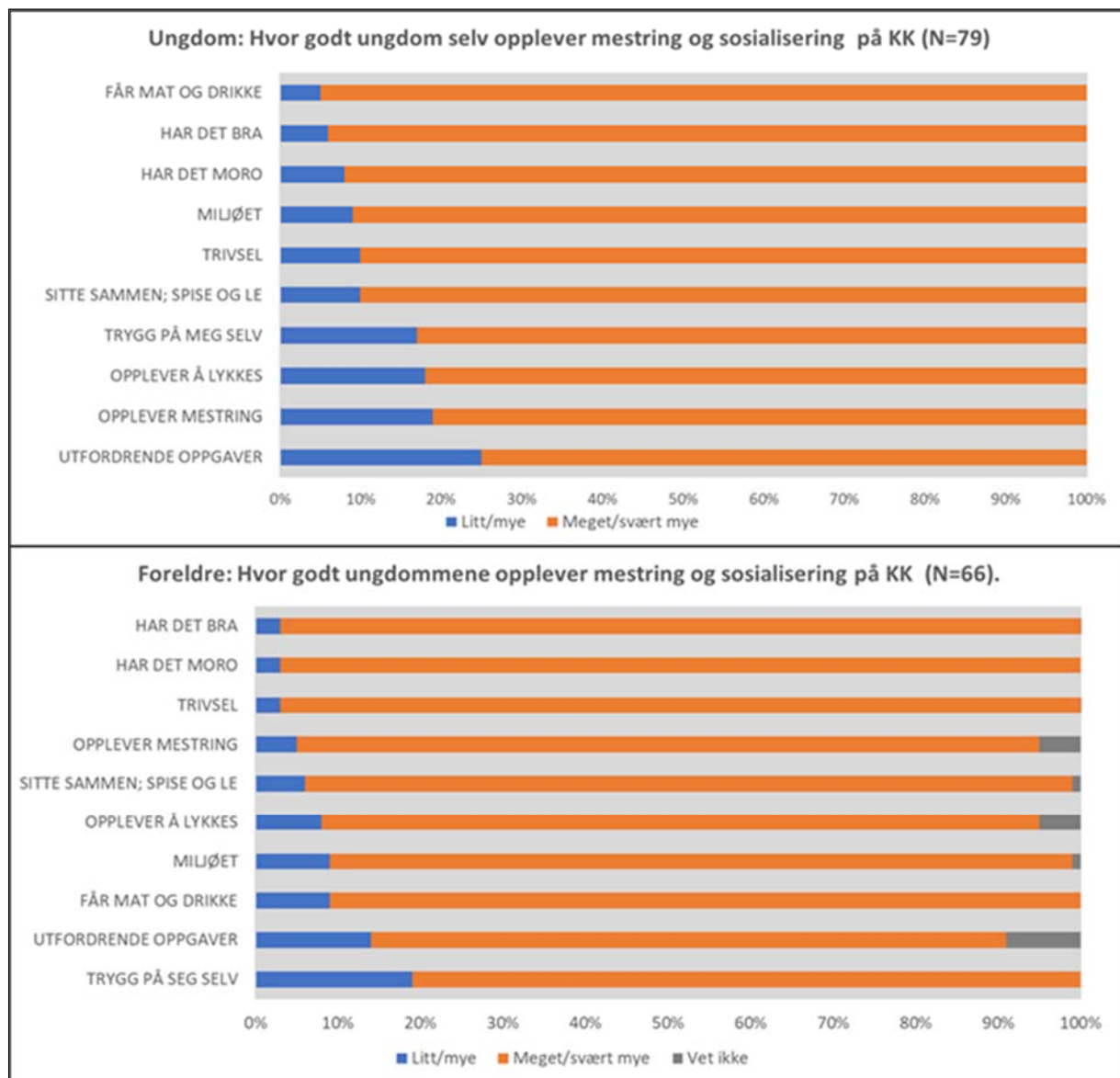

Figur 39: Sammenligning mellom gruppene mht. aktiviteter på klubbkveldene.

Figur 39 viser at det er sammenfallende opplevelse av hvor godt ungdommene liker aktivitetene på klubbene og hva foreldre/foresatte tror. Noe variasjon er det, men det bildet som tegnes fra foreldre/foresatte og ungdommene er at klubbkveldene på KFL har aktiviteter som foreldre opplever at engasjerer og motiverer ungdommene.

At KFL gjennom klubbkveldene, har aktiviteter som ungdom liker og hvor de får gjøre det de liker er avgjørende for deres utvikling. Eksempelvis reparere, skru og bruke kombinasjoner av sensoriske-motoriske ferdigheter, kognitive utfordringer og sosial samhandling i et trygt og godt miljø.

Figur 40 presenterer hvordan foreldre/foresatte mener at ungdommene deres opplever mestring og sosialisering på klubbkveldene, sammenlignet med hva ungdommen deres selv sier.

Figur 40: Sammenligning mellom gruppene mht. mestring og sosialisering på KK.

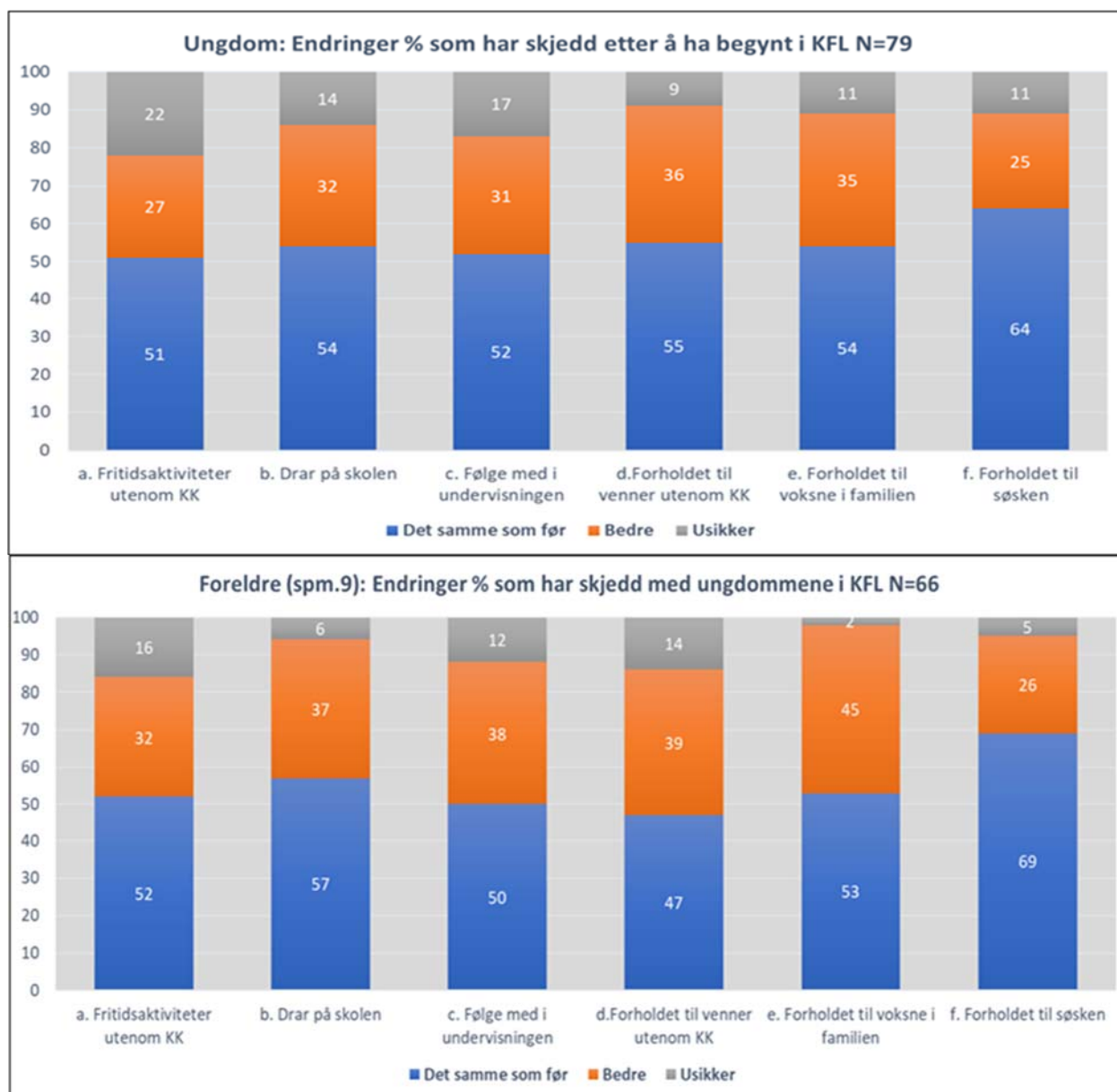
Figur 40 viser at foreldre/foresatte og ungdommene har, med små variasjoner, samme opplevelse av hvor godt de trives på KFL sine klubbkvelder. Den sosiale tryggheten ungdommene opplever er meget sterk, samtidig som de tør være seg selv og gradvis utvikler selvstendighet. Fellestunder med mat og drikke er viktig og bidrar til at de har det bra.

Oppsummering

Foreldrene/foresatte har, med små variasjoner, den samme opplevelsen som ungdommene mht. hvor godt de trives på KFL sine klubbkvelder både med hensyn til engasjement, aktiviteter og sosiale relasjoner. De trives i lag med veilederne og hverandre, hvilket er selve kjernen i det arbeidet KFL driver gjennom klubbkveldene.

3.3.4 Mener foreldre/foresatte at KFL bidratt til å endre ungdoms hverdag?

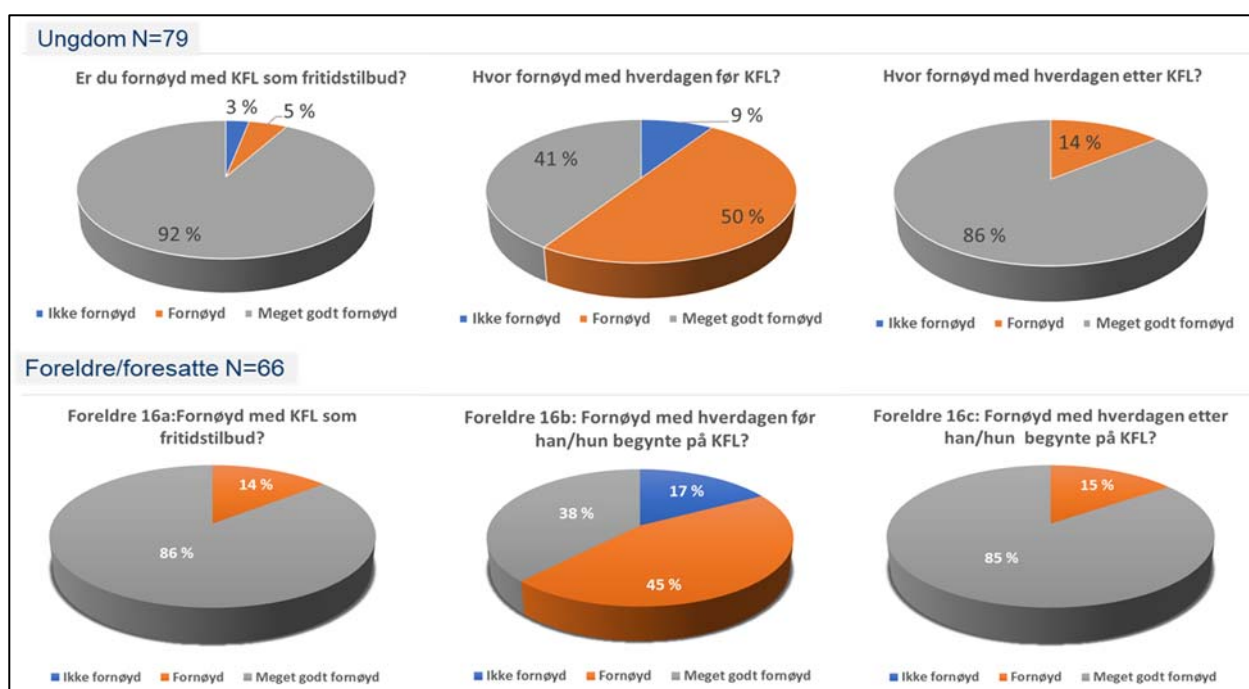
Hvordan foreldre/foresatte opplever ungdommene etter at de har begynt i KFL og endringene ungdommene opplever selv, er presentert i figur 41.

Figur 41: Sammenligning av endringer i ungdommenes hverdag vurdert av voksne og ungdom selv.

I figur 41 viser den oransje delen av stolpene om hverdagen har blitt bedre mht. fritid, skole, venner og familie. Mellom 25-35 % av ungdommene oppgir en bedre hverdag fordelt på forskjellige områder. Foreldre/foresatte varierer fra 26-39 %. Det er små forskjeller, men interessant at foreldre/foresatte i sterkere grad oppgir positiv endring i forholdet ungdommen har til de voksne i familien (45 % mot 35 %).

Generelt viser resultatene at KFL sine klubbkvelder, har ført til en tydelig og meget sterk påvirkning av ungdommene i positiv retning. En totalvurdering av KFL sitt arbeide sett fra ungdommene og foreldre/foresatte sine opplevelser og vurderinger, er fremstilt i figur 42.

Figur 42: Sammenligning av hvordan KFL har bidratt til å endre ungdommenes hverdag.

I figur 42 er det tre momenter som gjenspeiler det som er KFL sitt hovedmål med klubbkveldene. Hvor fornøyd ungdommene og foreldre/foresatte er med KFL som fritidstilbud. Hvor fornøyd ungdommen var med hverdagen før de begynte i KFL. Hvor fornøyd ungdommen er med hverdagen etter å ha begynt i KFL. I begge gruppene er det også her sterkt sammenfallende opplevelser og vurderinger av hva slags betydning KFL har bidratt med i ungdommenes hverdag. Foreldre/foresatte og ungdommene selv oppgir at rundt 35 – 40 % er mer fornøyd med hverdagen etter å ha blitt med i KFL.

3.3.5 Konklusjoner foreldre

- Et klart flertall av foreldre/foresatte oppgir at ungdommene selv ønsket å begynne på KFL og gledet seg til å starte på klubbkveldene.
- De voksne har et realistisk bilde av hva ungdommene liker å holde på med. Imidlertid oppgir ungdommene større interesse for motorsport, skruing og mekking enn det foreldre/foresatte vet om.
- Ungdommene deltar på og er mer involvert i risikoatferd som passasjerer til eldre ungdom med førerkort, enn hva av foreldre/foresatte vet om.
- Foreldre/foresatte kjenner ikke til alle hendelser med fart over 120 km/t, manglende bilbeltebruk, trafikkulykke med materiell skade og sykehus med personskade der ungdommen har vært med.
- De fleste ungdommene liker og søker spenning og gjør det som passasjerer til eldre ungdom med førerkort. Foreldre og foresatte har ikke oversikt over omfanget av denne aktiviteten.
- Foreldre/foresatte mener at de voksne i familien og på KFL er viktige mht. trafikksikkerhet, og sammen med veilederne har sterk påvirkning på ungdommene mht. trafikksikkerhet.
- Foreldre/foresatte og ungdommene er samstemte i hvor godt de trives på klubbkveldene og den positive og gode sosiale utviklingen.
- Foreldre/foresatte og ungdommene har samme opplevelse av og syn på de gode endringene KFL har bidratt til og at hverdagen har blitt mye bedre sammenlignet med tiden før KFL.

3.4 Resultater fra intervjuene med kommunekontaktene

Alle kommunekontaktene var positive og motiverte for å bli intervjuet. Nedenfor presenteres hva de mente om de forskjellige momentene de uttalte seg om. Alle ble intervjuet via telefon. Det er en klar mening blant alle kommunekontaktene at den økonomiske støtten de får fra Fylkets trafikksikkerhetsutvalg er avgjørende for deres deltagelse.

1. Hvorfor velger dere å samarbeide med KFL?

- Individrettet tiltak som også omfatter gruppetilhørighet (team).
- Noe mer enn generelt tilbud til ungdom.
- Muligheter til "å se hver enkelt og følge dem opp individuelt".
- Gode tema og holdningsdiskusjoner er viktig å samtale om.
- Favner mer enn trafikksikkerhet, favner også "livsforberedende".
- Lære om seg selv gjennom fellesskap med andre.
- Mye motorinteresse, men også andre innslag, og mange har fattet interesse for motor underveis.
- Mange driver ikke med fotball etc. og de trenger også tilbud. Mange praksisorientert ungdom.
- Andre fritidsaktiviteter med flere ungdommer får ikke til dette. KFL får det til.
- Kjøper av KFL i stedet for å ha dette selv, som blir for kostbart (økonomi).
- Ungdom med sine interesser, lite venner, bli sett og opplever mestring er så viktig..
- Vedtak gjort av politikere om å bruke KFL og skolen fikk beskjed om å plukke ut egnede elever.
- Det ble laget oversikt over elever som var aktuelle for KFL og som ble fulgte opp mht. foreldrevarsling og videre kontakt.

Oppsummering:

Kommunene synes KFL er et attraktivt tilbud da det både omhandler det å se den enkelte og samtidig dyrke fellesskapet og den sosiale utviklingen. De mener det ikke er andre tilbud til denne målgruppen ungdom, der man kan komme så «tett på» ungdommene. Motorinteresse dominerer, men også andre aktiviteter er man åpne for.

2. Hvordan velges deltakerne ut til å være med i KFL?

- Vi er en fast gruppe som gjør dette (representanter fra forskjellige skoler, helse, barnevernet etc.).
- Nå i ferd med å utarbeide prosedyrer for dette slik at de har et mer formalisert forankret system. Gjør det lettere å samarbeide om retningslinjer i utvelgelsen.
- Viktig at KFL er forankret helt til topps i kommunen, eksempelvis ordfører (anbefaler alle å gjøre dette). Ikke enkelt å få det til bestandig.
- Har dialog med forskjellige instanser, skole etc. med ansvarlige som bidrar å velge ut kandidater.
- Etter samarbeidsmøte (KFL kan være med) sendes det ut tilbud til kandidater, og de fleste sier ja.
- Interne drøftinger om hvem det passer for med barneverntjenesten. Likhet i alder viktig.
- Noen ganger direkte henvendelse fra skolen og fra foreldre da KFL er kjent i området. KFL er også med på vurderingen av ungdommene.
- Prøver å unngå for mye rotasjon slik at de kan være der lengre. Ett år kan bli for kort.
- Ikke enkelt å gjøre det bestandig. Har dialog med forskjellige instanser, skole etc. med ansvarlige som bidrar å velge ut kandidater.
- Mange vil være med, må velge.

Oppsummering:

Det varierer mht. hvor systematisk utvelgelsen av deltakerne er. Ofte er det flere enn det er plass til. Det er et samarbeide med KFL og i tillegg instanser som skole og barnevern.

3. Hvordan er samarbeidet med KFL underveis?

- Månedlig rapport fra KFL som oppsummerer den enkeltes oppmøte, aktiviteter og utvikling.
- Tilbakemelding hver måned fra KFL, som handler mest om oppmøte og aktiviteter.
- Ønsker mere detaljer om den enkeltes utvikling slik at de vet hvordan det går.
- KFL tar også kontakt hvis det oppstår situasjoner som det er viktig å ta tak i. Godt samarbeide på dette. Viktig at det ikke blir noen overraskelser.
- Utviklingen er positiv for ungdommene slik det oppleves av veiledere.
- Inviteres til å bli med på klubbkvelder, særlig knyttet til spesielle hendelser, avslutninger etc.
- KFL skaffer nye veiledere eller blir anbefalt av kommunen, som vet om noen som kunne passe (personlige referanser).
- Veiledere har dialog med foreldre. Positiv til en evaluering med foreldre.

Oppsummering:

Det er et godt samarbeide med KFL mht. månedsrapporter om aktiviteten på klubbkveldene. Noen savner mer informasjon om den enkeltes utvikling i rapportene. Kommunekontaktene blir varslet hvis noe spesielt skjer som det må reageres på. Generelt et godt samarbeide med KFL.

4. Hvilken nytte eller betydning har KFL?

- Stor betydning, fellesskapet viktig og det å bli sett.
- Ingen negativ stigmatisering av ungdom i KFL. Mer det motsatte. Ungdommene er stolte av å være i KFL, de går i jakka og caps.
- Ingen mobbing eller misunnelse.
- KFL har også informert lærere om sitt arbeide og ungdommenes sterke sider. Det har vært nyttig.
- Ei mor sa nylig at KFL hadde vært helt avgjørende for at gutten deres ikke skulle skli ut.
- Tilbakemeldinger fra foreldrene om at KFL er veldig bra for ungdommen. De liker KFL.
- Starter opp som en "enstøing" for deretter å bli en del av et fellesskap med de andre på KFL.
- De tør mer, vokser på dette, populært med bekleddning som de også bruker på skolen og fritid.
- Mange ser opp til KFL av andre elever og det gjør deltakerne stolte. KFL er status.
- Mestring, tilhørighet og økt sosial trygghet som er viktig i hverdagen.
- Klubbkveldene er noe de ser fram til med glede.
- Lite kontakt direkte med foreldrene. Kunne tenke seg mer kontakt eller vite mer om hvordan foreldrene opplever KFL og barnas utvikling.
- Ungdommene kan bli slitne av den formelle skoledagen, men på KFL klubbkveld slipper de ned skuldrene og kan være seg selv.
- Ungdommene blir slitne av skolearbeidet og er ofte borte hvis det har vært en hektisk dag på skolen.
- Tilhørighet - som en uniform for deltakerne, lære seg praktiske ting og ny kunnskap.
- Stor forandring fra han som var stille og rolig den første klubbkvelden til en stolt ungdom som viser fra et produkt.

Oppsummering:

Kommunekontaktene er enstemmige i sine opplevelser gjennom tilbakemeldinger fra skole, foreldre og ungdommene selv. KFL bidrar til mestring, tilhørighet og sosial trygghet i hverdagen. Klærne fra KFL brukes både på skolen og i fritiden. Ungdommene er stolte av å være med i KFL og det skjer ingen mobbing eller misunnelse fra andre ungdommer..

4 AVSLUTNING

4.1 Utfordringen - barns og ungdoms mentale og psykiske helse

Det er en omfattende forskningslitteratur som omhandler betydningen av et sosialt trygt og inspirerende miljø. I boken «Lek og læring i et nevroperspektiv» skriver lege og journalist Charlotte Lunde og professor emeritus Per Brodal ved Universitetet i Oslo følgende (Lunde og Brodal, 2022):

«Lek i tidlig barnealder gir det beste grunnlaget for senere læring og vekst, og vi vet at leken er små barns foretrukne læringsform»

Professor Eric R. Kandel ved Columbia Universitetet i New York med nobelpris (2000) knyttet til forståelsen av læring og hukommelse, er opptatt av barns oppvekstvilkår og uttrykker følgende (Kandel, 2022):

«Children brought up in an environment lacking appropriate social bonding with parents and appropriate intellectual stimulation has shown that certain pathways in the brains of these children fail to develop satisfactorily. As a result, the hippocampus will not reach its normal size»

Det Kandel her viser til er at en oppvekst knyttet til ELS (Early Life Stress) fører til uheldige biologiske og psykologiske endringer som påvirker den sosiale og intellektuelle utviklingen videre i livet. Hippocampus er et område i hjernen kritisk for læring og hukommelse samtidig veldig sårbar for stress. I mange andre studier er det generelt funnet redusert tykkelse i hjernebarken, redusert volum av hjerneceller og nevralt forbindelseslinjer hos barn/ungdom knyttet til ELS (O'Keefe, 1978; Moser, 2015; Sapolsky, 2015, Sheridan, 2022).

Dette forsterkes ytterligere i en studie gjennomført ved NTNU under ledelse av professor Steinar Krokstad (Krokstad, 2022). Basert på data fra HUNT (Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag) fra tre tiår (1995-1997, 2006-2008 og 2017-2019) med totalt ca. 170 000 personer, har de blant annet sett på utviklingen av mental og psykisk helse (angst og depresjon) blant aldersgruppen 13-19 år. Hos gutter har prosentandelen gjennom de tre tiårene steget fra 10 % til 16,5 % i den siste undersøkelsen (2017-2019). Tilsvarende for jenter er økningen sterkere fra 21 % til 44 %. Hva økningen skyldes er uklart, men de peker på at oppmerksomheten rundt mental helse har fått større generell oppmerksomhet og at det i undersøkelser er lettere å gi uttrykk for egen mental- og psykisk helse i spørreskjemaer og hvordan internett, smartphone og sosiale medier innvirker på ungdoms hverdag og samhandling. Samtidig registreres det høyere andel ungdom mht. innleggelse, selvmord, bruk av lege- og rusmidler og økende antall relatert til redusert velferd. Blant den voksne og eldre delen av befolkningen er det en tendens til nedgang i prosentandelen med mentale og psykiske helseplager. Den samme utviklingen som HUNT-studien beskriver, er også registrert USA i omfattende studier (Twenge, 2020). Det er en dramatisk utvikling i redusert livskvalitet og en sterk økning i angst og depresjoner blant personer under 25 år i USA og sterkest er økningen blant jenter.

Jeg har omtalt dette i større bredde i innledningen av rapporten med godt dokumenterte studier både nasjonalt og internasjonalt. I sum peker studiene på en problemstilling som består av mange samvirkende faktorer knyttet til kulturelle endringer hvor det er vanskelig å analysere seg fram til enkle «årsaksforklaringer».

4.2 Bidrar KFL til positiv endring i barns og ungdoms livskvalitet?

Har Kjør for livet gjennom sitt arbeide med barn og ungdom bidratt til å redusere livsstresset og åpnet opp for en bedre hverdag som representerer et positivt vendepunkt i deres livskvalitet? KFL uttrykker følgende i sin visjon (Teamhåndbok 2020):

"Kjør for livet vil gi barn og unge mulighet til å skape sin egen framtid"

Videre står det i Teamhåndbok 2020:

"Kjør for livet er et tilpasset fritidstilbud for alle barn og unge som trenger å bli sett, føle mestring og være en del av et team"

Klubbkveldene med aktiviteter, teamarbeid og sosialt samvær har en forankring i forståelsen av hvordan mennesket gjennom evolusjonen utviklet sine fysiske og kognitive ferdigheter mht. å forme nyttegenstander og styrkingen av sosiale relasjoner der man både lærte av hverandre, kunne forklare andre om fremgangsmåter og ikke minst utviklet fellesskapet og teamfunksjonen. Dr. Lambros Malafouris ved University of Oxford har fokusert på hvordan mennesket har utviklet disse egenskapene i sin teori MET (Material Engagement Theory) (Malafouris, 2018 og 2020):

"Although things usually pass unnoticed, they are anything but trivial. Things have a special place in human cognitive life and evolution. We think "with" and "through" things, not simply about things"

KFL sitt konsept med klubbkvelder samsvarer godt med Malafouris sin teori. Evnen til å «skru og mekke» krever at man kan tenke fremover i flere trekk og "se for seg" sluttresultatet som skal ha en nyttig funksjon i hverdagen. Dette er en form for kreativitet gjennom lek og utprøving som styrker nysgjerrigheten, utvikler ferdigheter, teamfølelsen, kommunikasjon og sosiale relasjoner.

Evalueringen av Kjør for livet (KFL) sitt arbeide med barn og ungdom er basert på informasjonen fra fire kilder:

- Barn og ungdom som er målgruppen og deltakere på klubbkveldene til KFL
- Veilederne til målgruppen på klubbkveldene
- Foreldre/foresatte til målgruppen
- Kommunekontaktene som er sentral i utvelgelsen av kandidater (målgruppen) til KFL

Konklusjon ungdom

Ungdommene uttrykker et sterkt ønske om å få plass i KFL og gleder seg til klubbkveldene (høydepunkt i uka). De fleste liker å reparere, montere og demontere forskjellige varianter av kjøretøy og redskaper og liker motorsport. Samværet med veilederne (voksne) og de andre ungdommene er veldig populært og viktig. Sosiale medier er ofte brukt av alle og få leser bøker. Mange har vært passasjerer til ungdom i bil i høye hastigheter. De fleste sier at de liker spenningen og rapporterer ofte manglende bruk av bilbelte og at fører brukte mobiltelefon under kjøring på en ulovlig måte. Veilederne i KFL er viktige påvirkere mht. trafikksikkerhet og ungdommene lytter til dem. Forholdet til skolen og undervisningen, til venner utenom klubbkveldene og til familien er blitt mye bedre sammenlignet med før de ble med i KFL.

Konklusjon foreldre

De voksne har et realistisk bilde av hva ungdommene liker å holde på med. Imidlertid oppgir ungdommene en noe større interesse for motorsport, skruing og mekking og er mer involvert i risikoatferd som passasjerer til ungdom med førerkort, enn hva de voksne vet om. Foreldre og foresatte har ikke oversikt over omfanget av denne aktiviteten. Foreldre/foresatte og ungdommene er godt samstemte i hvor godt de trives på klubbkvelden til KFL og den positive og gode sosiale utviklingen. Ungdom og foreldre har samme opplevelse av og syn på de gode endringene KFL har bidratt til og at hverdagen har blitt mye bedre sammenlignet med tiden før KFL

Konklusjon veilederne

Veilederne opplever og erfaringer med ungdommene stemmer godt med hva ungdommene og foreldre/foresatte gir uttrykk for. Det er stor spredning i alder blant veilederne, fra 18 til 61 år. De er sterkt motiverte og har en personlig interesse av å bidra til ungdoms utvikling. Det gir overskudd i hverdagen å få bidra i KFL sin organisasjon. Veilederne er generelt veldig godt fornøyd med arbeidsmiljøet og teamarbeidet. De opplever på klubbkveldene at ungdommene liker aktivitetene og at de trives og opplever mestring både sosialt og knyttet til arbeidsoppgavene. De mener å se klare tegn på bedring blant ungdommene i forholdet til familie, venner og skolegang. Samtidig er halvparten av veilederne «veldig/svært mye» bekymret for hvordan det skal gå med ungdommene i fremtiden.

Konklusjon fra kommunene:

Kommunekontaktene synes KFL gjør en meget god jobb med ungdom gjennom det fellesskapet og teamfølelsen de har utviklet og aktivitetene på klubbkveldene. Kommunikasjonen og samarbeidet med KFL fungerer godt. Kommunekontaktene sier det å være med i KFL gir status, det er ingen stigmatisering og de bruker utstyr fra KFL på skolen og fritiden. Den økonomiske støtten fra FTU er avgjørende for kommunen. Kommunekontaktene har lite kontakt med foreldre/foresatte og ønsker seg mer kontakt. Utvelgelsen av ungdommer er ofte vanskelig da det er mange flere som burde hatt plass.

4.3 Konklusjon og veien videre

Evalueringen viser at Kjør for livet (KFL) er et fritidstilbud der barn og unge, ved å være en del av et team, gjennom opplevelse av mestring, sosial trygghet og glede har fått en positiv endring i livskvalitet. KFL er for mange et vendepunkt, som bidrar til en bedre hverdag, et styrket selvbilde, bedre familie- og venneforhold, økt skolegang og lærelyst.

Vi vet ikke hvor lenge effekten av denne positive utviklingen og vendepunktet i livet deres vil vare. Flertallet av veilederne gav klart uttrykk for at de var bekymret for hvordan det vil gå med ungdommene i fremtiden etter KFL. Et naturlig neste steg i evalueringen vil være å gjennomføre en studie av ungdom som har deltatt i KFL og samle informasjon om deres livskvalitet og hverdag.

5 LITTERATUR

Apps, M.A.J; Rushworth, M, S.F; Chanr, S.W.C (2016): The Anterior Cingulate Gyrus and Social Cognition: Tracking the Motivation of Others. <http://dx.doi.org/10.1016/j.neuron.2016.04.018>.

Barret, L.F; Satpute, A.B (2019): Historical Pitfalls and New Directions in the Neuroscience of Emotion. *Neurosci Lett.* 2019 February 06; 9-18. Doi: 10.1016/j.neulet.2017.07.045.

Buzsaki, G; Moser, E (2013): Memory, navigation, and theta rhythm, in the hippocampal-entorhinal system. Volume 16. Number 2. February 2013 NATURE NEUROSCIENCE.

Cater, M; Majdic G (2021): How early maternal deprivation changes brain behavior? Special Issue Review. *European Journal of Neuroscience* 2021.

Eichenbaum, H (2017): Prefrontal–hippocampal interactions in episodic memory. NATURE REVIEWS | NEUROSCIENCE VOLUME 18 | SEPTEMBER 2017 | 547.

Dawkins, R (2016): *Science in the Soul: Selected writings of a passionate rationalist.* Penguin Random House UK.

Donofry, S.D; Stillman, C. M; Hanson, J. L; Sheridan, M; Shufang Sun; Loucksf, E. B; Erickson, K: I (2021): Promoting brain health through physical activity among adults exposed to early life adversity: Potential mechanisms and theoretical framework. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2021.09.051>.

Duval, E.R; Garfinkel, S.N; Swaina, J.E; Evans, G.W; Blackburnd, E.K; Angstadt, M; Sripada, C.S; Israel Liberson. Childhood poverty is associated with altered hippocampal function and visuospatial memory in adulthood. *Developmental Cognitive Neuroscience* Volume 23, February 2017, Pages 39-44.

Ellis, B.J m. fl. (2012): *The Evolutionary Basis of Risky Adolescent Behavior: Implications for Science, Policy, and Practice.* *Developmental Psychology* 2012, Vol. 48, No 3, 598-623.

Fuster, J. 2015: *The Prefrontal Cortex* (fifth edition). UCLA Elsevier 2015.

FHI-Folkehelse rapporten 2022: Psykiske plager og lidelser blant barn og unge.

Goldberg, E. 2009: *The New Executive Brain. Frontal Lobes in a Complex World.* Oxford University, Press 2015.

Hackman, D.A; Farah, M.J and Meaney, M.J(2010): Socioeconomic status and the brain: mechanistic insights from human and animal research. *Nature reviews* Volume 11 September 2010.

Harari, Y N (2016): *Homo Deus. A brief history of tomorrow.* Vintage. Penguin Random House UK.

Hatzenbuehler, M.L; Weissman, D.G; McKetta, S; Lattanner, M.R; Ford, J.V; Barch, D.M; McLaughlin, K.A (2021): Smaller Hippocampal Volume Among Black and Latinx Youth Living in High-Stigma Contexts. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry.*

Helle, S (2022). HANDMADE. Learning the Art of Chainsaw. Mindfulness in a Norwegian Wood. Granta Publications, 12 Addison Avenue, London W11 4QR.

Kandel, E.R (2022): There Is Life After the Nobel Prize. Page 44-49. Columbia University Press, NY.

Kennedy, B.W; Hanson, J.L; Buser, N. J; Wouter van den Bos; Rudolph, K.B; Davidson, R.J; Pollak, S.D (2021): Accumbens tract integrity is related to early life adversity and feedback learning. Neuropsychopharmacology; <https://doi.org/10.1038/s41386-021-01129-9>.

Krokstad, S, et al. BMJ Open 2022; 12:e057654. doi:10.1136/bmjopen-2021-057654.

Lunde, C og Brodal, Per (2022): Lek og læring i et nevrospespektiv. Hvordan gode intensjoner kan ødelegge barns lærelyst. Universitetsforlaget- ISBN 978-82-15-03584-0.

Malafouris, L (2013): How things shape the mind. A theory of material engagement. MIT 2013.

Malafouris, L (2019): Thinking as "Thinking". Psychology with things. Current Directions in Psychological Science 2020: Volume 29.

Melchior, M; Kuhn, P; Poisbeau, P (2021): The burden of early life stressor the nociceptive system development of pain responses. Special Issue Review. European Journal of Neuroscience 2021.

Minken, A. (1999): Alvorlig moro – Ide og virksomhet ved motorsportstiltaket 2&4. Oslo kommune Rusmiddelstaten 1999.

Moser, M B; Moser, E (2015): The future of the brain (red Marcus/Freeman. Understanding the cortex through grid cells p. 67-77. Princeton University Press.

O'Keefe, J. & Nadel, L. The Hippocampus as a Cognitive Map (Oxford Univ. Press, New York, 1978).

Smith, K. E; Pollak, S.D: Rethinking Concepts and Categories for Understanding the Neurodevelopmental Effects of Childhood Adversity. Perspectives on Psychological Science 2021, Vol. 16(1) 67–93 © The Author(s) 2020.

Panksepp, J; Biven, J (2012): THE ARCHEOLOGY OF MIND. Neuroevolutionary Origins of Emotions. W.W. Norton Company, New York, London.

Pinker, S (2021): Rationality; What It Is, Why It Seems Scarce, What It Matters. US ISBN 978-0-14-429672-4

Sapolsky, R.M Stress and the brain: individual variability and the inverted-U. Nature Neuroscience: Volume 18, Number 10-october 2015.

Sheridan, M.A; Cora E. Mukerji; Mark Wade; Kathryn L. Humphreys; Kathryn Garrisi; Srishti Goel; Kinjal Patel, Nathan A. Fox; Charles H. Zeanah; Charles A. Nelson; Katie A. McLaughlin. Early deprivation alters structural brain development from middle childhood to adolescence. Science Advances 8, eabn4316-2022.

Shufang Sun, Margaret A. Sheridan , Audrey R. Tyrka , Shannon D. Donofry , Kirk I. Erickson, Eric B. Loucks (2022): Addressing the biological embedding of early life adversities (ELA) among adults through mindfulness: Proposed mechanisms and review of converging evidence. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews* Volume 134, March 2022, 104526.

SINTEF (2013): Prosjektnotat Kjør for livet: Deltakernes bakgrunn og holdninger til trafikksikkerhet. §

Tamnes, C.K (2013): § Kristine B. Walhovd a; Anders M. Dale b, c, d, Ylva Østby a, Håkon Grydeland a , George Richardson b , Lars T. Westlye a , J. Cooper Roddey b , Donald J. Hagler Jr. b,c , Paulina Due-Tønnessen , Dominic Holland, Anders M. Fjell. Brain development and aging: Overlapping and unique patterns of change. <http://dx.doi.org/10.1016/j.neuroimage.2012.11.039>.

Teamhåndboka 2020: Kjør for livet- diverse forfattere.

Twenge, J.M (2020): Why increases in adolescent depression may be linked to the technological environment. Department of Psychology, San Diego State University. www.sciencedirect.com

Vijayakumar, N; Whittle, S; Dennisona, M; Yücel, M; Simmons, J; Allen, N.B (2014): Development of temperamental effortful control mediates the relationship between maturation of the prefrontal cortex and psychopathology during adolescence: A 4-year longitudinal study. *Developmental Cognitive Neuroscience* 9 (2014) 30–43.

Vorobyev, V (2015): Risk-Taking Behaviour in a Computerized Driving Task: Brain Activation Correlates of Decision-Making, Outcome, and Peer Influence in Male Adolescents. Myoung Soo Kwon, Victor Vorobyev, Dagfinn Moe, Riitta Parkkola, Heikki Hammalainen.

Wendt, F.R; Pathak, G.A; Lencz, T; Krystal, J.H; Gelernter, J; Polimanti, R (2021): Multivariate genome-wide analysis of education, socioeconomic status, and brain phenome. *Nat Human Behaviour*. Author manuscript; available in PMC 2021 June 21.

Whittle, S., et al., Positive parenting predicts the development of adolescent brain structure: A longitudinal study. *Dev. Cogn. Neurosci.* (2013), <http://dx.doi.org/10.1016/j.dcn.2013.10.006>.

Wolpert, D. M; Flanagan J.R (2016): Computations underlying sensorimotor learning. *Science Direct*.

Øvstedal, L, Dagfinn Moe; Atle Dyregrov; Kari Dyregrov (2017): Young Road Fatalities: Consequences for Life Quality and the Role of Transport Authorities. *OMEGA—Journal of Death and Dying* 0(0) 1–23 The Author(s) 2017.

Vedlegg

Hei alle veiledere i Drive for life!

Som mange av dere vet mottar DFL støtte fra Fylkes Trafikksikkerhetsutvalg i Trøndelag til delfinansiering av klubber i 10 trønderske kommuner. En forutsetning for denne støtten er at SINTEF skal gjennomføre et evalueringsarbeid som måler effekten av DFL som trafikksikkerhetstiltak. SINTEF har i samråd med DFL blitt enig om en evalueringsmodell som innebærer høy grad av involvering fra DFL sin side. Dette for å se på styrker og forbedringspunkter i organisasjonen.

Et ledd i evalueringen er et nasjonalt spørreskjema som skal besvares av både ungdommer og veiledere.

Spørreskjema er helt konfidensielt, og det vil ikke være mulig å spore svar til person.

Besvarelsene går direkte til SINTEF og vil leses av der, ingen i DFL vil ha tilgang på besvarelsene. For at vi i DFL skal kunne purre på manglende besvarelser har hver klubb fått hvert sitt kandidatnummer. SINTEF vet ikke hvilket kandidatnummer som tilhører hvilken klubb.

Dette er et veldig viktig arbeid for oss i DFL og vi ber om at dere prioriterer det på førstkomende klubbkveld. Har dere spørsmål ta kontakt med faglig leder Tiril på tlf: 90 59 29 52 tiril@drivenorge.no

Instruks:

I denne konvolutten finner dere to typer spørreskjema. Et **ungdomsskjema** og et **veilederskjema**. Skjemaene skal fylles ut på klubb. Det er **VELDIG** viktig at instruksene følges, slik at svarene blir så riktige som mulig.

Ungdomsskjema.

- 1) Alle ungdommene i klubben plasseres langt fra hverandre for å ikke kunne se hverandres besvarelser.
- 2) Alle ungdommene får utdelt ungdomsskjema og penn.
- 3) En av dere veiledere leser spørsmålene høyt mens ungdommene svarer. Bruk god tid slik at dere er sikre på at alle får med seg spørsmålene.
- 4) Når ungdommene er ferdig med skjema brettes besvarelsen i to og legges i vedlagt konvolutt merket «ungdommer». **VIKTIG: Ingen skal se på hverandres besvarelse før konvolutten forsegles.**
(Blir det for vanskelig å holde ungdommene konsentrert gjennom hele skjema er det rom for å ta en «is-pause» eller «springe-rundt-lokalet runde» midtveis)

Veilederskjema.

- 1) Etter endt klubbkveld fyller dere veiledere ut veilederskjema.
- 2) Hold avstand og legg skjemaene i konvolutt merket «veiledere», forsegle konvolutten.
- 3) Konvoluttene med veilederbesvarelser og ungdomsbesvarelser samles i vedlagt stor konvolutt og legges i postkassen. Konvolutten er ferdig frankert.

VIKTIG: Alle ungdommer og veiledere skal besvare skjema før det sendes til SINTEF

Tusen takk for hjelpen 😊

DRIVE FOR LIFE – SPØRRESKJEMA TIL VEILEDERE

KORT INFORMASJON

SINTEF SKAL GJENNOMFØRE EN SPØRREUNDERSØKELSE OM HVORDAN DERE SYNES DET ER Å VÆRE VEILEDER I DFL

NAVNET DITT SKAL IKKE VÆRE MED PÅ SPØRRESKJEMAET!

ALLE SOM JOBBER I FORSKNINGSPROSJEKTET ER UNDERLAGT TAUSHETSPLIKT, OG ALLE SVAR BLIR BEHANDLET KONFIDENSIELT.

INGEN I DFL ELLER ANDRE FÅR VITE HVILKE SVAR DU HAR GITT.

1. KJØNN, ALDER OG DELTAGELSE PÅ KLUBBKVELDER
 MANN

 KVINNE

ALDER? ÅR

HVOR LENGE HAR DU VÆRT VEILEDER I DFL ÅR.....MND

2. ER VEILEDER I DFL NOE DU GJERNE VILLE VÆRE?
 JA

 NEI

 BLE FORESPURT/ANBEFALT

3. HVORFOR VÆRE MED I DFL?	NEI, STEMMER IKKE	JA, STEMMER LITT	JA, STEMMER GODT
TJENE NOEN EKSTRA KRONER I MÅNEDEN	☐	☐	☐
LIKER Å VÆRE SAMMEN MED BARN OG UNGDOM	☐	☐	☐
VIKTIG Å HJELPE BARN OG UNGDOM SOM SLITER	☐	☐	☐
LIKER Å JOBBE SAMMEN MED ANDRE I VEILEDERTEAMET	☐	☐	☐

4. GLEDER DU DEG TIL KLUBBKVELDENE? (1 = ALDRI- 6= ALLTID)

VIL DU UTDYPE?

5. HVORDAN OPPLEVER DU AT DELTAKERNE HAR DET PÅ KLUBBKVELDENE?

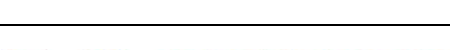

SETT RING RUNDT TERNINGKASTET DU SYNES PASSER BEST. (1=ALDRI – 6 = ALLTID)

a. TRIVES	
b. HAR DET BRA	
c. ER TRYGGE PÅ SEG SELV	
d. LIKER MILJØET-STEMNINGEN	
e. FÅR UTFORDRENDE OPPGAVER	
f. OPPLEVER Å LYKKES	
g. OPPLEVER MESTRING	
h. HAR DET MORO (GØY)	
i. MAT OG DRIKKE ER POPULÆRT	
j. SITTE SAMMEN Å SPISE, LE, PRATE	
k. KJEDELIG	
l. AT DE VOKSNE KREVER ORDEN	

ANDRE TING:

6. HVORDAN OPPLEVER DU AT DELTAKERNE LIKER...

SETT RING RUNDT TERNINGKASTET DU SYNES PASSER BEST. (1=LIKER IKKE – 6 = LIKER SVÆRT GODT)

a. FOKUSET PÅ MOTORSPORT	
b. TILGANG TIL VERKSTED/ MEKING	
c. KLUBBKVELDENE I SIN HELHET	
d. Å FÅ KLÆR / UTSTYR	
e. Å VÆRE SAMMEN MED DE ANDRE PÅ KLUBBEN	
f. Å VÆRE SAMMEN MED DERE VOKSNE	
g. Å DISKUTERE ULIKE HOLDNINGSSKAPENDE TEMA	
h. Å VÆRE DEL AV ET FELLESSKAP	
i. Å TA I MOT BESØK	
j. BESØKE ANDRE KLUBBER	
k. ANNERLEDES KLUBBKVELD (BOWLING, KINO, GOCART ETC...)	
ANDRE TING:	

7. SOM VEILEDER I DFL HVOR GODT FORNØYD ER DU MED...
SETT RING RUNDT TERNINGKASTET DU SYNES PASSER BEST. (1=IKKE FORNØYD– 6= SVÆRT FORNØYD)

a. SAMARBEIDE MED DE ANDRE VEILEDERNE I KLUBBEN	
b. KLUBBLOKALET	
c. UTSTYR/HJELPEMIDLER	
d. Å RAPPORTERE	
e. PLANLEGGING AV KLUBBKVELD	
f. ARBEIDSFORDELING PÅ KLUBBKVELD	
g. SAMARBEIDE MED FORESATTE	
h. SAMARBEIDE MED ANDRE INSTANSER RUNDT UNGDOMMENE (SKOLE, BARNEVERN, KOMMUNE)	
i. Å VÆRE MED I ORGANISASJONEN DFL	
j. SAMARBEIDE MED FAGANSVARLIG	
k. SAMARBEIDE MED ADMIN (LØNN, UTLEGG ETC)	
l. SAMARBEIDE RUNDT ANSKAFFELSE AV UTSTYR	
m. DELTA PÅ SAMLINGER I REGI AV DFL	
ANDRE TING:	

8.HVA BETYR DET FOR DEG PERSONLIG Å VÆRE VEILEDER I DFL? (1= INGENTING - 6= SVÆRT MYE)

a. OVERSKUDD I HVERDAGEN	
b. MENINGSFYLT	
c. MOTIVERENDE	
d. GJØRE NOE MAN BRENNER FOR	
e. PASSER GODT MED MINE INTERESSER	
f. BEKYMRET FOR HVORDAN UNGDOMMENE HAR DET UTENOM KLUBBKVELDENE	
g. BEKYMRET FOR HVORDAN DET SKAL GÅ MED UNGDOMMENE I FREMTIDA	
ANDRE TING:	

9. HAR DU OPPLEVD ENDRINGER PÅ UNGDOMMENE ETTER AT DE BEGYNTE I DFL?	DET SAMME	BEDRE	USIKKER
a. DELTAR I FRITIDSAKTIVITETER (UTENOM KLUBBKVELDENE)	☐	☐	☐
b. DRAR PÅ SKOLEN	☐	☐	☐
c. STØRRE SOSIALT NETTVERK	☐	☐	☐
d. FØRHOLDET TIL SINE FORESATTE	☐	☐	☐
e. FØRHOLDET TIL SØSKEN	☐	☐	☐
ANDRE TING:			

10. HVOR FORNØYD ER DU MED Å JOBBE I DFL?

SETT RING RUNDT TERNINGKASTET DU SYNES PASSER BEST.

ANDRE TING:

TAKK FOR AT DU DELTOK!

KJØR FOR LIVET- SPØRRESKJEMA TIL UNGDOMMER

KORT INFORMASJON

SINTEF SKAL GJENNOMFØRE EN SPØRREUNDERSØKELSE OM HVORDAN DERE SYNES DET ER Å VÆRE UNGDOM I KFL

NAVNET DITT SKAL IKKE VÆRE MED PÅ SPØRRESKJEMAET!

ALLE SOM JOBBER I FORSKNINGSPROSJEKTET ER UNDERLAGT TAUSHETSPLIKT, OG ALLE SVAR BLIR BEHANDLET KONFIDENSIELT.

INGEN I DFL ELLER ANDRE FÅR VITE HVILKE SVAR DU HAR GITT.

1. KJØNN, ALDER OG DELTAGELSE PÅ KLUBBKVELDER GUTT JENTE

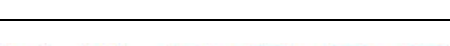

ALDER? ÅR

HVOR LENGE HAR DU DELTATT PÅ KLUBBKVELDENE ÅR.....MND

2. HVOR BOR DU OG EVENTUELT SAMMEN MED? DU KAN SETTE FLERE KRYSS. MAMMA PAPPA MAMMA ELLER PAPPAS KJÆRESTE/ SAMBOER/ EKTEFELLE FOSTERFORELDRE SØSKEN UNDER 18 ÅR SØSKEN OVER 18 ÅR PÅ INSTITUSJON/HYBEL ANNET**3. ER KLUBBPASS I KFL NOE DU GJERNE VILLE HA?** JA NEI BÅDE OG/USIKKER**4. GLEDER DU DEG TIL KLUBBKVELDENE?(1 = ALDRI- 6= ALLTID)**

5. LIKER DU Å HOLDE PÅ MED DISSE AKTIVITETENE UTENOM KLUBBKVELD?	NEI, STEMMER IKKE	JA, STEMMER LITT	JA, STEMMER GODT
a. JEG LIKER Å REPARERE, BYGGE, SKRU OG MEKKE MOPED, MC, ATV, SNØSCOOTER ELLER BIL	☐	☐	☐
b. JEG LIKER Å BRUKE HENDENE, LAGE OG REPARERE TING	☐	☐	☐
c. JEG LIKER Å SPILLE (GAMING)	☐	☐	☐
d. JEG LIKER Å SAMARBEIDE MED ANDRE NÅR JEG GJØR TING	☐	☐	☐
e. JEG LIKER Å VÆRE PÅ SOSIALE MEDIER (SMARTPHONE)	☐	☐	☐
f. JEG LIKER Å SE FILMER (FOR EKSEMPEL NETFLIX ETC..)	☐	☐	☐
g. JEG LIKER MOTORSPORT	☐	☐	☐
h. JEG LIKER Å LAGE MAT	☐	☐	☐
i. JEG LIKER Å LESE (BØKER, BLADER, LYDBOK)	☐	☐	☐
j. JEG LIKER Å VÆRE SAMMEN MED VENNER	☐	☐	☐
k. JEG LIKER Å SPILLE/LYTTE TIL MUSIKK	☐	☐	☐

6. HVOR GODT LIKER DU DETTE NÅR DU ER PÅ KLUBBKVELDENE ?
SETT RING RUNDT TERNINGKASTET DU SYNES PASSER BEST. (1=LIKER IKKE – 6 LIKER SVÆRT GODT)

a. FOKUSET PÅ MOTORSPORT	
b. TILGANG TIL VERKSTED/ MEKING	
c. KLUBBKVELDENE I SIN HELHET	
d. Å FÅ KLÆR / UTSTYR	
e. Å VÆRE SAMMEN MED DE ANDRE UNGDOMMENE PÅ KLUBBEN	
f. Å VÆRE SAMMEN MED DE VOKSNE	
g. Å DISKUTERE ULIKE HOLDNINGSSKAPENDE TEMA	
h. Å VÆRE DEL AV ET TEAM	
i. Å TA I MOT BESØK	

7. HVEM PÅVIRKER DEG NÅR DET GJELDER TRAFIKKSIKKERHET?	NEI, INGENTING	JA, LITT	JA, MYE
a. SKOLEN	☐	☐	☐
b. DE VOKSNE I DFL	☐	☐	☐
c. DE ANDRE UNGDOMMENE I DFL	☐	☐	☐
d. DE VOKSNE I FAMILIEN	☐	☐	☐
e. MINE SØSKEN	☐	☐	☐
f. MINE VENNER	☐	☐	☐

8. HVORDAN HAR DU DET PÅ KLUBBKVELDENE?

SETT RING RUNDT TERNINGKASTET DU SYNES PASSER BEST. (1=ALDRI – 6= ALLTID)

a. TRIVSEL	
b. HAR DET BRA	
c. ER TRYGG PÅ MEG SELV	
d. MILJØET-STEMNINGEN	
e. FÅR UTFORDRENDE OPPGAVER	
f. OPPLEVER Å LYKKES	
g. OPPLEVER MESTRING	
h. HAR DET MORO (GØY)	
i. FÅR MAT OG DRIKKE	
j. SITTE SAMMEN Å SPISE, LE, PRATE	
k. KJEDELIG	
l. OPPLEVER AT DE VOKSNE ER STRENGE OG KREVER ORDEN	
ANDRE TING:	

9. GÅR DU PÅ SKOLE?

- JA
 NEI
 AV OG TIL

10. HAR DETTE FORANDRET SEG ETTER AT DU BEGYNTE I KFL?	DET SAMME	BEDRE	USIKKER
a. DELTAR I FRITIDSAKTIVITETER UTENOM KLUBBKVELDENE	☐	☐	☐
b. TIL Å DRA PÅ SKOLEN	☐	☐	☐
c. MED Å FØLGE MED PÅ UNDERVISNINGEN I KLASSEN	☐	☐	☐
d. FORHOLDET TIL VENNER DU IKKE TREFFER PÅ KLUBBKVELDENE	☐	☐	☐
e. FORHOLDET TIL VOKSNE I FAMILIEN DU BOR SAMMEN MED	☐	☐	☐
f. FORHOLDET TIL SØSKEN	☐	☐	☐

11. HAR DU TATT/ BEGYNT PÅ TRAFIKALT GRUNNKURS?
☐ NEI ☐ JA

12. HAR DU FØRERKORT?
☐ NEI ☐ JA, FOR BIL ☐ JA, FOR MOPED/ MC/TRAKTOR ☐ ER UNDER OPPLÆRING

HVIS DU HAR FØRERKORT FOR BIL ELLER MC/TRAKTOR:

13. HVOR OFTE ER DU UTE PÅ VEIEN OG KJØRER?

- FLERE GANGER I UKA
- 1 GANG I UKA
- 1-3 GANGER I MÅNEDEN
- SJELDNERE
- KJØRER IKKE

14. HAR DU DET SISTE ÅRET OPPLEVD FØLGENDE SOM <u>PASSASJER I TRAFIKKEN DER FØREREN VAR EN UNGDOM?</u>	NEI	ÉN GANG	TO GANGER	TRE ELLER FLERE GANGER
a. TRAFIKKULYKKE HVOR DU ELLER ANDRE MÅTTE TIL LEGEVAKT ELLER SYKEHUS	☐	☐	☐	☐
b. TRAFIKKULYKKE HVOR DET BARE BLE SKADE PÅ KJØRETØY (IKKE LEGEVAKT ELLER SYKEHUS)	☐	☐	☐	☐
c. VÆRT PASSASJER I BIL DER FØREREN VAR RUSSET (ALKOHOL ELLER ANNET RUSMIDDEL)	☐	☐	☐	☐
d. VÆRT PASSASJER I BIL OG BEDT FØRER DEMPE FARTEN	☐	☐	☐	☐
e. VÆRT PASSASJER I BIL DER FARTEN HAR VÆRT OVER 120 KM/ T	☐	☐	☐	☐
f. IKKE BRUKT BILBELTE UNDER KJØRING	☐	☐	☐	☐
g. DER FØRER AV BIL BRUKTE TELEFONEN ULOVLIG UNDER KJØRING	☐	☐	☐	☐

15. STEMME DET AT...	NEI, STEMMER IKKE	JA, STEMME LITT	JA, STEMME GODT
a. ...JEG LIKER Å SITTE PÅ BIL I HØY FART FORDI DET ER SPENNENDE?	☐	☐	☐
b. ...JEG BLIR REDD NÅR JEG SITTE PÅ HOS NOEN SOM KJØRER MED HØY FART?	☐	☐	☐
c. ...JEG BRUKER IKKE SYKKELHJELM NÅR JEG ER UTE OG SYKLER?	☐	☐	☐
d. ...JEG SER MEG ALLTID GODT FOR FØR JEG KRYSSER BILVEG SOM FOTGJENGER?	☐	☐	☐

16. STEMME DET AT...	NEI, STEMMER IKKE	JA, STEMME LITT	JA, STEMME GODT
a. ...JEG SER ALLTID LYST PÅ TING	☐	☐	☐
b. ...JEG ER ALLTID POSITIV TIL HVORDAN FRAMTIDA BLIR	☐	☐	☐
c. ...DET GÅR ALDRI SLIK JEG ØNSKER	☐	☐	☐
d. ...JEG HAR OFTE UFLAKS OG TING GÅR GALT	☐	☐	☐
e. ...JEG SER ALLTID MØRKT PÅ TING	☐	☐	☐

17. HVOR FORNØYD ER DU MED KFL SOM FRITIDSTILBUD?

SETT RING RUNDT TERNINGKASTET DU SYNES PASSER BEST.

18. HVOR FORNØYD ER DU MED DIN SKOLEGANG?

SETT RING RUNDT TERNINGKASTET DU SYNES PASSER BEST.

19. HVOR FORNØYD VAR DU MED HVERDAGEN FØR DU BEGYNTE I KFL?

SETT RING RUNDT TERNINGKASTET DU SYNES PASSER BEST.

20. HVOR FORNØYD ER DU MED HVERDAGEN NÅ ETTER DU BEGYNTE I DFL?

SETT RING RUNDT TERNINGKASTET DU SYNES PASSER BEST.

TAKK FOR AT DU DELTOK!

Teknologi for et bedre samfunn

www.sintef.no